Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

98.

~~IV. G. 2~~

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

KW 194 L 109

HOMO POLITICVS,

HOC EST:

CONSILIARIVS NOVVS, OFFICIARIVS ET AVLICVS, SECVNDVM HODIERNAM PRAXIN,

AUCTORE

PACIFICO A LAPIDE.

EDITIO SECUNDA, AUCTIOR ET EMENDATIOR.

Cui

ACCESSERUNT MONITA PRIVATA SOCIETATIS JESU.

KONINKL. BIBLIOTHEEK TE SHAGE.

COSMOPOLI,

M DC LXVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

L. S.

AMiciſſime Lector; Quia Priorem Mei POLITICI Editionem non ingratam fuiſſe, ex diſtractione omnium ferè Exemplarium perſpexeram, è quibus aliquot ipſemet Viri magni nominis communicaveram, facili negotio ad præſentem denuò editionem animum adjeci, quam in aliquibus locis auctiorem, & in §§. diſtinctam, jam tibi ſiſto, ut inde meum, ad promovendum Bonum Publicum, ſtudium ediſcas. Adjeci Monita Privata Patrum Societatis JESU, rationem inſtituti, Procemium iis præfixum, te edocebit. Interim magno tuo fructu hoc meo conatu fruere, & vale.

S. Gregorius M. Papa l. 10. *Moral. Cap.* 16. *in Cap.* 12. *Job.*

Hujus mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare, quæ falſa ſunt, vera oſtendere; quæ vera ſunt, falſa demonſtrare. Hæc nimirum prudentia uſu à juvenibus ſcitur, hæc à pueris pretio diſcitur: hanc qui ſciunt, cæteros deſpiciendo ſuperbiunt: hanc qui neſciunt, ſubjecti & timidi in aliis mirantur: quia ab eis hæc eadem duplicitatis iniquitas, nomine palliata diligitur, dum mentis perverſitas, urbanitas vocatur. Hæc ſibi obſequentibus præcipit honorum culmina quærere, adeptâ temporalis gloriæ vanitate gaudere, irrogata ab alijs mala multiplicius reddere; cùm vires ſuppetunt, nullis reſiſtentibus cedere; cum virtutis poſſibilitas deeſt, quidquid explere per malitiam non valent, hoc in pacifica bonitate ſimulare.

Brevis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Brevis Admonitio ad Lectorem.

CUm jamjam Hominis Politici ſecundam Editionem promovere deſtinaſſem, incidi fortè in Ariſtarchi cujusdam Diſputationem, in Celeberrima Treboccorum Academia nuperrimè habitam, ubi hanc quæſtionem incidenter tangit: An deceat aut expediat ipſum Principem jus dicere? Negativam me ſimpliciter in ſcripto, cui titulus, Homo Politicus pag. 19. *defendere, impudentiſſimè calumniatur; Cum tamen nunquam hoc ſomniaſſem: Ego loquor de Praxi, & oſtendo, quod ſic hodie fiat, ille mentem meam ſiniſtrè interpretatur, & quod de facto ibi diſſerui, quaſi de Jure id fieri propoſuiſſem, vanè & imprudenter cornicatur. Vocat me Scriptorem peſſimum, & ille peſſimè mecum agit, dum ſcopum meum peſſimè pervertit: Ait me peſtiferis meis Conſiliis juventutem non tàm inficere quàm interficere; proh lepidum (verius dixiſſem inſipidum) caput! Si diſtinguere factum ſeu praxin à jure ſciviſſes, melius docuiſſes. Ego ſcriptum illud non ad juris ſed praxeos ideam adornavi, non quòd ibi relata probarem, ſed quòd verè à Pſeudo-Politicis (qui tamen veri Politici vocari & haberi volunt) ſic hodiè fieri oſtenderem; Si tantùm ſtatim in primo limine, titulum Scripto Præfixum accuratè reſpexiſſes & ritè ponderaſſes, in hanc perverſæ, variæ, & falſæ Citationis dementiam non prolapſus fuiſſes. Sed quid pluribus erga imperitum Cenſorem verbis opus? Sufficiat, me ibidem dicta non docendi, verùm malas haſce artes detegendi, animo propoſuiſſe; ſic quidem, ut, ſicut thyriaca è variis animalculorum venenatorum generibus à Medicis præparatur, & tamen optimi, contra venenum Antidoti inſtar ſervit, perſpectis hiſce flagitiis, technis & fraudibus, quibus maxima Politicorum pars hodiè in perniciem Reipubl. utitur, honeſti juvenes illas vitare diſcant, à ſimilibus perpetrandis abhorreant, & adultiores facti, per alia licita honeſtaq́ media honorum ſcalam aſcendere curent. Hæc Benevole Lector, in anteceſſum brevibus Te monere volui, debui. Vale.*

De Avtodikia. Artic. 2. § 20.

HOMO POLITICVS,

Hoc eſt:

CONSILIARIVS NOVVS,

OFFICIARIUS ET AULICUS,

ſecundum hodiernam Praxin.

§. 1.

PLurimi ſunt Authores, qui Hominem Politicum hujus ſeculi variis informant Præceptis, imò prolixi nimis, infinitis Præceptionibus onerant, quorum tamen pauci, pro temporum & ingenii ratione, aliquid præſtiterunt, verùm, qui perfectum formârint formentque, præſertim ad ſingulas Reſpubl. meo judicio, adhuc nullus extitit. Proinde operæ pretium exiſtimavi, partim ex meo ingenio inventa, aliorum moribus actionibusque probata, partim ex Jeſuitarum placitis, moribus, conſiliis, monitis, principiis, & denique ex Veterum & noſtri ſeculi Exemplis hauſta Præcepta, quâ poterit fieri brevitate & Compendio, in chartam conjicere, unde conſpici poſſit, quibus mediis hodiè Politici ad honorum & dignitatis culmen aſcendant, & ad divitiarum ingentes theſauros, Regum deniq; & Principum gratiam aſpirent.

§. 2.

Principiò naturæ quisque ſuæ, virium & ingenii facultates noviſſe debet, & probè expendere, ad quæ quis aptus ſit vel ineptus, & naturæ ſemina ſequenda potiùs, quàm illis adverſando, fruſtra opera & ætas inſumenda. Si tamen non prorſus ſtupidi ſis ingenii, eligas Præceptores & Moderatores, conformandis moribus hujus ſeculi, & informando animo, aptos, fidos & diligentes, illis te, tua ſtudia, vitamque totam credas, illos ſecteris, mores æmuleris, inque omnibus te accommodes: Inde fiet ut plus tibi credant, plus diligentiæ in te conferant, ſibique, ſi non pares, æmulos tamen,

for-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

formare conentur. Illi ſunt hoc tempore Lojoliticæ ſive Jeſuiticæ Societatis Religioſi, qui, dici non poteſt, quâ arte, quâ induſtriâ, in omni doctrinâ, & ad præſentis temporis rationem, mores formare poſſint; neque te Religio avocet, perſuaſio quædam eſt, & ſuperſtitioſa Pietas, imò pura puta deceptio, quæ homini Politico, ſi finem ſuum aſſequi vult, non magni æſtimanda, quod optimè perpendens, neſcio quis, ſcripſit, ſe non credere, quòd ex bono Chriſtiano poſſit fieri bonus Imperator, nec quòd Imperator poſſit eſſe bonus Chriſtianus, addo, nec Conſiliarius, nec Aulicus, nec Officiarius Bonus is, ſecundum hodiernam Praxin, eſſe poteſt, qui bonus vult eſſe Chriſtianus.

Nam Religio hodie inane nomen eſt,
——————— Prætereaq; nihil.

Cujus rei illuſtre teſtimonium Princeps ille, è numero Proteſtantium, moribundus, meo Politico reliquit; cùm enim horâ ante mortem ultimâ Concionator Aulicus Ordinarius, duobus aut tribus aliis comitatus, ad illum acceſſiſſet, appropinquansque lecto, nomine totius Eccleſiæ conjuraſſet, Teſtimonium Religionis ſuæ, quam profiteretur, aliquod daret, ac formulam Confeſſionis fidei coram circumſtantibus ederet, in hanc finem addens, ut ultima tanti Principis verba in memoria hominum conſerventur, & authoritatem concilient opinioni, quam ſectatus eſſet. Subridens paululum huic petitioni ille, mox reſpondebat, Domine, Mi Amice, doleo, quòd non poſſim ſatisfacere in eo, quod petiiſti, vides enim, me jam in tali ſtatu non eſſe, ubi longè diſſerere, aut ſubtilem fidei meæ rationem reddere conceſſum, paucis ideò dicam verbis; Credo duo & duo eſſe quatuor, ac quatuor ac quatuor octo, addens, Dominus iſte, monſtrans digitô Mathematicum quendam tum præſentem, cætera meæ fidei puncta melius tibi declarare poterit. Hæc fuit Religio verè Politica; ſic hodiè cum ea luditur; aliter nempe ore, aliter corde credendum, ad modum Religioſorum quorundam in Hiſpania, qui per viginti Annos celebrantes SS. Officium Miſſæ, & publicè docentes Theologiam, tandem extremâ vitæ horulâ appropinquante, manifeſtabant ſe eſſe Judæos, quoad fidem, ſed quoad profeſſionem, Chriſtianos. Vel ut alius in Synodo

Socrate Chreſtien du Sr. Balzac. p.126.

Sr. de Balzac dans l'Apologie contre le Docteur Louva. in p.191.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Fr. de Balzac. ibid. pag. 192. Hiſpaniæ Ordinum Religioſorum Generali, per annos quindecim ſe Religioſum, ſed tantùm per quinque ex iis Chriſtianum ſe eſſe, ingenuè faſſus fertur. Neque certè (quod Principio notandum) uni Religioni ſeu Catholicæ,ſeu Lutheranæ, ſeu Calvinianæ,ſive qualiscunque ſiet, ſe mancipare ita convenit ut ei adhæreas tenaciter, ſed ut in omnibus eam ſimulare diſſimulareque (ſicut temporis, Rei & Loci neceſſitas ex tua utilitate voluerit) ſemper diſcas: Meus Pontifex, tuus Pontifex; Meus Lutherus, tuus Lutherus, Meus Calvinus,tuus Calvinus eſto: Omnes ſiquidem Religiones, à pura mente profectæ, intentionemque & conatum colendi DEI habentes, ei gratæ ſunt, ac per omnes illas Salus æterna ſperanda: prout hoc libertinorum axioma,quidam magni nominis Princeps, piè defendit. Eorum itaque Lojolitarum ductum in moribus, artibus,imò in omnibus rebus ſequere.

§. 3.

Ad annos diſcretionis perveniens, elige, quid ingenio congruum, quid propoſito ſtudio ſit conveniens; & tum initium à Præceptorum Politicorum libris ſumendum, inprimis Machiavelli,famoſiſſimi illius Politici Itali,Princeps,ut & reliqua ejus ſcripta iterum iterumque perlegenda, qui Conſilia Politico & Conſiliario Principis neceſſaria,inter omnes Politicos optimè ſuggerit. Contra quem,quotquot Antagoniſtæ inſurrexerunt, & ejus libros refutare aggreſſi ſunt, omnes tamen in caſſum laborarunt, ac melius feciſſent ſi tacuiſſent, ſicque craſſa eorum,in moderna Politices praxi,ignorantia non apparuiſſet. Ut porrò ab ineunte ætate ſemper ſingularia præ reliquis diſcas, quòd in aliis non item inveniatur; idque in ſermone, geſtibus, arte, nempe ut linguam formes promptiſſimam, inque omnibus expeditiſſimam, ut vocis gravitati adſueſcas, idque ſi à natura non datum, Demoſthenis celeberrimi Græciæ Oratoris,exemplô corrigas, ut alios imiteris: Verum enim eſt illud vetus verbum, Lupum quidem auribus haud teneri poſſe, populum autem inde maximè duci oportere, & præclare quidam ait: nemo magnam Potentiam ſine Eloquentia eſt aſſecutus. Neque pudeat affectare doctiores, donec in mores proprios abeas, qui cum gravitate juncti, humanitatis quandam ſpeciem ſimulatam

Fr. de Marſelaer Legat. l.1.differt. 25.

præ-

præ ſe ferant, ore quidem & vultu, ut ſubridens quaſi intuearis & alloquaris omnes, ut geſtibus & aliàs illis ſeriò velle videaris. Alcibiadem, Hiſtoriæ tradunt, tanta fuiſſe animi facilitate, ut diverſis contrariisque moribus facilè conſueſceret, & veluti Polypus ad ſubjecti ſoli ſpeciem, faciem coloremque mutaret; adeò ut ſecundum diverſos populos, ad quos divertebatur, variaret & mores, plane ita, ut illic natus educatusque videretur. Nam cum in Lacedæmonia verſaretur, gravis & ſeverus eſſe videbatur, manuque ſtrenuus, in Jonia autem iners, delicatus ac mollis, voluptatibus pro more gentis diffluebat: ſed cùm hæc ſint omnia vulgata, plura non addo. *Aelian. & Plutarch. in vit. Alcib.*

§. 4.

In hoc verò cardo rei conſiſtit, ut artem excolas: non tamen ut Mediolanenſis ille Medicus, qui nuda poſſeſſione ſcientiæ contentus non inveſtigabat particulariter in Medicina curationem ægrotorum. Rariſſimi enim ſunt, qui nullis imbuti literis ac artibus, naturæ tantùm ductu ad culmen honoris adſpirare potuerunt. Unicum in Galliis exemplum in Henrico Mommorancio Conneſtabili, & in Septimaniâ Prorege annotavit inſignis noſtri ſeculi Hiſtoricus: At nec omitti debet, inquit, non modo Mommorancium neſciviſſe literas, ſed ne prima quidem Elementa: ut portento haud abſimile videri poſſit, virum litterarum penitus rudem, ſolo naturæ genio, ſummum rerum apicem aſſequutum, quem ambiguis temporibus tenuit, tantâ laude, ut Aulicorum ætatis ſuæ Princeps fuerit, ſeu natales, ſeu fortunam attendas, aut dotes animi. Hæc ille: Iccircò primò quidem omnigenam tibi ſcientiam artium quarumvis, ſi non exquiſitam & diſtinctam, tamen talem qualem & confuſam compares, ut de omni ſcibili diſſerere poſſis. Pudeat enim Miniſtrum, ſe ne mediocriter quidem eruditione eſſe præditum; nam quid juvat ſe ſola barba oſtentare virum, & ſolo officii nomine velle gloriari? quomodo navem is gubernabit, qui artem gubernandi non perdidicit? quis Rempubl. rectè regere poterit, qui regendi diſciplinam non hauſit? quomodo ſtudiorum promovebit Commercia, qui nunquam in iis ſe exercuit? qui cum Anthæo Scytharum Rege hinnitum equi libentiùs, quàm muſicum inſtrumentum audit? An laudem ſibi acquiſiviſſe putas

Ariſtippe de Mr. Balzac. p. 96.

B. Gramond. Hiſtor. Gall. l. 1. p. m. 52. add. Io. de Buſsier Hiſt. Fr. l. 23. p. 493.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Cancellarium illum Galliæ, quem literarum adeò rudem fuiſſe ajunt, ut Senecam Juris Canonici Doctorem eſſe, inque libris ſuis de Beneficiis, ſolidiſſimè de Materiis Beneficialibus tractaſſe eum crediderit; illumque à quodam ſic perſuaſum Moream ſeu Peloponeſum pro Regione Maurorum habuiſse, ac aliquando totum conſumpſiſse diem in Tabulis Geographicis (chartas vulgò appellant) evolvendis, ut Ariſtocratiæ & Democratiæ ſitum, quas Dalmatiæ & Croatiæ inſtar inibi ſe reperire poſse putabat, cognoſceret. Proh pudorem! Ut porrò varias addiſcas linguas, pro ratione noſtri ſeculi valentes, Hiſpanicam nimirum, Italicam, at inprimis Gallicam, quæ totum jam verè pervagatur orbem; ne, quod præfato Cancellario contigit, ignorantiam tuam ipſe prodere cogaris, cùm enim Legati Polonij Regni Pariſios veniſsent, Civilitatem ſuam latinô ſermone coram illo declarantes, ſe excuſari petiit, quòd iis non reſponderet, ſibi enim nunquam curæ fuiſse, præter patriam Gallicam, aliam addiſcere linguam. Si verò ingenii viam præcludit ſtupiditas, medicamentis corrigere nec pudeat, nec Religio tibi ſit ad artes confugere alias, puta Memorativam, Lulliſticam, Cabaliſticam minorem & majorem, Magiam, Doctrinam Spirituum & Conjurationum Arcana, & ſimiles, quarum beneficiô, ſi fidos præſertim Præceptores, quales ſunt ignei Ignatii, Lojolæ, Hiſpani, Socii ac Diſcipuli moderni, nactus fueris, quasvis non ſaltem artes comprehendere perfectè, ſed ad abſtruſiora naturæ, arcana Conſiliorum, prævîſos rerum eventus, pervenire poteris; imò hoc inde habebis beneficii, ut, quod natura tibi denegavit prorſus, hæ artes ſuppleant, ut nec ingenio, nec arte, nec quidquid inter homines magnum & ſingulare habetur, te quisquam major ſit futurus.

Ariſtippe de Mr. Balzac p. 96.

Ariſtippe. de Mr. Balzac. p. 68.

§. 5.

Hisce artibus inſtructo ſummâ curâ videndum, qui mores noſtro Politico conveniant ad hæc tempora. Continentem habeas linguam, nihil effutias temerè, ſecundum illud.

Ne geſticulatim loquere, aut caput manusq;
Jacta nimis, hæc optimè dicta devenuſtant.
Sed nec ſic, quaſi cum alio levis loquare
Spectes aliorſum: tua frons ſit apta fronti,
Sed utrumque modeſti dabis, alterna reponens.

Io. à Chokier Theſaur. Pol. Aphor. part. 2. l. 3. diſc. 32.

Neque

Neque quicquid in buccam venit garrula lingua prodat; tacuiſſe enim neminem pœnituit, dixiſſe permultos. Pythagoræ inſiſte *diſc.14.* veſtigiis, cui maximè probatum fuit ſilentium, & eorum quæ dicere nihil attineret, taciturnitas. Neque verbum ullum à te temerariò excidat, quod non vel aliis placere, vel tibi commodo eſſe poterit. Neque tu tam veri tenax ſis, ut non fingere tanquam aranea artificioſe, quod ad tuam faciat utilitatem & inſtitutum tempeſtivè diſcas: hoc optimè perpendens Gallus quidam ſcripſit; *Le fondement de cette opinion eſt qu' encore que le menſonge ſoit defendu, & que ce ſoit une choſe indigne de l'homme, & une vilaine perſpective en ſa conduite, que le dehors contradiſe ſon interieur, que la langue demente le Coeur, & que la Parole trahiſſe la Penſeé dont elle eſt l'image & le Caractere; ſi eſt ce que Perſonne n'eſt obligè de manifeſter touſiours les ſentimens. D'eſt aller tout ce qu'il a dans l'ame: de faire du premier venu ſon confeſſeur & ſon juge; & il eſt certain que Dieu nous à auſſi bien recommendè le ſilence pour taire le veritez dangereuſes, qu'il nous à donne le parler pour publier les neceſſaires.* *Silhon en Miniſtre d'Eſtat.l.2. part.1.diſc: 14.* Ac ſi juxta mentem Platonis crebro mendacio & fraude imperantes uti oportet ad commodum ſubditorum, cur non æquè Politicus noſter in commodum ſuum privatum? Quid, quòd ex Sacra Hiſtoria conſtat, Tres Sanctiſſimos Viros ſimulatione uſos fuiſſe? Abrahamum nempé ac ejus Filium Iſaacum, quorum ille Saram uxorem apud Pharaonem; hic Rebeccam uxorem apud Abimelechum, Reges Ægypti & Palæſtinorum in Gerar, Sorores ſuas eſſe dixerunt: *Ex Plat.l.2. de LL. Arn. Clapmar. de Arcan. Rerum Publ. l.1.c.6. Gen.12. & 26.* Et Regem Davidem (qui Vir ſecundum cor DEI à Spiritu S. nominatur) dum amentiam apud Achin Regem Geth callidè ſimulabat; *Act.13.22. 1.Reg.21.* Nec tamen unum ex iis à DEO ideò reprehenſum aut punitum, divinæ Literæ aſſerunt: imo inveniuntur inter Doctores Eccleſiæ, qui primum excuſant, ajunt enim, quòd ſolùm neceſſitate compulſus Abraham ingreſsus fuerit Ægyptum, & confidens in DEO ſuo, quòd ipſum in omnibus protegeret, & pudicitiam ſuæ uxoris conſervaret uſus humanâ prudentiâ rogaverit ipſam, ut diceret ſe eſſe ſororem ſuam, quod verum erat, nam in Scripturâ cognati carne, dicuntur Fratres & Sorores, quo ſenſu etiam *R.P.F. Philippus à SS. Trinitate Carmelit. Diſcalc. Definitor Generalin Gener. Chronol.*

Mundi p. 132. *edit. Lugdun.* 1663. alibi Abram vocat Loth ſuum fratrem; non autem rogaverit, ut diceret, & ſe non eſse uxorem ipſius, quod falſum fuiſſet; Unde ex duabus veritatibus voluit unam manifeſtare, aliam tacere. Cur ergo meo Politico vitio detur? Nam, ut quidam non ineptè canit.

Hæc eſt Aularum nova lex, ne dicere verum
audeat, & falſum dicere ne metuat.
Diſſimula ſimula, quoties occaſio poſcit,
Moribus ut morem, temporibusq; geras.
Temporibus qui ritè ſapis, ſervire memento
omnibus, ut tempus ſerviat omne tibi.

§. 6.

Aliorum etiam dicta & facta ne facile prodas, niſi quando nocere poteris illis, vel prodeſſe, qui mutuo tibi officio paria facere poſſint. Et cum opinione homines citius quam vero moveantur, ita mores formandi, ut tibi proſint, aliis ſint accepti. Non aliter autem prodeſſe poſſunt, niſi cum ſententiam tuam & vera Conſilia credis nemini; ſed ſimulare diſſimulareque maturè diſcas: Hanc quippe virtutem (quæ Aulicæ Prudentiæ quaſi centrum eſt) ſibi familiarem reddere, noſter Politicus enixiſſimè laboret; ſi enim ea in privatis contractibus locum habet, *l. 1. D. de Dolo Malo.* uti ICtus ait, poſſe ſine dolo malo aliud agi, aliud ſimulari, quanto magis in Politicis? Hinc perbellè Romanæ Eloquentiæ parens: *Cic. l.* 10. *Ep.* 9. ut ad effectum, ait, conſiliorum ſuorum veniant, multa oportet ſimulent inviti, diſſimulentque cum dolore. Legimus Tiberium, *Tac. A.* 1. 4. 4. ut iram, ſimulationem, ſecretasque libidines meditari, iisque ſe adſuefacere poſſet, Rhodum in exilium deceſſiſſe. Ita tu diſcede in animum tuum, affectusque tuos omnes cohibere, falſa ſimulare, libidinemque occultare diſce. Nihil tam nocet homini Politico nocuitque, quam apertus animus, lingua veri *Val. Max. l.* 2. *c.* 2. prodiga, conſiliorumque detectrix; Cum enim taciturnitas tutiſſimum rerum adminiſtrandarum vinculum dicatur, & rectè *Q. Curt. l.* 4. *c.* 49. Curtius ſentiat, neminem res graves ſuſtinere poſſe, cui tacere grave. Inde ſi non alterius, ſolùm tui commodi cauſâ, taciturnitatis laudem habeas. Benè Poeta.

Eximia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Eximia eſt virtus, præſtare ſilentia rebus:
At contra gravis eſt culpa, tacenda loqui.

Et alius quidam ſcite dixit, quanquam non omnia & in omnibus ad noſtrum ſcopum;

Commiſſa cui ſunt verba, ceu depoſitum, *Ex Anaxando Comico*
Si retegit, eſt iniquus, aut eſt garrulus. *Chokie Theſ.*
Si ſpe lucri, eſt iniquus: hac ſine garrulus, *Pol. Aph.*
Cenſendus autem uterq; pariter improbus. *p. 1. l. 3. c. 15.*

Magis neceſſaria ſæpius eſt ſcientia tacendi, quàm loquendi: hucque poſſunt accommodari, quæ ſubtilis ille Italus de Secretariis Principum prodidit; Ego, ait, edoctus ſum, nullum Secretarium (Politicum, Aulicum, Conſiliarium) ſecus ac alii exiſtimant, eſſe laudandum, qui lingua promptus eſt, ſed qui benè tacere novit. *Tr. Boccal. Parnaſ. Ragg. 38. c. 1.* Itaque caveas ne varias res crebrò ſciſciteris ab aliis, tuum commodum præſertim nil attinentes; hinc enim ſuſpicio garrulitatis apud prudentes oritur, ſecundum illud; percontatorem fugito; nam garrulus idem eſt; in omnibus quippe auram cujusvis frugi Politicus captare debet. Non verò Taciturnitati ſtudeas, ut aliis potius quàm tibi proſis, ſed ut tibi nec noceas. Itaque ſi quid prolatum velis, unde emolumentum venari poſſis, arte id per alios arcanorum aucupes, vel quocunque modo facias: ex eo hoc commodi habebis, ut animum eorum, quibus cum neceſſariò converſandum, aucuperis.

§. 7.

Cavendum certe à converſatione multorum, ut & à familiaritate nimia parium præſertim & inferiorum, à quibus tibi nil commodi, (cujus Homo Politicus ſtudioſiſſimus eſſe debet) præter contemptum & diverſorum ſiniſtra judicia provenire poſſit. Hinc benè, neſcio quis Aulicæ prudentiæ, hoc præceptum dedit: *Entretiens de Mr. de Voiture & du Mr. Coſtar. p. 302.*

Nulli te facias nimis ſodalem:
Gaudebis minus: at minus dolebis.

Inſignis hac in parte artifex fuit Dux ille Gallus Ecpernonius, qui rarò ſui copiam faciebat vitando ex familiaritate contemptui: celabat ſe in oſtentationem, quo major audiret. *B. Gramond. Hiſt. Gall. l. 3. p. m. 226.* Prudentis eſt oblviſci neque noviſſe cujus nihili faciunda gratia, inquit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Comicus,ita de te nemo unquam judicare poterit, & tu potius aliorum, quam alii tuum, explorabis animum: quia vero verus animus tuus neutiquam alteri eſt detegendus, tu quidem Alexandrum VI. Pontificem maturè imiteris, qui annos 36. Cardinalis multorum Pontificum mores obſervans, callide in ſuum uſum longâ experientia contulit. Ut porro ſpecioſè jurare diſcas, quo alios fallendo, tu tamen omnium amorem & commodum habeas (jus jurandum enim non perdendis ſed ſervandis rebus natum eſt) quod tamen caveas, ne fiat, niſi neceſſitate efflagitante. *Plut. in Lacon.* Lyſandri hominis verſuti dictum fuit; Pueros teſſeris, viros juramentis decipi debere. Apage tenellam plane conſcientiam Ferdinandi II. Arragoniæ Regis, *Aen. Sylv.* qui nihil unquam quidquam tam deteſtabatur, quàm perjurium, quàm fallaciam, ut crebris ſermonibus jactaret, malle ſe mori quam fœdari. Imitandos tibi propono Parthos, *Iuſt. l. 4.* apud quos fides dictis promiſſisque nulla, niſi quatenus expedit; ac præfatum Alexandrum VI. de quo fertur, quod nihil minus præſtiterit quàm jusjurandum, & tamen doli ceſſerint ei feliciter. Verba Magni Machiavelli, latinitate donata, *Machiav. Princ. c. 18* non pigeat adſcribere: Is (Alexander VI.) inquit, nihil quàm mortalium impoſtorem egit, nihil quàm ad omnem malitiam & fraudem (quo hominum genus falleret) mentem ſuam exercuit. Atqui reperit ſubjectam, quam tractaret, materiam, in aſſeverando autem qui magis fuerit efficax, aut qui ſpecioſius juravit jusjurandum, viciſſimque qui minus præſtiterit, nemo unquam fuit: nihilo ſecius doli nunquam non commodè ei ceſſerunt. Hanc enim fallendi artem probè callebat. Hæc de Sanctiſſimo Salvatoris in terris Vicario Politicus. Hoc tamen facias apud inferiores, ſi extrema neceſſitas facti alicujus minus honeſti, utilis tamen tibi, tui excuſationem expoſcat, apud eos præſertim, qui vel judices vel arbitri ſint futuri (ſæpe enim in vita Politica ſeu civili malitioſi nobis aliquid præter ſpem moleſtiæ afferunt) apud Superiores autem, ut fidem merearis, gratiam & clementiam conſequaris, & omnem perfidiæ ſuſpicionem amoveas, ac te eâ eximas. In rebus dubiis contra delatores rarius de crimine alicujus judices, quod levitatis notam habet. In omnibus

autem

autem actionibus honori & dignitati tuæ ſervientibus, ut fallas alios, fallaris à nemine, diligenter attendendum: fallis autem alios, ſi perſpectis aliorum ingeniis, moribus, arte, & converſatione, nullis neque in privatis Colloquiis, neque publicis conſiliis, qui tibi nocere, quique prodeſſe poſſunt, contradicas, laudes omnes omnibus ſubſcribas, atque in omnibus te ingenio aliorum accommodes, probeque obſerves hoc Diſtichon:

Qui fidus nullis, affabilis omnibus, omnes
Decipit, hunc primo ſuſcipit Aula loco.

Hinc enim fit, ut animum ſuum tibi credant, arcana aperiant, inque ſecretiora Conſiliorum ſuorum te admittant, ex quibus deinceps, quid in rē tuam ſit, remotis arbitris facilè elicere potes. Si tamen aliquid agendum quod alios offendere poteſt, ſive in privatis, illud non ipſe ſed per alios facias; itaque ſemper tibi habeas homines imprudentes, ambitioſos, nec raro ſeditioſos, temerarios delatores, calumniatores, exemplo duorum apud Regem Angliæ Henricum VII. Miniſtrorum, Empſonii & Dudleij, quorum copia facile datur, illorum opera clàm ita utaris ut magis, ſi quicquam actum, illorum temeritati, quam tuæ calliditati adſcribant, & præſertim ſi ita clanculum moderatus fueris tuas actiones, ut cui tu adverſeris, dubia ſubminiſtrare poſſis conſilia, eademque habeas, quæ tuis adminiſtris ſuggeras, ut ſi in adverſum ceciderint, tuo arbitrio ea interpretari poſſis.

Fr. Bacon. Hiſt. Henr. VII.

§. 8.

Ne fallaris, animum & Conſilia, uti dixi, tibi ſerves integra, inque dictis & factis, antequam aliquid aggrediaris, omnes circumſtantias probè excutias, finem maturè proponas, non gladiatorum more conſilium in arena captes; nam juxta Lucianum.

Tardum Conſilium longe præſtantius,
Præceps autem ſemper habet comitem Pœnitentiam.

Sed Prudentes imiteris, qui non modo, quæ ante pedes ſunt, cernunt, ſed & futura proſpiciunt; uno verbo, quibus cauta conſilia potius cum ratione, quam proſpera ex caſu placent, ut cum Tacito loquar. Cave cum Ludovico XI. Gallorum Rege fortunæ quicquam tuarum actionum committas, accogita fortunatum

Tac. H. 2. 25. 3.

Comin l. 4. c. 1. de Reb. geſt. Lud. XI.

te fore nunquam, ſi te fortunæ committas, grandes quippe jactu-
ras facit fortunæ jactus, & ſæpè diu amata, amara fit; ſed vel aſtu,
vel ſimulatione, vel alia quavis arte prudens poſſis evadere, & fi-
nem tuum aſſequi: ſicque ſoli tibi rem agis caute, niſi ſis planè
ſtupidus; res ipſa ſuggeret modum & rationes alios fallendi, glo-
riam, honorem, commodum, cum aurâ populari aſſequendi, pa-
ritque hæc res admirationem, ſi quod aliis ignotum, tu proſpi-
cere & prædicere poſſis.

§. 9.

Ut autem mores tui aliis ſint accepti, etiam atque etiam vi-
deas, ut te ſuperioribus ſermone, geſtibus accommodes, omnia
ſimulando diſſimulando ad captum, ne tu adulationis aut aſſen-
tationis ſuſpicionem incurras, præſertim apud Principes: id
enim ut contemptum apud pares, ita non rarò odium tui Princi-
pis conciliat, ne facilè (ut ut aſſentatores in Aulis locum præ-
cipuum obtinent) eventum rerum tuarum minime felicem ex-
periaris, ideo vellem, ut quam diligentiſſime ponderares conſi-
deraresque Proemium à Cajo Caligula Cæſare Adulatoribus
Dion. in vit. C. Calig. Aulicis datum, hoc modo; quum Publius Afranius Potitus
homo plebejus, ſtultâ quadam aſſentatione non modò volens,
ſed etiam adhibito jurejurando promiſiſſet, ſi (ægrotus) Cajus
convaleſceret, ſe libenter moriturum: Quumque Afranius ſe-
cundus, Vir Equeſtris ordinis, dixiſſet, ſe velle ob eandem cauſam
in ſingulare certamen deſcendere, ambos pro pecuniâ, quam ſe
ſperaverant accepturos, quòd vitam pro Cajo effundere voluiſ-
ſent, coegit (Cæſar) promiſſa facere, ne pejerarent. Severa
caſtigatio! Ergo adulationem ceu peſtem fuge. Cumque hodiè
Caſpar. Ens Epidorp. l. 1. p. 39. nulli ſint in Aulis Principum acceptiores, nulli feliciores; paraſitis
illis enim licet intrare, ſedere, loqui, illis cibus de Principum
menſa datur, cubicula & arcæ etiam Principum patent, illis cre-
ditur, mos geritur, illis benè aut malè, prout voluerint, de uno-
quoque loqui licet; grata denique ſunt omnia quæ dicunt aut fa-
ciunt, illis plurima Principes largiuntur, ij verò, quibus onus gu-
bernationis incumbit, vix admittantur, raroq; remunerationem
laborum accipiant, cum tamen virtutum prœmia tribui meren-
tibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

tibus conveniat, ne tamen dedecus pro gloria præmium aſſentatorum habeas, caute Principi aſſentiaris, ne videaris eſſe ex eorum numero, qui tàm noctu quàm interdiu permulcent aures ſuis Principibus, nec tantùm applaudunt dictis eorum ſingulis, ſed & prolixè eos ornant laudibus, quos tamen execrantur taciti, quantumvis fauſta ominando propalam, ut Philo adulatores aſſentatoresque aulicos depingit: *Philo. libr. de Migrat. Abrah.*

§. 10.

Non perpetuò Principem tanquam umbram ſecteris, neque prorſus converſationem ejus fugias, ſed cum ipſo tanquam cum igne age, à quo non adeò abes, ut illius calore foveri non poſſis; nec ſic illi appropinquas, ut illius incendio ipſe conflagres. Verùm probè obſerves ſi quando curis vacuus Princeps ad lætitiam ſolvitur, tùm autem ſeria (non moleſta) afferens, animo ejus facetiis ſingularibus (non tamen ſcurrilibus, vel ſordidis, aut aſperis, quæ acrem memoriam relinquunt) cum gravitate quadam indulgeas. *Tac. A. 15. 6.8.4.* Itaque non minus facetiarum, hiſtoriarum, quàm ſapientum conſiliorum copia pro temporum diverſitate inſtitutum oportet eſſe Politicum. Pocula etiam, ſi quando neceſſitas efflagitet, non detrectes, more noſtri ſeculi laudabiliter ferè ubiq; recepto: imò aliquamdiu Principem largius invites, tum præſertim, quando aliquid commodi ſperas (quod Lojoliticæ Societati ſolenne medium & arcanum ſtatus, hamusque ditandorum Collegiorum hactenus fuit) ſicque aſſentationis vitium declinans optimè cum Principe converſaberis. Vulgaris Politica præcipit, ut Princeps Miniſtrorum ſuorum ingenia noſcat, ſecundum illud:

Principis eſt Virtus maxima noſſe ſuos.

Sed tu cave animum tuum exploret, verſutus ſis atque verſatilis, cautè tamen in quamvis partem tanquam rota figularis, vafer & involutus, addo ac aſtutus, ut tu potius ejus converſatione probè agnoſcas ingenium, antequam audacter cum eo converſeris; vide ſis ut tàm peritus fias in ingenio & moribus Principis, quàm in ejus negotiis, exemplo Sejani, qui Tiberium Imperatorem variis artibus devinxit adeò, ut obſcurum adverſum alios, ſibi uni incautum intectumque efficeret. *Tac. A. 4.* De reliquis cum aliis ita vivas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

ut ſumma humanitas in vultu, verbis, geſtibus appareat, omnibus te promptum & paratum offeras, ſtudiis, ſervitiis, ut ante dictum & ſæpè dicendum.

§. 11.

Cum autem homines ſtudioſi ſint plerumque proprii commodi, neque neceſſe eſt, ut adjuves omnes, in contemptum enim facilè incurrere potes, ſi quid denegandum, vel promiſſum non præſtandum: itaque cave ne in promiſſis tuis more Gallo-Germanorum ita ſis prodigus aut largus & immodicus, ut facultas factum præcludat (quod levitatis ſuſpicionem adferens odii cauſa ſæpè exiſtit) ſed ita modereris affectum benevolum, ut de te magis expectent futura, quàm petant præſentia. Propono hac in parte tibi imitandum Atticum, de quo ſic Author: Quicquid rogabatur, religioſè promittebat: quod non liberale ſed leve arbitrabatur, polliceri quod præſtari non poſſet; Et Sigiſmundum Imperatorem, à quo cum miles quidam veteranus, neſcio quid ſibi promiſſum efflagitaret, Imperator verò reſponderet, magnum eſſe quod poſtularet, tum miles, olim tibi, ô Imperator, id promittere tibi non licuit, jam promiſſum negare non licet. Quod ſi, ait Imperator, alterutrum patiundum eſt, ſanè rei, quàm exiſtimationis jacturam facere malo. Rerum Gallicarum habenas moderans Luynæus apprimè hoc in paſſu meum inſtruere poteſt Politicum: hic enim naſcente fortunâ Comiti Ludæo, Ducis Aurelianenſis (Gaſtonis fratris Ludovici XIII. R. G.) informationi admoto, viro proſapia illuſtri ſæpe promiſerat (ſi aliquando rerum potiretur) procuraturum ſe res Comitis, effecturumque in Ducatum erigeretur Comitatus Ludenſis: At enim nihil promiſſis conceſſum: negatur Comiti Ducem eſſe: fortaſſis Luynæus non è re ſuâ eſſe prævidit, ſi promiſſa impleret. Inſta, mi Politice, & ſequere.

Tac. H. 3. 58. 5.

Corn. Nep. in Attic.

Caſpar. Ens. Epidorp. l. 2. p. 211.

B. Gramond. Hiſt. Gall. l. 3. p. 234.

§. 12.

Moribus formatis videndum tibi eſt, qualem vitæ velis eligere conditionem, & in quo loco: Quum enim vita noſtra, maxime Politica, non conſiſtat in ſpeculatione, ſed actum requirat, ſtolidè faciunt, qui ætatem in vita domeſtica agunt. Proinde

tanquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

tanquam meta vitæ conditio proponenda, non minus qualis illa ſit quàm quo loco ineunda: quæ facile eligi poteſt ex naturæ inclinatione & loci occaſione, in quo victurus ſis. Ex ſinglis deinde Præceptis Politicis (Doctrina enim politica, ut eſt ampliſſima omnium Gentium, ita ſingularium diverſiſsima: ut ſtolidum ſit omnium Rerumpubl. perſcrutari formam Politicam) ea eligere debes, quæ neceſsaria ſint ad tuam conditionem & Reipubl. ſtatum, ubi vitam acturus ſis, cujus omnes Articulos perſcrutari, & tanquam tuos digitos tibi reddere familiares ſatages. Conſilia, facta, rerum eventus, & talia, non quæ ſunt in utilitatem publicam facientia, (id enim quilibet facit, qui ſe & ſuos negligit) ſed tuis commodis & fortunis præcipue ſervientia obſervabis, ut ea in praxin deducere poſſis: neque, quibus hæc fieri poſsint rationibus, cures, modò aliquam honeſti ſpeciem præſeferant, nec multum labores, ſi in eorum vitiorum infamiam incurras, ſine quibus, ſcopum tuum non facile aſsequi poſsis, ut de Principibus ait Machiavellus. Cumque nulla ſit fueritque Reſpubl. quæ non Viros habuerit, vel Authoritate præclaros, vel divitiis abundantes, & uno vel utroque nomine Principibus acceptos, hos tibi ad imitandum proponas, ex illorum factis & Conſiliis, quid in rem tuam ſit, promas, neque id præcipue æſtimes, quid laudis apud Vulgum obtinuerint, ſed quid divitiarum & potentiæ reliquerint, quò Conſilia ſua direxerint, quem vitæ actionumque finem & ſcopum habuerint, ut mature in omnibus, quæ proſunt, imitari, quæ noceant, fugere & declinare diſcas. Deliberandum porrò tibi an ſerviendo vitam tranſigere, an aliquando alios tibi ſervituros; hoc eſt, an ſtatū, quo victurus ſis, conſervare vel mutare, & Regiminis partem vendicare cupias: in utroque modum monſtrabo.

vid. Ch. Beſod. differt. de Arc. Rerumpubl. c. 1. n. 4.

§. 13.

Loco ubi officium tuum elocare velis, prima cura animum ſubeat, ut te illi adjungas, cui ſuccedere velis, ſi ſit apud Principem in gratia & authoritate Populi: ſin autem nec gratiâ nec authoritate valet, illum, qui primas tenet, (ſi præſertim videas inter illos occulta eſse diſſidia, ut alter alterum cupiat ſuppreſſum) omnibus ſecteris ſtudiis, affectus ejus foveas, promoveas, qua poſsis

arte frigidum ſuffundas, ut altero ſuppreſſo ſuccedere poſſis. Prior tamen modus crebrior eſt, (non rarò & uterque modus conjungitur, quod exemplis non longè petitis poſset comprobari, niſi odioſa forent) cum ſemper reperiantur homines docti, ſimplices & pii, qui literatos amant, illis præcipuè delectantur, qui literis & moribus præclari, & rationibus præclare inſtructi, ad omnia ſervitia officioſi, & templo, & foro ſe applicare poſsunt; horum tu obſerves, & mores, & actiones, & conſilia omnia, ut omnibus ad nutum te accommodare poſſis, donec favorem occupes, & promotionis ſpem habeas. Ubi meo Conſilio tibi cujuslibet conditionis officium nullum detrectandum eſt; ita tamen ut ad altiora adſpirandi non præcludatur aditus.

§. 14.

Primum honoris gradum nactus, cum officio ratio familiaritatem aliorum expoſcat, in ea ita te temperes, ne aliis ex tuo ore ſapere videri velis, neque conſiliis, & votis aliorum ſemper contradicas, aut apertè te opponas: prius arrogantiam, poſterius odium apportare facile poterit: ſed omnia Conſilia votaque repetitâ laude approbes, ſecundum illud; ais, ajo, negas, nego; ne omnem auctoritatem crebris contradictionibus (ut loquitur Tacitus) deſtruas. Si tamen tibi adverſentur, in tuum ſenſum commodâ explicatione flectas, ut tuum ſubjiciens, videaris habere aliquid reconditæ prudentiæ, quod alii in te deſiderent: hinc auctoritatis & gratiæ affectus ſequuntur; cum præſertim in converſatione privatâ humanitatem ſingularem ſimules, ab amicitia intima alienus, ac uſitato fraternitatis titulo in ore, quem tu cave in animum dimittas: cum non ſit Politici, contra ſuum commodum & honorem alicui præter verba fidum præſtare obſequium, aut animi recondita detegere. Quo aliquantum obſervato, interea obſervandi tibi potentiorum & primariorum familiarium mutuæ amicitiæ & affectus, vel multorum in unum alterumve, cujus tu præſertim ambis dignitatem & officium, odia. Id videas, cui tandem in iis quæ tibi tuoque honori inſerviunt, abſtruſiora credere, & finem quem propoſitum habes, eorum conſilio ac auxilio aſſequi poſſis.

Tac. A. 14. 42.

§. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

§. 15.

Cum autem hominis natura planè ſit Politica, quæ alterius
ope egens ex eo vinculum ſibi quærat, & nanciſcatur, neque ulli
unquam ſit fidendum; itaque etiam atque etiam videas, ubi
affinitatis jure aut matrimonio ad ſecretiora affectus admittaris,
tum omnibus modis laborandum, ut vel filiam, vel illius agna-
tam ducas, cujus familia apud Principem fuerit, ſitque in gratiâ,
ſit ampla & potens, qui vel ipſi, vel per alios te non promoveant
(id enim eſt abjecti animi) ſed tu conatus eorum juvare videaris:
per iſtiusmodi affinitatem enim multos tibi cognatos amicosq́;
conciliare potes, ut Livius ait, de Servio: Hinc ille ſcitè dixit; *Liv. l. 1.*
Matrimonium eſt ad majora nitenti decus ac robur. Cumq́ue *Tac. Agr. 6. 1.*
jam ante tibi fuerit notus in hunc vel illum animus, non quod
tu velis tui promovendi, ſed ulciſcendi illius injuriam gratiâ,
hunc remotum omnia agas, ita tamen, ut, affectum tuum ſartum
tectum erga illum retinens, nihil à priſtina humanitate diſceſſiſſe
videaris: ſi quid controverſiarum inter illos ortum, coràm ſi non
excuſare poſsis, culpes, deplores, nullius te participem ſimules, &
ita animum explores, ſique in ſuſpicione fueris, tum demum lo-
cus erit, ut jurejurando exquiſitiſſimo te purges, quo homines
commoti abhorreant quicquam mali de te credere, præſumere,
aut ſuſpicari. Non deſines autem aliis conſilia ſubminiſtrare
occulta, ut illi per ſuos (quos tu apud eum inſtimules) te igno-
rante, perſecutionis & oppreſſionis apud Principem ſemina ſpar-
gant, odium illius excitent, ut cauſæ ſint removendi & ejiciendi
ab officio: ne verò ſuſpicio apud alios, qui multum præſtare poſ-
ſint, oriatur, unde periculi quicquam metuendum, non modo
juramento privato te purges, inſcio te omnia eſse facta, verum &
officium detrectes cum Tiberio, qui, non occultè Matris artibus *Vid. Dion.*
& paucorum conſiliis imperium ambiret, ita moderatus eſt *l. 57. Tac. A.*
omnia, ut oblatum magis reſpuere, quam deſideratum acceptare *1. 13. 5.*
videretur. Quod ſi minus tutum videtur, hoc age, ut vel deji-
ciatur ſi poſſibile eſt: prout Luynæus æmuli ſui Arnouſii Jeſuitæ *B. Gramond.*
(quem Regis Galliæ Ludovici XIII. conſcientiæ nuper admove- *H. G. l. 11.*
rat) affectati in aula rerum imperii ſuſpecti ſeceſſum procuraſse *p. 516.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

ſcribitur: vel cum gratia tanquam emeritus dimittatur: vel quidem in officio conſervetur, te tamen adjuncto; vel idem ad alia promoveatur, ut Tiberius Germanicum ad alia ac alia officia promoviſſe legitur. *Tac. A. 2. 5. 1.* Jnde Hiſtoricus ait: Tiberius ſpecie componendi orientis Germanicum dolo ſimul & caſibus objectare deſtinavit. *Tac. A. 13. 46. 5.* Otho ſpecie legationis in Luſitaniam ſeponebatur. *Tac. H. I. 10. 2.* Mucianus in Secretum Aſiæ repoſitus eſt. Hoc modo Theodorus Styppiota Conſiliarius Manuelis Comneni, Imperatoris Conſtantinopolitani rem aggreſſus, ſolus in gubernatione Jmperii apud Cæſarem omnia adminiſtravit: *Nicet. Chomat. in vit. Manuel. Comn. T. V. Hiſt. Auguſt. p. 534.* nam Collega Johanni Hagio-Theodoritæ, ejusdem Cæſaris Conſiliario, ſolers adjunctus, ijs dignitatibus non contentus, ad ſummum faſtigium plenis velis ferebatur. Oblatâ igitur opportunitate diſſidiorum inter Virum Nobilem, Michaelem Palæologum & Joſephum Balſamenum, cui Hagio-Theodoritæ ſoror nupta erat, Conſilium ſuum urget ac Hagio-Theodoritam è Regia, tanquam è cœleſti ſpecula, in extremum angulum Præturæ Græciæ & Peloponneſi exigit, ad Provincias eas ritè conſtituendas, eorumque virorum diſſidia dirimenda. Cæterum Johanne iter adhuc adornante, fortuna diſceſſa ejus, non expectato ad Styppiotam tranſiit; eumque cupidè & familiariter amplexa, ad omnes dignitatum gradus pro temporibus evexit, & gloriâ gloriam cumulavit. Si vero & hoc commodè fieri non poteſt, tu ipſe quam diligentiſſimè attende tempus, quo vel propter morbum vel legationem, vel aliud aliquod negotium ab aula abſens eſt, tum incipe ejus ruinam apud Principem operari nocte dieque, primum inſinuatâ diffidentiâ, exin odio, uti arbiter rerum Gallicarum, Luynæus, æmuli ſui Mareſchalli Ancrei caſum quàm feliciſſimè procuraſſe, ac ſibi Primarii miniſtri munus apud defunctum Regem Ludovicum XIII. ſeu juſtum acquiſiviſſe fertur. *B. Gramond. H. G. l. 2. p. 156. 10. de Buſſier H. Fr. l. 24. p. 500.*

§. 16.

Hoc in contrahendo matrimonio inſerendum duxi neceſſarium, ut conjugem ducas tuæ naturæ tuisque moribus, quantum fieri poteſt (quod tuis artibus, quæ raro fallunt, explores) conformem, taciturnam, quam formare tuarum actionum adjutricem

tricem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

tricem (exemplo Mareſchalli in Gallia Ancræi, qui per Galiga-gam uxorem Reginæ percharam, familiæ ſuæ augmentum, primosque in aula favores ſibi acquiſiviſſe traditur) & cui tuto credere ac fidere poſſis; ne, quod Fabio Maximo evenit, garrulitas Uxoris, Secretorum conſciæ, tibi afferat necem vel periculum ſaltem: digna eſt illa Hiſtoria ut tota adſcribatur: Fulvius (Fabius Maximus, erravit enim Hiſtoricus in nomine) verò Cæſaris Augusti amicus, cum jam ſenem eum ſæpius querentem audiret de ſolitudine ſuæ Domus: quodque duobus nepotibus fato functis, poſthumo, qui ſolus reliquus, ex calumniâ, neſcio quâ, exulante cogeretur Uxoris ſuæ filium ad ſucceſſionem imperii vocare, quanquam miſerans & conſilium captans revocandi ab exilio nepotis: cum, inquam, hæc audiret Fulvius, enuntiavit ſuæ Uxori, illa Liviæ. Livia autem acerbè cum Cæſare egit, cur, quoniam pridem id decreviſſet, non accerſeret nepotem, ſed ſe odio invidiæque ſucceſſoris objiceret; venientem igitur de more mane Fulvium, & ſolitum illud dicentem, Ave, Cæſar reſalutavit; vale inquit, Fulvi. Atque ille, id intelligens, domum ſe illico ſubduxit, & vocata Uxore; reſcivit, inquit, Cæſar, non ſiluiſſe me arcana. Ideò mori mihi decretum eſt. Uxor autem: jure, ait, quoniam tamdiu mecum habitans vivensque nec noveris nec caveris intemperantiam meæ linguæ. Sed præcedam tamen & ego, & accepto gladio, ſe ipſa viro coram interemit. Ergo tu ô Politice, magnam adhibe hac in parte cautionem, ne idem te maneat infortunium: multa enim ad augendas fortunas per Uxorem tibi expedienda ſunt, imò plurima, quæ quaſi te inſcio cum aliis agat: ſi verò ea cedant in commodum tuum, taciturnitati ut maximoperè ea ſtudeat, neceſſe eſt.

B. Gramond. H. G. l. 2. p. 160. Io. de Buſſier. Hiſt. Fr. l. 24. p. 498. I. Lipſ. in Annot. ad A. Tac. l. 1. p. 11. ex Plutarch.

§. 17.

Deinde ne affines tuos tuis adjuves opibus eosque fortunatiores reddas tuis fortunis, inde enim lites plerumque oriuntur; unde etiam Politico non rarò ſolent evenire adverſitates: ſed eos quoquo modo promoveas, & Luynæi Galliæ Regis ſupremi Miniſtri inſiſtas veſtigiis, qui Brantæum & Cadenetum fratres unà ſecum trahebat, quo fortuna monſtrabit iter: ſi quid immemor

Gramond. H. G. l. 2. p. 171.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

aut ſponte prætermiſerat, legebant fratres eò avidius, quòd utrique erant domi res anguſtæ & tenues. Ut ſic aliunde auctis divitiis te venerentur, te obſervent, perpetuaque gratitudinis argumenta exhibeant: quique te, quando opus, defendere poſſint: tutiſſima quippe & utiliſſima ſunt beneficia, quæ quis de alieno ſuis largitur, fortioreq; vinculo obſtrictos reddunt gratitudinis, Notes tamen, ô Politice! & hæc diligenter; ne etiam tuis ſecretiſſima, quæ per te expediri poſſint, neque alterius ope indigent, negotia, credas: ſi enim alios adhibueris, metuendum tibi ſemper, ne, quando illos fortè offenderis, prodant tua Conſilia: nulla namque major inimicitia, quàm quæ inter conſanguineos oritur: quæ quoquo modo avertenda.

§. 18.

Major Auctoritas, major apud omnes gratia acquiſita, majorem curam callidorum conſiliorum expoſcunt, ut Principis gratiam, auctoritatem, & amorem Populi non conſerves modò, verùm ſubinde augeas. Arduum hoc & difficilè: cum enim auctoritas & gratia ſint fluxa ac inſtabilia, niſi fulcro divitiarum & potentiæ nitantur. Paupertas enim nihil niſi contemptum parit, ad inferiorum opem non rarò nos adigens, ut veriſſimum illud ſit:

Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi——————

Ex Pauſan. Attic. Arniſa. de Rep. l. 2. c. 2. ſ. 6. n. 73.

Hinc optimè egit Phormio, quando repudiavit imperium claſſium Athenienſium: quod ſibi ob paupertatem non ſat auctoritatis apud milites fore diceret. Summa ergo requirit neceſſitas, ut divitiarum curam, auctoritatis & gloriæ antevertas: quibus homines maximè & honoris & amoris affectus concipiunt. Hinc benè, neſcio quis, ait:

Quantum quisq; ſuâ nummorum poſſidet arca
Tantum habet & fidei.

Ergo mentitus eſt, qui exclamavit, quid divitiis delectaris? opes ſine ope ſunt: hoc unum præſtant, ut gemas aliquando tuas gemmas; proh ſanctam ſimplicitatem! ego econtra ajo, miniſtrum ſine divitiis eſſe quaſi avem ſine pennis. Expeditum hoc tibi dabo, ſi prius præcepta quædam dilucidius propoſuero.

§. 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

§. 19.

Dixi ſimulanda eſſe omnia, in eoque Tiberium imitandum;
qui, cum eſſet ingenio inſidioſus, & commodi proprij ſtudioſiſſi-
mus, ſemper ſimulabat ea ſe velle quæ nolebat, & contra; his *Dion in vit.*
quaſi infenſus, quibus conſultum cupiebat, ijs, quos oderat, be- *Tiber.*
nevolus quaſi apparebat; hinc verba ejus plerumque obſcura, ſu- *Tac. A.* 1. 1.
ſpenſa: nunc perplexa, nunc in ſpeciem recuſantis compoſita. 5.1..33.4.4.
Michael Calephatem Imperatorem Orientis produnt hiſtoriæ, 31.3.
fuiſſe ingenio ſubdolo, etiam linguâ ab animi ſententia diſſenti- *Ex Cuſpin.*
ente ac diſcrepante; alia tegere, alia dicere ſolitum fuiſſe: de *Beſold. H. Conſtant.*
Duce Eſpernonio Gallo legitur, ei fuiſſe ſublime ingenium, im- *p.* 169.
plicita mens & obſcura, arcani capax. Iccirco omnibus bene- *B. Gramond.*
volus appareas, inferioribus, paribus; in ſermone, geſtibus, in *H. G. l.* 3.
omnem humanitatis ſpeciem demiſſus: amicis pariter ac ini- *p.* 226.
micis. Imò his quam illis majorem, quoad faciem, quoad verba,
quoad geſtus, benevolentiam ſimules, etiam interdum (ſed ra-
riſſimè) quoad effectum: Exemplo Germanici, qui cum Piſone *Tac. A.* 2.
acerbiſſimo inimico, tanta manſuetudine agebat, ut, cum orta 55.3.
tempeſtas raperet Piſonem in abrupta, poſſetq; interitus inimici
ad caſum referri, miſerit triremes, quarum ſubſidio diſcrimini exi-
meretur: ſi præſertim quaqua ratione nocere tibi poſſunt; inde
enim triplex tibi commodum; ut illi inimicum, ſi quem fovent,
affectum deponant; non facilè delatoribus credant; ac deniquè te
hominem Chriſtianum autument, qui & inimicos diligere poſſis.
Atque triplici nomine à ſuſpicione liberatum te aliis commen-
dent. Mariam Medicæam Reginam Galliæ, Vxorem Henrici IV.
artem ſimulandi diſſimulandiq; optimè calluiſſe, hiſtorica monu-
menta tradunt; in tantum, ut omnem à Primario Regis Ludovici
XIII. miniſtro Luynæo ſibi illatam injuriam probè diſſimularet; ſi *Gramond H.*
quando palam de ipſo proloquuta, per honorificè dixit, ut ne qui- *G. l. 3. p.* 230.
dem ſenſiſſe injuriam diceres. Poſtquam illa aliquando coſieras *&* 232.
venerat, Regis prænuncius Luynæus huc ſe citatis equis confert:
intromiſſus invidiæ detergendæ ergò provolvitur ingenua: defi-
xusque in Reginæ veſtigia, in modum adorantis, fimbriis tunicæ
imprimit oſcula. Regina æmula utrinque diſſimulatione, lapſum
erigere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

erigere, prenſare manum, placideq; arridere ut fido & amico. Illi pro veneratione, ſilentium eſt: dumq; palpitans hæſitat ſpecie timentis, Regina ſic infit; lætari ſe aſpectu viri, qui Regi inter intimos eſt: nec defuturam promovendo in gratiam Regis, & ſi quid adjici poſsit fortunæ viri, qui ſe collaturum opem ſuam promiſit conſervandæ, quæ in præſens eſt, filium inter & matrem concordiæ. Hujus illuſtris Reginæ inſiſtæ veſtigiis, & ſalvus eris. Quod hoſpitalis magnus in Gallia Cancellarius perpendens, benè ſcripſit;

Verè Magnatum non ſunt ſine fraude labores
Verum hodiè laus eſt non ultima, fingere vultum
Et ſimulare probè, nec qui fallere neſcit
Mentirive, feret ſapientis nomen in Aula.

§. 20.

Candidatos Conſulatus Romæ imiteris; hi petituri Conſulatum, præterquam quod multos ſibi conciliare coacti ſint amicos qui Salutatores, Deductores, Sectatores, quævis officia honoris ipſis exhibendo, alios cives in ſimilem affectũ amoris & officiorum pertraherent; hoc primùm ſummâ curâ & ſtudio attendebant, ut nomina ſingulorum Civium ex Nomenclatore (ita eum vocabant qui nomina Civium deſignata Domino ſuo recitabat) diſcerent, eosq; ſuo nomine ſalutarent quotidiè, animumque affectum ut & humanitatem ſingulis declarent, unde ſpem bonam futuræ adminiſtrationis & officii apud Cives ſuſciperent eumq; ſuo calculo juvarent: ita tu in officio novo omnes ſalutes, & quantum fieri poteſt, ſingulorum conditionem & fortunas, illorum præſertim, qui tuam opem & promotionem in Aula expoſcunt ſæpius, qui te Populo recommendatum reddere poſſunt, noſcas; ut petitionem illorum prævertens promotionem & auxilium offeras, idque amicis pariter atque inimicis ut dixi, verbis prolixis tantâ humanitate & benevolentiâ facias; ut ſi vel non poſſis vel nolis illos adjutos, facilè tamen, ſi non excuſare valeas (ad quod laborandum) humanitas illa laudem habeat, ut quod unus in te culpet, ſi ab alio lauderis, humanitas illa culpam diluat, quam in aliis auſteritas mereri videtur. Adjuvandi autem promovendique ſunt

Io. Roſin Antiq. Rom. l. 7. c. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

ſunt tibi omnes, unde ſpes utilitatis aliqua lucet (id tibi felici Politico apprimè curandum, ne quicquam facias, undè commodum non proveniat) neq; attendendum, an mereantur vel non, dum tu merearis aliquid: idq; ſine periculo & difficultate facere poteris, ſi tibi ſoli gubernationis partes demandatæ ſint.

§. 21.

Si verò collegas minus fidos faventesque habeas, alia in eunda ratio, videndum enim tum ſumma cura, cujus ſint ingenii. Hoc autem etiam atque etiam agas ut officia hominibus dentur, non officiis homines ſecus ac ſenſit Æneas Sylvius poſtea Papa Pius II. qui ſcribere auſus fuit, dignitatibus homines dandos non hominibus dignitates: ſed contra tu potius vide ſis, ut ad omnia officia, ſuperiora præſertim, homines vel timidi, vel ſubjecti animi, aut avari vel indocti, vel denique juvenes, qui per ætatem nec judicio pollentes, nec experientia edocti, inconſtans conſilium, nec pertinax rectè faciendi propoſitum habent, promoveantur: ſic illos metu deterritos, aut ſpe commodi commotos, iſtarum rerum experientia fluxos, à tuo nutu dependentes: hos ob authoritatem & prudentiæ perſuaſionem facili negotio flectere poteris, ut in tuam non modo deſcendant ſententiam, ſed & ad nutũ pareant: id quod probè obſervavit Nicephorus Botoniates Imperator Orientis, qui publicorum negotiorum procurationem committebat hominibus linguas barbaras uſurpantibus, rectè loqui neſcientibus, totos dies in crapulâ & ebrietate conterentibus, quorum & familiæ & parentes, avi maximè, ſerviles erant: tam animo quàm judicio barbariſſimi, linquis Scythicis, intellectu pronunciatuque difficilia garrientes. Ac Manuel Comnenus itidem Imperator in oriente, qui Eunuchis, Cubiculariis aliisque experegrinis nationibus ortis ſemibarbaris, qui expeditius ſpuebant quàm loquebantur, tanquam obſervantiſſimis & fideliſſimis Miniſtris non modo ſummos Magiſtratus tradebat, ſed pro tribunali juris dicundi Provinciam in cauſis difficilimis, quæ vel peritiſſimis legum negotium faceſſerent, aſſignabat. Cum aliqua Provincia deſcribenda erat, iſtiusmodi Cœtus eruditis proponebatur. Et Conſtantinus Leonis filius, Imperator Orien-

Criſp. Ens Epidorp. l. 1. pag. 28.

Chr. Beſold. H. Conſtant. ex Manaſſ. pag. 224.

Nicet. in ejus vita T. VI. H. A. p. 345.

Zonar. in vit. T. IV. H. A. p. 773.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Orientis, in conferendis Magiſtratibus non dignos Præturis, aliisque muneribus præficiebat: ſed minus bonos ac poti⁹ improbos. Idem obſervavit Conſtantinus Monomachus Imperator: hic enim dignitates promiſcuè in indignos contulit. Atque Ludovicus XI. Gallorum Rex, qui Sartore pro Fæciali, Tonſore pro Legato, Medico pro Cancellario uſus eſſe fertur. Hac via feliciſſimè inceſſit ſæpius dictus Luynæus, de quo Author hæc refert: Admoventur item Regi (Ludovico XIII.) Deſplanus, Marcilhacus, aliaque id genus capita, magna pars è fece vulgi: à publicâ adminiſtratione illum divertendo, ſi aliquando Regem ſe meminiſſet, dum Luynæus Regni gubernaculo totus incumberet. Neque quicquam faceſſet tibi perſuaſio, quin tibi hæc viliora capita ultrò ſummam rerum committent, ad omnia obſequioſi futuri ſervitia. In omnibus autem promovendis cave, ne aliquid ex virtute & meritis promoveatur potius, quàm gratia: ita perſuadeas unicè, ne ultrò quiſquam vocetur, ſed omnes ſupplicatione oblata petant officia: hos demum ex tuâ gratiâ promotos eſſe perſuadeas, unde apud omnes dictatoriam Auctoritatem, quam dixi, perfacilè obtinebis.

Zonar. in vit. T. IV. H. A. p. 813.
Bodin. de Repul l.
Gramond H. G. l. 3. p. 213.

§ 22.

Si collegam præter ſpem habeas doctum, verſutum, qui tuum ingenium noſcat, contra naturam te plane alium ſimules, videas quibus artibus tibi unum ex illis adjungas arctiſſimæ amicitiæ vinculo, ne tamen illi ex Arcanis tuæ Politicæ quicquam credas, quin commodis ejus parcè faveas, maximam autem verbis prolixis ſimules amicitiam, qui tibi in ſpeciem adverſans, quod nolle videaris promoveat; Clàm tamen omnes obſerva, ne tertius tui gratiâ quicquam eſſe factum ſuſpicari poſſit: ſique utilitati tuæ magni momenti quid allaturum eſſe credis; ille, qui cauſæ promovendæ maximè adverſatur, Patronus tuo Conſilio eligatur, & munere oblato commoveatur in alium affectum: ſupplicatio illi (quod tutius quàm Secretario vel alteri) tradatur: qui primus cùm ſententiam quamvis contrariam dixit, tu eam tamen laudes, approbes, attamen aliam rationem afferas, ut ſi non in totum, in partem tamen aliquam, petitum impetra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

petrare poſſis. Si tamen manifeſta rei iniquitas nihil admittit, ignorantiam rei factique prætendens, ſupplicantis impudentiam publicè ita exagites, ut inimiciſſimum putent omnes, cui tu maximè per affectum conſultum cupias, privatumque in aliam partem officium illi pollicearis non modò, verùm etiam media ineas, quæ illi offeras.

§. 23.

Addo & hoc Conſilii (quod te ſuſpicione & odio apud pleroſque eximet) ſi ſententia tuo Patrocinio contraria fertur, cui te intereſſe neceſſe eſt, ejus publicationi non adſis, neque ſubſcribas, ut vel ignorantiam prætendere, vel alio modo te excuſare poſſis. Idem etiam agas in cauſis tuorum adverſariorum, quos impeditum iri, nec eos offendere vis: offendendus verò tibi in faciem nullus, neque enim injuria è veſtigio vindicanda, ſed occulto intervallo temporis injecto, ne animus inimicus tibi periculum aliquod creet: Exemplo Tiberii Cæſaris, qui in præſens civiliter injuriam habuit, ſed in animo revolvente iras, etiamſi impetus offenſionis languerat, memoria valebat: Et Caroli IX. Regis Galliarum, qui, quanquam natura iracundior erat, tamen dominandi ſtudio, ac ſimul vindicandi, injurias æſtu, earum ſenſum abſtrudebat penitus: tanta in poteſtate os & linguam habens, ut nec ulla voce, nec colore vultus leve mentis ſignum produxerit. Itaque abitus tibi fingendus, iter per aliquot dies negotio tractando prætexendum: nullis reſcriptis per aliquot dies (ne ſentiant Aulici, qui tibi fortè inſidias ſtruunt) ſubſcribendum: in publicis quoque negotiis, ſi quid occurrit deliberandum, quod tuis nociturum ſit commodis, vel quibus alios offendas, morbus ſimulatus abſentiam excuſet; ut aliquot dies vel ſeptimanas, ab omnibus vacuus, meditari poſſis conſilia ſecretiora, quibus Arcanorum conſciis in aliam partem præſtò eſſe, cauſamque ad nutum tuum rectius flectere poſſis. Sique Authoritatem Dictatoriam de Collegis impetrare non queas, quò tuis ſubſcribant votis & conſiliis, alia tibi, & prima ineunda eſt via, ut gratiam Principis quoquo modo præ aliis ambias & occupes, ut ſi illi nolint, plus tibi Princeps largiatur. Hoc Conſilium

Tac. A. 4. 21. 2.

Io. de Buſſ. H. Fr. l. 20. p. 104.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

amplexus eſt Theodorus Styppiota; is fortuna comite eò promovebatur, ut Imperator Manuel Comnenus res omnes ex illius arbitratu adminiſtraret: homo profundi conſilii, cordatus, ſuavibus moribus, & volucri præditus ingenio: Quæ Imperator jubebat, exequebatur; ille verò ea jubebat, quæ hic volebat. Ac Alvarez de Luna Primarius Regis (ni fallor Philippi III.) Hiſpaniarum Miniſter, qui regium animum variis artibus adeò ſibi devinxerat, ut abſolutè omnia ſolus pro lubitu adminiſtraret, Regique præter Titulum nihil reſtaret. Officia enim, quibus volebat, dabat, imò tantæ inſolentiæ erat, ut à ſuo Rege jamjam diſtributas dignitates & officia iterum proprio motu revocaret & aliis traderet, regiosque favores ipſe diſpertiretur, Regi ſolùm relinquens cœteros Miniſtros illi recommendare omniaque pro eis, quos amabat, apud illum agere. Ac quod magis mireris, Rex neque deambulare, neque novum induere veſtimentum audebat, niſi cum permiſſione illius; Cumque aliquando chartam ad ſubſcriptionem ei porrectam perlegere vellet, conquerebatur ille Alvarez, hoc eſſe idem ac offendere ſuam fidelitatem, & non recordari ſervitiorum à ſe Regi præſtitorum. Ecce faſtum Hiſpani miniſtri erga ſuum Regem.

Nicet. in vit. Imp. T.V. H. A. p.534.

Ariſtippe du Sr. de Balzac p.128.

§. 24.

Perſuadeas tamen Principi, ne omnibus cauſis expediendis ſit præſens: pugnare id cum auctoritate ejusdem: Exemplo Romuli apud Halicarnaſſæum, & alios: qui omnino præcipiunt, Principem Magiſtratui ſuo ad id conſtituto, juriſdictionem & expeditionem committere debere. Quod peſſimè obſervavit Alexius Comnenus Imperator Conſtantinopolitanus; *Is* enim certis diebus publicè pro tribunali ſedebat, licebatque omnibus ei porrigere libellos ſupplices: quos ante ſe depoſitos à Notariis legi, & cujusque petitionem indicari, ſtatimque reſponſa ſcribi, easque confirmata ſupplicantibus reſtitui jubebat. Ac Henricus III. Rex Caſtiliæ, qui toto Regiminis ſui tempore ter in omni ſeptimana publicam dabat Audientiam, & percipiebat Subditorum querelas. Apage hanc conſuetudinem Imperatoriæ & Regiæ Majeſtatis culmen haud decentem! toto quippe cœlo differt Impe-

lib.2.

Zonar. in vit. T.IV. H. A.p.896.

Abbregè de l' hiſtoire d'Eſpagne de Sr. de Verdier. T. I. p. 615.

Imperator ab Advocato, Rex à Cauſidico, Princeps à Rabulâ forenſi : Inde enim tibi exultaret periculum, ne fortè Princeps ex crebris ejusmodi auſcultationibus aſtutias & mores tuos animadvertat, aliorumque candorem experiatur, & tibi præcludatur via ad beneplacitum tuum omnia referendi, & animum Principis ad ſententiam tuam flectendi: quomodo verò gratia Principis aucupanda, dicam: ſi privatas cauſas & Politico vero haud nocitura commoda expediero.

§. 25.

Dixi Politicorum auctoritatem & gratiam ſine divitiis eſſe fluxam ac inſtabilem, propterea quod aliorum indigentes ope, auctoritatem ſuam proſtituere cogantur: Ideoque nihil niſi ſpe commodi agendum, ſuſcipiendumque eſſe, nullosque promovendos facilè, niſi qui commoda tua ſuâ operâ promovere poſſint. Proinde curandum maximè, ut opes acquiras & corradas maximas, quicquid etiam alii contra garriunt (niſi tibi ſint ex Patrimonio, de quibus hic non loquor) non verò ex ſtipendio quod numeratur, id fieri poteſt: neque δωροφαγία ſeu amor muneris tuta, quæ animum ſordidum indicans, odium & contemptum parit: neque munificentia Principis eò usque ſemper ſe extendit, ut paupertatis ſubſidium haberi poſſit. Nam non omnes liberalitatem Principum ſentiunt, ut quondam Wilhelmus Stanleius, Regis Henrici *VII.* in Anglia Camerarius, munificentiam regiam expertus eſt: Is regio favore tantis honoribus & opibus auctus fuerat, ut annuatim reditus ejus ad tria millia librarum, ſeu 9000. ducatorum & amplius aſcenderint; cumque poſt factam cum aliis quibusdam Anglis Proceribus in Regem conjurationem capite plecteretur, & bona fiſco Regio applicarentur, inveniebantur in Caſtello ſuo de Holt, quadraginta millia mercarum, ſeu 80000. Ducatorum & amplius in pecuniis ſignatis, & vaſa aurea & argentea, præter jocalia, ſupellectilem lautam, pecorum greges & armenta, & alia bona mobilia ingenti copia: Seu ut in noſtro ſeculo Princeps Eggenbergius, is quippe ex ſimplici Nobili Styriæ, fortunâ & clementiâ Imperatoriâ (Ferdinandi II. Cæſaris) duce, eò pervenit, ut 150000. aureos in duobus

Fr. Bacon. H. Henr. VII. p. 226.

Hiſt. du Miniſtere du Cardinal de Richeliea T. 2. p. 226.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

bus Sileſiæ Ducatibus coemptis, annuo in cenſu ſibi acquiſiverit, & Principis titulo donatus fuerit: Velut Comes Schvvarzenbergius Joh. Adolphus, Supremus *A*ulæ Leopoldi Wilhelmi *A*rchiducis (Ferdinandi *III.* Jmperat. Fratris) *A*uſtriæ &c. Præfectus, qui Munificentiâ *A*rchiducali ſuper 1200000. aureorum (ſeu 12. auri tonnas) in bonis & theſauris pecuniæ numeratæ acquiſiviſſe fertur, imò poſt obitum præfati *A*rchiducis (qui incidit in Nov. an. 1662.) per Teſtamentum nactus eſt 250000. aureorum, cum omni argenteâ ſupellectili, & mobilibus aliis ingentis pretii.

§. 26.

*I*taque ut principio inopiæ ſublevamen afferant ſupplicantium munera, eaque acceptes, hac cautione opus eſt, ut videaris à muneribus alieniſſimus (habeas alios, qui poſſint, quæ & qualia velis munera, illis obliquè ſuggerere) ut non tibi, ſed vel miniſtris vel uxori afferant munera, teque nil minus agere, quàm ut ejuſmodi munera acceptes, perſuadeant: quibus inſcius quaſi omnem promotionem præſtes, ut alii hac promptitudine convicti, ad majora præſtanda alliciantur. Si tamen negotium honeſtum alias difficultates non habeat, ut poſſis tutò ſumere, ne recuſes cum effectum fuerit, verùm tuis demandes, ut digno munere laborem compenſent: itaque ab omnibus non ſumendum, qui vel cum diſpendio fortunarum de neceſſariis vitæ ſubſidiis detrahunt, vel cauſam manifeſtè injuſtam promotam cupiunt: Hinc ſapienter fratrem ſuum Flaminium Platum Cardinalem, Hieronymus Platus Lojolita monuiſſe legitur, ut continentiæ ſemper ſtuderet, manusque ab accipiendo intactas ſervaret. Non quidem, quod omnia, inquit, reſpuenda: id enim nimis fortaſſe durum videretur: ſed cum apparet eò dona tendere, ut animum deliniant, eoque inclinent quò non decet, tùm verò conſtantiſſimè repudianda, etiamſi auri montes offerantur. Hæc ille. Cave autem acceptes exigua, vel aſſuefacias homines, ut parva afferant (præter eſculenta, quæ acceptare liberè potes, vel Jmperatoris auctoritate) quæ quò crebriora ſunt, tamen parùm augendis opibus profutura; ita ſuſpicionem δωροφαγίας augent: ſed ita moderanda ut magna ſint, utque ſi ab uno munera ſumas,

Chokier. Theſ. Pol. Aph. p. 1. l. 3. cap. 1. ex H. Platon. l. de Cardin. dignit. & off. c. 11.

L. Solent. 6. § Legatos. ff. de Offic. Proconſ. & Leg.

…mas, apud alios vitium præfatæ δωροφαγίας non incurras: Et de…que ita ſient, ut pecuniam pariant, exemplo Cardinalis Fran…ſci Adriani Cevæ, cui raró munera grata, niſi divendi & num…i inde comparari queant. *vid. Tr. German.* Wagſchal der Röm. Cardinál. *p. 263.*

§. 27.

Ac ut culina tua variis ciborum generibus ſit referta, vena…tres inprimis recommendatos habe. Quum enim plerique …rincipes nullâ re magis delectantur quam venatione, adeò, ut …onnulli quotidiè ad reprehenſionem usque & cum periculo ve…tui invigilent ſylvasque fatigent, adeoque nihil aliud ſomni…t, quàm venationem: indeque ſi non in omnibus, ſaltem in …eriſque venatoribus ſatisfaciunt: ut ergo tu quoque fructum … iis ſentire poſſis, fac unicâ tuâ ope, tuo conſilio apud Princi…em uti cogantur: tunc pro gratitudinis arrhâ variis delicatiſſi…is eſculentis carnium ferinarum, & quibuscunque aliis anima…bus, quæ montes, ſylvæ, campique (pro quolibet anni tempo…r) nutriunt, illos te honoraturos eſſe, re ipſa perſpicies. *Gail. P. O. l. 2. O. 67. n. 3. & 4.*

§. 28.

A Principis munificentia petere divitias, tuæ conditioni …fficientes, præterquam quod dubium, (ut paulo ante dixi) eti…n ſummæ imprudentiæ eſt beneficio accepto naturaliter ita …bligari, ut te perpetuis ſervitiis obſtringere cogaris, unde tibi …mnis rima emergendi præcluditur: verùm ita agendum, ut aliis …ediis divitiarum theſauris conquiſitis, Principi potius flagitan…t neceſſitate (de qua poſtea) ſuccurrere poſſis, unde commovea…r, ut gratitudinis potius quàm beneficii loco duplo majora of…rat munera; vel niſi hoc ſubſit, perſuaſum habeat Princeps, …r alios te commendantes, magno te beneficio affeciſſe, vel af…ctum eſſe Principem & patriam, tuâque ope & conſilio carere …on poſſe, ut ultro tibi non exigenti & petenti maximum offe…t beneficium. Certum quippe eſt feliciorem eſſe illum Mini…rum, cui Princeps ob benè merita, quam qui Principi ob ultro…a beneficia eſt obligatus, ſecus ac ſenſit Ludovicus XI. Rex …alliæ. Hoc optimè obſervavit Regis Ludovici *XIII.* in Gallia …imarius Miniſter, Cardinalis Richelius, qui deficientibus num- *Caſpar. Ens. Epidorp. l. 1. p. 44.*

mis

Hiſtoire du Miniſtere du Cardinal de Richelieu. T. 1. p. 562. & T. 2. p. 226. B. Gramond. H. G. l. 17. p. 740.

mis in ærario regio, aliquoties de ſuis Theſauris ſuo Regi indigentibus ſummis ſubvenit: præſertim in memorabili illa obſidione Rupellæ, unde hoc conſequutus, ut Regiâ munificentiâ pluribus deinde beneficiis opibuſque accumularetur.

§. 29.

Caſp. Ens. Epidorp. l. 2. p. 193.

Qui verò ad altiſſima adſpirat, ſimulare debet, neque ſe minuta, neque alia munera oblata curare, quod magni animi indicium ad majora incitat Principem, ita ut Politicus ejuſmodi laudem ſuam ſartam tectam conſervet: quod per ſequentem lepidam, veram tamen, Hiſtoriam meo Politico verificabo. Præfatus Ludovicus *XI.* Franciæ Rex, acceptis, neſcio unde, duodecim ſcutatorum millibus, non ignarus mox Aulicos undique tanquam ad prædæ partem convolaturos, pecuniam omnem in menſam effundi juſſit: & ad circumſtantes converſus. Numquid, ait, jam probè nummatus Rex ſum? quid verò his mihi nummis faciundum cenſetis? quanquam facilè ipſe intelligam, quum donati mihi ſint, aliis quoque à me donandos. Ubi jam ſunt amici mei, qui gratum mihi & utile officium aliquod præſtiterunt? Omnium animis magnam in ſpem erectis, Rex quempiam hianti ore atq; oculis theſaurum illum quaſi devorantem conſpicatus, quid tu, ait, hominis es? nulla ne recenſere tua potes merita, quæ aliquâ digna ſunt compenſatione? ille Falcones Regis ſeſe diligenter & fideliter, ac magnis etiam cum ſuis expenſis aluiſſe dicebat, ſeq; Regiæ liberalitati quàm humillimè commendabat. Inde alii atque alii prodeuntes, ſua quiſque officia, atque interdum etiam non ſine mendacio, jactabant ac deprædicabant. *A*dſtabat verò inter reliquos Regis Cancellarius, quem ipſum Rex quoque acciri juſſerat: ſed reliquis prudentior, nulla ſua merita narrabat, ſed tacitus tanquam poſt ſcenam ſive ſiparium, ſe continebat. Re in longum, ut cupiditas illorum & ſpes tanto magis accenderetur, pertractâ, tandem Rex ad Cancellarium converſus, an tu, inquit, ſolus nihil poſtulas? an ſolus nihil habes quod prædicare poſſis? ibi Cancellarius: Ego, inquit, ô Rex, à tua liberalitate multo plus accepi quàm omnibus meis officiis unquam promerui: ac jam in illam tantùm mihi curam

&

& cogitationem incumbendum eſt, ut, quàm poſſum, gratum me exhibeam, tantum abeſt ut quidquam à Regiâ veſtra Majeſtate poſcere velim aut debeam. Ergo tu, inquit Rex, ſolus inter tàm multos pecuniâ opus non habes? Equidem, reſpondit Cancellarius, ut opus non habeam, jamdudum regiâ veſtrâ liberalitate mihi proſpectum eſt. Tùm Rex ad reliquos, numquid magnificus, inquit, Rex ego vobis videor, qui Cancellarium habeam tàm opulentum? hinc dici non poteſt quanto majorem ſpem plerique omnes conceperint, poſtquam audivere Cancellarium, neque ſibi quidquam poſcere, neque opus habere. Suſpenſis diu omnium animis, Rex tandem Cancellarium ad ſe vocat, & quamvis, inquit, tu ſolus nec à me petere quidquam, nec ullum tuum meritum jactare volueris, Ego tamen & præteritorum conſcius, & futurorum certus, volo ac jubeo, ut quantum nummorum in hac mensâ jacet, id omne domum tecum auferas. Mox reliquit, qui tanquam corvi hiantes deluſi, triſtes hæc audiebant, vobis, inquit, alia occaſio exſpectanda eſt. Sic Rex Ludovicus, ſic Regius Cancellarius, tu mi Politice ſequere & ſatis dives eris.

§. 30.

Ad priorem itaque modum diteſcendi ut intentus ſis, in eo loco, quo degis, videas, qui ſint potiores modi diteſcendi (novum enim modum in hac hominum fraudulentiâ & aſtutiâ ut inveniamus, impoſſibile ferè eſt) ex iis unum alterumve ſeligas, neque æſtimes, an ex dignitate ſit tui muneris, dummodo certa ſpes lucri ſubſit. Cum non puduerit Imperatorem Veſpaſianum gratum odorem lucri ex re qualibet & vel urinâ percipere, neque vituperio ipſi ducatur; quid homini politico vitio detur, ſi quoquo modo neceſſaria ſibi acquirat? judicent alii de fæce vulgi, quidquid velint; non cura; imitare hac parte Cajum Caligulam Cæſarem quem cum ſedentem Jovis ornatu in ſolio eminentiſſimo Gallus quidam irrideret illeque re animadversâ ad ſe vocaret hominem, rogaretque quid ſibi videretur? ac is reſponderet, hanc magnam dementiam videri, nullo damno eum affecit, quòd ſutor eſſet.

Sueton. in vit. Veſpaſ. Reuſner. in ſymb. jmp. claſſ. 1. ſymb. 10. Dion. in. vit. C. Calig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

§. 31.

Ut tamen odium aliorum (in maximè jucundis & proſperis rebus) declines, cum aliis Societatem clàm primò ineas, vel pecuniam, ut ſuo nomine ex negotiatione tibi acquirant, ſuppedites: ut autem fidem tibi præſtent, partim metus, partim remunerationis & promotionis ſpes commoveat; neque tibi de damno & rerum tuarum jacturâ metuas, ſed pecuniam illis hoc pacto credas, ut ſi quid lucrentur, dimidium lucri tibi reddant; Id quod pauci, qui aliunde commodum ſperant, detrectabunt. Sique ſunt alii modi acquirendi, eos non negligas, etiam ſordidiſſimos, quos tamen per alios expedias; cujusmodi ſunt Negotiationes, conſiſtentes in emptione, venditione, & permutatione porcorum, ovium, boum, vaccarum, ſtagni, ferri, cupri, corii, acuum & ſimilium rerum vilioris pretii, quas Miniſter ille Primarius (quem nominare ſuperſedeo) Magni cujusdam Teutonici Principis quàm feliciſſimè, licet non ſine ſubditorum damno, maximo tamen ſuo emolumento, hactenus exercuit. Ut verò certus eſſe poſſis, num inſtitores tui fidem tibi præſtiterint in adminiſtranda bonorum opera, exploratores habeas famelicos, quos menſæ tuæ participes facias, qui civitatem omnem perreptent, omnia exquirent, explorent, quæ in rem ſunt tuam.

§. 32.

Neque hoc negligendum, ut multas cauponas, multa prædia, eaque fertiliſſima & commodis tuis augendis aptiſſima, emas: Sique prædium aliquod tibi contigerit, quibuſcunque artibus vicinorum etiam ambias, quod ſi bonis conditionibus impetrare non poſſis, aſtu aggrediaris: ut inter vicinos odii ſemina ſpargas, ex quibus perſequutionis ſurculi in flores litis apertæ abituri (te clàm irrigante) producantur: Cujus tamen cauſæ compoſitionem ex jure vicinitatis ſimulans de die in diem negotia protrahas, donec pertæſus moleſtiarum, per tuos ipſi monſtratarum, aliam quærat conditionem, ut tibi offerat bona ſua emenda; tu autem cave acceptes illicò, quin aliquandiu recuſes, donec precibus alio inſtigante, & meliorem conditionem

offe

offerente, te commodum potius illi beneficium obtuliſſe alii putent, quàm ſuſpicentur te auctore hoc factum eſſe.

§. 33.

Eſt tamen & alia ratio, ſi alicujus vicini inhies fundis, ut Domino ex eodem affectu vicinitatis (cave alia cauſa vel minimo ſubſentiatur indicio) ad officium aliquod promotionem offeras, cujus omnes ſunt cupidiſſimi, & honoris causâ, & quod ex alterius agro ſemper ſibi uberiores fructus ſperent, interea per tuos aliud quaſi agentes, aliamque utilitatem monſtrantes animum illorum pericliteris, ut tibi bona vendant melioribus conditionibus, quàm ſperare poſſint ex prædiis ſuis: hac ſpe non eſt dubium, quin vota tua anticipent, & tibi ultrò bona ſua offerant, quæ non tu, ſed alii emant pecuniâ tuâ: Ut autem omnia quæ in rem tuam faciunt excutias, ſique ſint bona controverſa, vide, ut, ſi lite ſit experiundum, eum promoveas, qui vel paupertate coactus, vel ſpe victoriæ rogatus, ultrò in commodum tuum litiget, & bonorum compos fiat, ſique lites non ſunt, tu eas, quas facilè poteris, excites. Tandem & hic non raròobſervatur modus, ut per permutationem non pauca prædia acquirantur, quod tamen niſi Principis fundi in tua ſint manu, non ita crebrò feliciter cedit. Dantur etiam adhuc alii modi divitias acquirendi, è quibus potiores jam tibi aperiam, ut, ſi non omnibus iis commodè uti poſſis, tamen quidam fructum ſperatum ferant.

§. 34.

Primus modus conſiſtit in eo, ut ab aliis Principibus penſionem accipias annuam, occultè quidem, quam ſine ulla perfidiæ labe juſtiſſimo titulo accipere potes, modò diligenter attendendo, an iſtiuſmodi Princeps, cujus tu Penſionarius exiſtere vis, ſit vel clancularius vel apertus tui Principis hoſtis, vel non: Priori caſu plane non decet nec licet: in ſecundo maximâ cautione opus, ſiquidem iſtiuſmodi penſio tibi ideò ſolveretur, ut exploratoris inſtar omnia tui Principis conſilia & molitiones expiſcereris ac patefaceres; quo tamen magnum famæ & exiſtimationis periculum tibi crearetur; hoc autem omnibus modis præcavendum; Ageſilaum potius hac in parte ſectare, qui tantum abeſt, ut

Vid. Chokier. Theſ. Pol. Aph. l. 3. c. 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

ut maxima munera (multo minus penſionem) à maximis miſſa Principibus acciperet, quin literas ad ſe ab eis, & nominatim Perſarum Rege miſſas reſignare noluerit, dicens: ſi Rex Lacedæmoniis amicus ſit, fruſtra ſibi privatim ſcribi, cum ei quoq; amicus ſit: ſin inimicus, ne literæ quidem vel quidlibet aliud eum à fide abducerent, quam Lacedæmoniis deberet. Poſteriori caſu, ac ſi ejuſmodi Princeps cum Principe tuo colit amicitiam, tunc optimo jure annuum ab eo accipere potes ſtipendium, aliaque munera, nihil inde infamiæ pertimeſcendum.

§. 35.

Secundus modus legitimè diteſcendi in hoc verſatur caſu. Quam ſæpiſſimè evenit in Aulis Principum, ut, ſi Princeps Fratres habet vel Agnatos (inprimis ubi jus primogenituræ viget) quibus Apannagium certum quotannis ſolvendum, nec tamen propter ſummam convenire poſſint; illi ſtudeant, primarios Conſiliarios & viros maximæ apud Principem auctoritatis, muneribus ſibi devinctos reddere, quo annui eorum proventus horum ope & conſilio augeantur; & talia dona non nequis tutiſſimâ conſcientiâ accipere, ſiquidem ſimulando (ſimulatio iterū iterumq; noſtro Politico inculcanda) te omnibus viribus illorum petitionem promovere, tamen Principi tuò clàm conſilia ſuggeras, ut licet non tota, tamen pro magnâ parte impediatur Apannagii auctio: hoc modo Principis Clementiam non perdes, & ejus fratrum vel agnatorum gratiam conſervabis, qui ſemper ſtudium tuum promovendæ utilitatis laudaturi, omni te principali favore (quaſi perpetuò tibi devincti) proſequentur.

§. 36.

Tertius modus augendi opes hic eſt; Si Principi tuo te Subdelegati vel Commiſſarii munere fungi placet, ut cum aliis, vel ſuperioribus, vel paribus, vel inferioribus negotia tibi componenda; inprimis, quæ theſaurum tuum augere poſſint, quàm maximè proſpicias; ſimulando ſpecioſiſſimis verbis, erga utramque partem, te utriusque commodis quàm diligentiſſimè ſtudere, cum tamen nihil minus quàm hoc agas, ſed jus & æquum perpetuò tibi ante oculos verſetur, tunc ab unaquaque parte tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

tibi dona afferentur, præmia laborum tuorum: Ac ſi fortè negotium non eſſe ſortiturum exitum præſpicis ad partium ſatisfactionem, caveto ſententiam latam ipſe aperias, ſed ſi commodè fieri poteſt, alium ſparta hac orna, ut honeſtam te excuſandi erga partes habeas rationem, easque nihilominus tibi obſtrictas ſerves.

§. 37.

Quartus modus acquirendi pecunias eſt; ſi ingruente neceſſitate, aut alio quovis (ſæpius & inani) deſumpto prætextu, Princeps de Statibus ſuis Provincialibus (vulgò Landſtände) charitativum petit (vel imperat hodierno more) ſubſidium, ingentem pecuniæ ſummam attingens: tum ſolent illi Status cum præcipuis Principis miniſtris tractare crebrius, eosque rogare, ut Principi dimidiam vel tertiam partem petiti ſubſidii accipere perſuadeant. Si tibi, ô politice mi! à Princípe tuo talis ſparta demandatur, omnibus modis iis oſtende, impoſſibile planè eſſe, ut unicus teruncius ab impoſita ſumma remitti queat, variis adductis in hanc rem argumentis & conquiſitis veri coloribus; te quidem apud Principem boni viri inſtar, non quærentis depauperationem Statuum aut ruinam ſubditorum omnibus viribus laborare velle, ut ipſis ſatisfiat, interim te nihil certi ſpondere poſſe: Tunc demum variis te honorabunt donis, vaſibus argenteis, gemmis, annulis, aliisque pretioſis, imò & numeratâ pecuniâ; quæ omnia accipias bonam ſpem faciens, fore ut voti compotes fiant; interim tamen ſecretis conſiliis Principis animum ita captes, ut nihil remittatur: ſi autem ipſe vides poſtulati ſubſidii ſolvendi impoſſibilitatem, per alios tuos eò allabores, ut certam pecuniæ ſummam tibi donent, te deinde apud Principem ſic negotia diſpoſiturum, ut effectu ſentiant tuum auxilium. Hoc conſilium illi non detrectabunt, ſed unâ die horâque tantam nummorum quantitatem pro honorario daturos tibi experieris, quantam vix toto anno lucri feciſſes, qua juſtiſſimo titulo accepta, Author ſis Principi 4.5. vel 6. partem petitæ contributionis remittere, quo impetrato, juramento Principis ſatisfeciſti, Status tibi obligatiſſimos reddidiſti, & commodum tuum privatum non neglexiſti. Novi Miniſtrum Potentiſſimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

cujuſdam in Germania Principis, cui à Statibus provincialibus 1000. Imperiales dono dati, quia Principi ſuo ſuaſor extiterat, ut dimidiâ ferè parte ingentis ſummæ poſtulatæ ſe contentaret.

§. 38.

Quintus diteſcendi modus eſt, ut ambias varias ad alios Principes legationes: Sæpius enim tales Legati variis muneribus honorantur, aureis torquibus vel aliis pretioſis, imò etiam creberrimè magnâ nummorum copia (omni quippe ope noſtro Politico eſt laborandum, ne ullam occaſionem augendarum ſuarum facultatum elabi ſinat) duplicem inde ſenties fructum, auctoritatem tibi conciliando & opes tuas augendo. Omnia quidem dona accipias, hac tamen iterum cautione, ſi Princeps ad quem tu ablegaris, vivat in hoſtilitate apertâ vel clandeſtina cum tuo Principe, ne obulum quidem doni loco ab eo ſumas, exemplo Mareſchalli & Ducis Bironii in Gallia, cum enim Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ, apud Henricum IV. Regem Galliarum, ob controverſam inter eos Principatus Saluccienſis poſſeſſionem aliquandiu ſubſtitiſſet, ac variis exquiſitiſſimis donis Regis primarios Miniſtros honoraſſet, & præfato Mareſchallo liberalitatem ſuam per aliquot equorum generoſorum præſentationem etiam oſtendere vellet, reſpondit is, ſe non conſuetum eſſe dona ab iis accipere, quibus non benè conveniat cum Rege ſuo, Si verò Princeps cum tuo Principe colit amicitiam, munera ne deneges: ut enim prius perfidiæ labem aſpergit, ita poſterius æſtimationis famam conciliat.

Ian de Serres inventaire General de l' hiſtoire de France T.3. p. 520.

§. 39.

Oſtendam tibi & ſextum modum, qui in hodiernâ praxi nimis notus. Si tibi in tali Regione, ubi vinearum plantatio in uſu eſt, morari contingit, tunc vide, ut quam ſelectiſſimis vinis, vel ex fundo proprio vel aliunde coemptis, cellam tuam vinariam repleas, & à Principe libertatem nanciſcaris, quâ omnes territorii ſui caupones vina tua emere coacti, duplex pretium pro eis ſolvant, atque hoc lucrum nec Principi, nec ſubditis, nec cauponibus damnum importat; non illi, quia vectigal vinarium (ſeu das Ungelt) augetur: non iſtis, licet enim amphoram vini ca-

ni cariùs emant quàm alibi, non tamen inde depauperantur: non his, poſſunt quippe vina magno pretio comparata, majori divendere. Atque hac viâ quàm commodiſſimè theſaurum divitiarum auges. Idem & cum varii generis frumentis practiçari poteſt: imò quam ſtudioſiſſimè vigila, ſi in Aula Principis tui evenerit, ut vel propter prodigalitatem, vel alio aliquo malo frumenta vinaque deficere incipiant, neque ſtatim nummi ad alia comparanda corradi queant, tu maximis frugum acervis cumulatis, & cella vinorum maximâ copiâ repletâ, præſtò ſis, & duplici pretio iſta Principi vendas, ac ſolutionem dein vel ab ordinariis vel extraordinariis Principis proventibus ſumas; ſic magni ille æſtimabit tuam in hac neceſſitate opem oſtenſam, tuæque pecuniæ (quò tibi unicè annitendum) ſine ullo Principis damno augentur. Septimus diteſcendi modus eſt: habent plerique Principes peſſimam conſuetudinem, ut ſalaria annua Miniſtris promiſſa, ſæpius non ſolvant, imò per duos, tres, pluresve annos, ne teruncium quidem porrigi curent: hinc fit, ut qui ſervitio ſe abdicare conatur vel ſponte vel coactus, raro totam debitam accipiat ſummam, ſed cum certo quodam miniſtro, pro tertia quartave (imò dimidia) parte exſolvenda tractet. Hoc caſu, ô Politice! maximè invigila, & pecuniam tuam offer, ut poſtea tota tibi ſumma cum tempore reddita (quam quidem tu ipſe ſumas, ſi præſertim primarii miniſtri locum tenens cum Principis proventibus liberè diſponere poſſis) illam maxima uſura thecæ includas: Principi tuo nullum inde damnum oritur: debet is quippe ſolvere quæ promiſit, ſive tu accipias ſive alius, non importat. Imò eò omnibus viribus contende, ut omnia quæcunque ſalaria annua, unico te promovente, ac ex tuis manibus omnibus cæteris Principis tui miniſtris ſolvantur: nullus etenim tantæ imprudentiæ inter illos erit, ut non pro quantitate ſalarii te munerare cupiat. Atque hic eſt unus è modis præſcriptis, qui hodiè in Aulis Principum maximè increbuit. Inſta & ſequere.

§. 40.

Unicum adhuc modum addo, vide ſis, ut omnes ſupplicationes tam Statuum, Nobilium & ſubditorum tui Principis,

quàm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

quàm exterorum (quibus negotia in Aula tua ſunt) jam offerendæ ei, deindeque expediendæ, tibi ſoli & unicè tradantur: ſic enim efficies, ut illi te ſolo interceſſore coacti uti, ſemperque tuam conſervare ſtudentes benevolentiam, donis laborem tuum recompenſaturi ſint. Et hic quoque modus augendarum facultatum altisſimas in Aulis Principum radices egit. Fac tu idem & dives eris. Nec deterreat te, quod Alexander Severus Imper. Vetronium Turrium operam ſuam acceptis muneribus iis, qui à Cæſare aliquid petere volebant, largè promittentem, ſed pleroſque inani ſpe decipientem palo alligatum, fumo necari jusſit, cum Elogio, fumo punitur, qui fumos vendidit. Hæc ſevera caſtigatio hodiè non in uſu eſt, quia enim mutata ſunt tempora, mutatæ ſunt quoque leges & ex his dictatæ pœnæ. Sicque indicavi, mi Politice, crebriores noſtri ſeculi cumulandarum divitiarum modos, quos omnes invenit inſatiata nummi comparandi cupido. Hinc benè Poeta ait

Caſpar. Ens. Epidorp. l. 1. p. 15.

Horat.

Inde fere ſcelerum cauſæ, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſævius ullum
Humanæ mentis vitium, quàm ſæva Cupido
Indomiti cenſus.

§. 41.

Si quando ita innotuit, te hiſce modis (ſi non omnibus, potioribus tamen) acquirendi feliciter uti, vix abſtinebunt alii, prout ſunt homines divitiarum cupidi, quin te artesque imitentur tuas, ſi ſint tuæ conditionis homines. Nobiles non impedias, ſed omnibus juribus promoveas, ut hac ratione invidiam parium declinans, odia inferiorum non magni facere cogaris: imò quantum fieri poteſt Principi tuo perſuadeas, ex prædictis negotiationibus multum augmenti proventibus ſuis adjectum iri, (quodque hoc posſit jure, exemplo Principum in Italia & Electoris Bavariæ in Germania facere) quamvis ſcias, cum opera plurimorum miniſtrorum & rarò fidelium utatur, eum damnum ſenſurum, & cum pernicie ſubditorum, quibus & negotiationes debentur, fruſtra lucrum quæſiturum. Noſtro enim Politico nihil debet eſſe injuſtum quod ei fructuoſum. Exemplo

eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

eſſe poteſt braxatio cereviſiæ (ita coquere cereviſiam dicunt) in
diſtrictibus, quæ cum maximâ civium jactura, nullo commodo
Principum, magno quorundam Capitaneorum ſeu Præfecto-
rum emolumento exercetur, quæ Politicus non magni æſtimare
debet, dummodo cauponam exercere & divitias corradere poſſit
maximas: neque enim lex Thebanis lata quidquam ad nos;
eum qui 10. Annis commerciis non abſtinuiſſet, non admoven- *Ariſtot. l. 5.*
dum ad gubernationem. Nec veterum Romanorum de Merca- *Pol. c. 5.*
turâ judicium, uti Auctor ait, quæſtus omnis partibus indecorus *Liv.*
viſus eſt, attendendum. Si enim Theophili Imperat. Conſtanti- *Caſpar. Ens.*
nop. Uxor mercaturã tam terrâquã mari exercere non intermiſit, *Epidorp. l. 1.*
cur meo Politico, imperatrice hac longè inferiori illo, ad commo- *p. 131.*
dum ſuum uti non conceſſum ſiet? Hæc tempora alios mores
poſtulant, tuque, ô Politice! interea omnia humanitatis officia
omnibus offeras, quamvis non ſemper præſtes: illis autem præ-
ſtes, qui tuis ſerviunt commodis modo prædicto.

§. 42.

Si fortunâ accedente diteſcas, ut fortunarum tuarum ſplen-
dor eniteſcat, fieri non poteſt, quin invideant illi, qui æmulari
divitiis non valeant, (nam invidia ferè ſemper meliorem fortu-
nam ſequitur) ac ſiniſtrè loquantur, quibus detrahitur aliquid
in negotiationibus, & impeditum eant quoquo modo, qui ſe
jure ſuo læſos arbitrantur, inque his omnibus obtrectationibus
& calumniis (ut fit in hac hominum malitia ut expers non ſis)
tu quidem ſimula magnanimitatem & animum heroicum, ob-
ſervaque monitum datum Hadriano VI. Pontifici Rom. qui *Ex Jov. Arn.*
cum graviſſimè ferret, ſe famoſis carminibus apud Paſquillam *Clapmar. de*
ſtatuam lacerari, poſtea id civili animo tulit, edoctus à Ludovico *Arc. Rerum*
Sueſſario, eam malè dicendi licentiam obſcurorum hominum *publ. l. 6.*
libertati atque nequitiæ dari, ut cum inſignes viros impunè car- *c. 11.*
pſerint fortunam ſuam eâ vindictæ cupiditate conſolentur. Ac
imitare factum heroicum Themiſtoclis, qui eum, à quo totum *Caſp. Ens.*
diem conviciis oneratus fuerat, noctu à ſuis cum lucerna de- *Epidorp. l. 1.*
duci juſſit; dic cum illo, neſcio quo, calumnientur dum habeam, *p. 32.*
atque memento, mortalibus naturâ inſitum eſſe recentem alio- *Tacit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

rum felicitatem ægris oculis aſpicere, mementoque, de viro bono, parum referre, quid vulgus referat. Verum ſemper habeas dictos exploratores, eosq; homines levis armaturæ, quos exploratum mittas, quid de te ſentiant, quidve moliantur, ut, quid tibi agendum, quomodo calumniis & machinationibus reſiſtendum, ſcias, homines, inquam, leves, ut ſi quid habeas quod ſparſum velis, ſecurius per illos poſſis, dum apud pleroſque fidem merentur nullam, ſique per illos quicquam ad te perlatum eſt, levibus hominibus te fidem non dare plerique exiſtimare poſſint: itaque liberius, quid te ſcire velint, loquentur, id quod liquidò objiciendum aliis, tu quidem prætendas, te non commoveri calumniis, velle tamen indicatum, ut ſciant te non ignorare quidquid de te ſentiant, monere tamen, ut ab illis calumniis abſtineant. Neq; enim tutum Politico, ut omnia ad vivum reſecet & urgeat, ſed & falſa perpetiatur potius, quàm ut ulciſcendo falſa in veris periculum ſibi creet, obſervetq; illud Comici, leniter qui ſæviunt, ſapiunt magis; prudentiſſimè Auguſtus Imperator Tiberio ſcripſit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli hac in re indulgere, & nimium indignari, quenquam eſſe, qui de me malè loquatur, ſatis eſt, ſi hoc habemus, nequis nobis malefacere poſſit. *Sueton. in Aug. c. 51.*

§. 43.

Si quis Politicorum hoc modo ad maximas pervenerit divitias, ut aliorum experiatur invidiam, nonnullorum odium apud pleroſque tamen in maxima eſt authoritate & gratia, non pauci ambiunt ejus amicitiam & affinitatem, quod in defuncto Cardinali Julio Mazarino Primario Ludovici XIV. Regis Gallorum Chriſtianiſſimi Miniſtro videre eſt, qui Mercatoris Siculi, Petri Mazarini filius, fortunæ favore non tantùm Eccleſiaſticæ dignitatis proximum à ſupremo gradum ſibi acquiſivit, verùm & Galliæ Regis ſervitia aggreſſus, talem ſibi auctoritatem conciliavit, ut Principes & alii Magnates quoque ejus affinitatem quæſierint: hinc Princeps Regii Sanguinis Armandus Contius annam Mariam Martionozziam: Thomæ Ducis Sabaudiæ filius Eugenius Mauritius Olympiam Mancini, ac hujus conjugii favore Comitatum Sueſſionenſem: Dux Mutinenſis Lauram

Mar-

Martinozziam Annæ Mariæ Sororem: Mareſchalli Meslerai filius (Galliæ procerum ditiſſimus, utpote qui 1500000. libras annuorum proventuum poſſidere dicitur) N. Hortenſiam, Gothefridus Mauritius Dux Boullionenſis (Friderici Mauritii & Eleonoræ Febroniæ Com. Bergenſis filius) Mariam Annam de Manari Olympiæ Sororem, omnes præfati Cardinalis neptes & conſanguineas ſibi aſſociarunt. Ac dictus Meslerajus aliquot tonnis auri per teſtamentum ab eo hujus Matrimonii gratia honoratus fuit, onere tamen hoc addito, ut Arma Gentilitia & nomen Mazarinium aſſumere cogeretur. §. 44.

Hinc fit, ut talis Conſiliarius ſæpius non careat etiam apud Magnates odio, ut ex actionibus variis contra Richelium & Mazarinum Cardinales à Principibus Aurelianenſi & Condæo noſtrâ ætate tentatis ſatis ſuperque edocti ſumus: imo aliquando ipſos Principes, ſi præſertim ſint tenaciores, & non patiantur potentes Miniſtros ſuos. Optimè ſibi hoc in caſu proſpexit Seneca, & cum effectu proſpexiſſet; Si non cum Tyranno ei res fuiſſet. Is enim cum premi ſe videret adverſariorum apud Neronem vocibus, tanquam ingentes & ultra privatum commodum evectas opes adhuc augeret: quodque ſtudia civium in ſe verteret, hortorum quoque amœnitate & villarum magnificentia quaſi Principem ſupergrederetur: & quæ alia addebantur: tempus ſermoni orabat: digna eſt Oratio ut adſcribatur pro parte. Quartus Decimus (incipit Seneca) annus eſt, Cæſar, ex quo ſpei tuæ admotus ſum: Octavus ut imperium obtines: medio temporis tantum honorum atque opum in me cumulaſti, ut nihil felicitati meæ deſit, niſi moderatio ejus. Ego quid aliud munificentiæ adhibere potui, quàm ſtudia, ut ſic dixerim, in umbra educata? è quibus claritudo venit, quod juventæ tuæ rudimentis affuiſſe videor: grande hujus rei pretium: at tu gratiam immenſam innumera pecunia circumdediſti, adeò, ut plerunque intra meipſum volvam; Egone equeſtri & provinciali loco ortus proceribus civitatis annumeror? inter nobiles & longa decora præferentes novitas mea enituit? ubi eſt animus ille modicis cantentus? tales hortos inſtruit & per hæc ſuburbana incedit,

Tac. A. 14. 52. 2.

Tac. A. 14. 53. & 54.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

& tantis agrorum ſpatiis, tam lato fœnore exuberat? una defenſio occurrit, quod muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque menſuram implevimus, & tu, quantum Princeps tribuere amico poſſet, & ego, quantum amicus à Principe accipere. Cætera invidiam augent; quæ quidem ut omnia mortalia, infra tuam magnitudinem jacet: ſed mihi incumbit; mihi ſubveniendum eſt; quomodo in militia aut via feſſus adminiculum orarem: ita in hoc itinere vitæ, ſenex, & leviſſimis quoque curis impar, cum opes meas ultra ſuſtinere non poſſim, præſidium peto. Jube eas per Procuratores tuos adminiſtrari, in tuam fortunam recipi. Nec me in paupertatem ipſe detrudam, ſed traditis quorum fulgore perſtringor, quod temporis hortorum aut villarum curæ ſeponitur, in animum revocabo. Hæc Philoſophus. At quid ſperandum à Principe, apud quem excuſatio vitium defenſio crimen habetur?

§. 45.

Diſparem, ſed meliorem effectum defenſionis, ſequens Hiſtoria indicat, quam enarrare hoc loco operæ pretium eſſe duxi: Monacho cuidam Theodorico Ragelvidio (alii Cagelmindum vocant) nomine, Carolus IV. Imp. arcis, neſcio cujus, quæſturam demandarat: quam ille ſic adminiſtravit, ut brevi magnas divitias corraſerit. Delatus ab invidis apud Imperatorem, quod malâ fide in bonis adminiſtrandis verſaretur, & ſuis tantùm ſtuderet utilitatibus, & ſtatuto eam ad rem die, præſente Imperatore, & iis qui malæ fidei ipſum inſimulaverant, rationes reddere juſſus, nullâ morâ, inquit, opus eſt, Invictiſſime Imperator: quod jubes hac ipsâ horâ facere paratus ſum. Juſſus ergo ſtatim libros, & alia ad eam rem neceſſaria afferre, ne his quidem, inquit, opus eſt. Mearum rationum ſummam accipite. Quum huic muneri à te præpoſitus fui, Clementiſſime Cæſar, vili & Monachali habitu inductus, pauxillulum pecuniæ in crumena habui. Id ſi per Veſtr. Majeſtatem retinere mihi liceat, eſt quod gratias agam. Si quid amplius habeo, id omne tuum eſt, ô Imperator: Cui etiam lubens volens omnia reddo. His auditis, ad circumſtantes, ac præcipuè Theodorici delatores converſus Imperator, quis veſtrum, inquit, eſt, qui hunc in modum rationes mihi red-

R. P. G. Bucel. T. I. Germ. p. 31. Caſp. Ens. Epidorp. l. 2. p. 226.

dere

dere paratus ſit? Silentibus cunctis & pudore confuſis, Imperator Theodoricum complexus, bono animo eſſe juſſit: atque eundem poſtea ad Epiſcopatum Mindenſem, tandem etiam ad Magdeburgenſem Archiepiſcopatum promovit.

§. 46.

Itaque unà opera, quemadmodum paulò ante dixi, Principis gratia, & præ reliquis ſingularis clementia ſummis verbis aucupanda homini Politico, quo minus ſibi à perſequutoribus & accuſatoribus metuat, & quam dixi, apud Collegas dictatoriam authoritatem conſequatur, exemplo prædictorum duorum Regiorum in Gallia Miniſtrorum, Cardinalium Richelii & Mazarini. Id quod fit, ſi tu te Principis ingenio, moribus, per omnia accommodes, neque id cures, quid ipſi conducat, honeſtumq; ſit & ex dignitate, ſed quod Principi placeat: obſerveturque illud Taciti, ut omnia honeſta & inhoneſta laudare mos ſit: neque *Tac. A. 2.* negligas illud Ciceronis, ut in aureos eorum fictè & ſimulatè *38. 5* quæſtus tui causâ inſuſurres. Hiſce inquam te accommodes, ore, geſtibus, rebus, ſermone, ac actionibus, ut non raro te, ſi opus, ultra conditionis tuæ ſortem ſubmittas. Hoc autem firmiſſimè ipſis perſuadeas omnibus argumentis & mediis undiquaque conquiſitis, imò jurejurando, deteſtationibus extremis ſanctiſſimè affirmes, te in omnibus ſanctiſſimum fore, quod uſque adeò facias, ut firmiſſima fidei tuæ ſpes à Principe concepta altas radices agat, ut nullæ perfidiæ ſuſpicio illis delationibus accuſationibus, apud Principem unquā locum inveniat aliquem, quum putet Princeps ſe tutò tibi fidere, credere, in ſinum tuum effundere non ſolum ſua omnia poſſe, verùm & gubernationis partem maximam committere.

§. 47.

Hoc autem vide, præcipue impetres, ut Princeps in miniſtros inferiores abſolutam committat poteſtatem, recipiendi removendique ad nutum tuum, ita enim in majori eris autoritate, & illorum operâ ad commodum tuum, tanquam ſervis propriis uti poteris. Et hæc practica maximè prodeſt fortunis augendis Politico: neque te ipſum commendes, vide ut aliquem habeas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

ex veteribus miniſtris, qui in aliqua ſit gratia, cum hoc contrahas amicitiam fideliſſimam firmiſſimamq; (ſimulando tamen) cave autem ipſi te tuaque credas, ut hic te, tua virtute potius, quàm precibus commodus commendare videatur: huic tu (ſed cautè & non niſi oblata occaſione) paria facias, ut uterque gratiam occupantes, alios ab acceſſu & Secretioribus conſiliis, ſi non arcere, ſaltem à directione conſiliorum & actionum præcludere poſſint. §. 48.

Qui cautus eſt Politicus, non ſolùm Principis, ſed & Principiſſæ clementiam ambit, ita præcavet, ne dum Principis expertus clementiam, à Conjugis irâ periculum metuat; præſertim cum ea vel aliquid in adminiſtratione regiminis participat, uti Uxor Alexii III. Cogn. Angeli Imp. Orient. Euphroſyna, quæ pari authoritate cum Imperatore viro gubernare volebat, neque enim ille dundaxat, quicquid erat libitum mandabat: ſed illa etiam, pari authoritate, quæ viſa erant, peragebat, imò aliquando pro ſua libidine illius juſſis intercedebat. Plerunque enim, ut eſt muliebris animus, quum videt virum in dignitate conſtitutum & divitiis abundantem à Principe amari, ſi ſe negligat, offenditur maximè, contra vero, ſi ſentiat Primarios Conſiliarios, quos præ reliquis fides & prudentia commendant, ſuam quoque gratiam magni facere, ſingulari affectu accenditur. Et præſertim quo es major, eò te magis ad ſervitia, quævis ſubeunda, non tantùm verbis (quæ certè mulieres, niſi re præſtentur, non admodum movent) quàm re promptiſſimum offeras, idque obſerves unicè, ut, quos Principiſſa ex miniſtris odio perſequitur, novis ſemper argumentis libidini, iræ, indulgeas, & operam in perſequendis ijs promptiſſimam pollicearis, maximè ſi tibi periculum ab ijs metuendum. Hanc autem clementium maximè promovet, ſi ſpem aliquam utilitatis & proventuum novorum monſtres, id quod Principi etiam placet, præſertim ſi is non tantùm conjugi ſuæ deditus, ſed cum Claudiano illo ſtipite totus Uxorius eſt, ut ſic clementiæ affectũ conjugentes ſummo amore ejusmodi Politicum amplectantur: Si tamen frugi eſt Politicus & ſuarum fortunarum non prodigus, ita moderabitur conſilia, ut cum utilitate propria ſint conjunctæ. §. 49.

Nicet. in ejus vit. T. VI. H. A. p. 540.

§. 49.

Quamvis vulgaris Politica velit, eum qui Principatum altetius in manu habet, nunquam de ſuis, ſed Principis Conſiliis cogitare debere, ut à Principe remunerationem & beneficiorum collationem expectet; tamen qui nec in mediis nec infimis conſiſtere conſtituit, ut dubia beneficia expectet ab aliis, quæ ipſe in alios conferre poſſit, longè aliam habet mentem, ut commoda potius cum Principe dividat, (id quod minus habet invidiæ) quam ut novum beneficium cum aliorum calumniis & invidia expectet: poterit enim ex omnibus in Ducatu Principis proventibus citra jacturam illius percipere fructus, id quod Praxis potius quàm præcepta docent: hoc tamen obſervetur, ut præter proprias negotiationes ex Principis reditibus non unam maximam vel notabilem partem detrahas, quod peculatus crimen mereatur: ſed ex omnibus exiguum, quod ne nomen quidem habeat, capias. Cum autem multas & varias habeat proventuum ſpecies: ex ijs, quæ tuis rebus & negotiationibus ſerviunt, potiores ſeligas; poteris autem hoc commode facere, ſi miniſtrorum ſingulis rebus Præfectorum operâ utaris, qui omnes commendatos Articulos in ſuis rebus cum Principis damno augendis artificioſè clam noverint, ſi animadvertant, ex ſuperioribus aliquem, qui illos defendere poſſit, ejusdem eſſe ingenii, volupe faciunt, ſi ſervitia ſua ipſi impertire poſſint. Videas autem, ut à Principe impetres, in aliquibus rebus commodis tuis ſervitientibus, privilegium tolerabili pretio emendi certam ſummam, cujus prætextus, ſi in aliis te tuum propoſitum fallit, maximo commodo tibi tuisque rebus eſſe poterit. Hæc omnia ſi probè obſerves, non poteris non ad maximas divitias pervenire ſuper ſortem tuam, & inde ad honores & dignitates genere & dignitate tuâ majores, maximè autem pecuniâ indigens aut inhians evehi.

§. 50.

Proxima hinc & non minor animum veri Politici ſubeat cura: ut pecuniam ſuam rectè elocet, eaque ſe contra adverſarios tueatur, utilitatemque ex ea non exiguam percipiat (idque non uſurariorum more, quod vulgatum eſt, cum exigua uſura pro-

protrudere pecuniam; neque enim Politicus tam infenſus eſt ſuæ pecuniæ, ut ei non benè proſpectum & ſemper ditior eſſe cupiat) & potentiſſimos eadem devinciat: Fit autem potiſſimum, ſi vel Principi tuo mutuum dare poſſis, vel eadem potentiores ambias. Ne vero tuâ pecuniâ hoſtem tibi emas apud Principem, cave, ne theſauris collectis plurimis potentior efficiatur Princeps: itaque ſi videas eum ad magnificentiam & prodigalitatem proclivem, ut Nero fuiſſe fertur, qui divitiarum & pecuniæ non alium fructum putabat, quàm profuſionem, ſordidos ac deparcos appellabat, quibus ratio impenſarum conſtaret prælautos vereque magnanimos, qui abuterentur ac perderent Aut ut Iſaacius Angelus Imperator Orientis: qui in victu erat ſumptuoſiſſimus, & de ferculis diſtribuebat ijs, qui menſæ adſtabant. Menſam omnino Solomoniam aut Sybariticam habebat, & novis quotidiè, ut ille, veſtibus utebatur: nec erat ejus convivium aliud, quàm collis panum: ſaltus ferarum; piſcium mare: vini oceanus: alternis diebus lavacris ſe reficiebat, paſtillis & unguentis omnis generis delibutus, inſtar pavonis ſuperbi ſe oſtendebat; & ut ſponſus è Thalamo, aut ut Sol ab oriente, ita ipſe è Palatio quotidiè prodibat. Gaudebat facetiis & mollibus cantilenis: morionibus, ſcurris, hiſtrionibus, paraſitis, mimis, cantoribus palatii fores patebant: inprimis verò immenſis ſubſtructionibus delectabatur: ſi inquam, his Imperatoribus ſimilem nactus es Principem; adjuves eundem, ut maximam non tantùm pecuniarum vim ſuis profundat miniſtris, tibi potius faventibus (vide ut citra damnum tuum, gratiam majorem quàm Princeps, deportes) ſed & ampliſsimos fundos & prædia: illam verò ex his non recuperare poterit: ſi verò hæc ab alienaverit, reditus minuentur, ut citra oppreſsionem ſuorum proventuum ſummam priorem adæquare & inde potentior evadere nequeat: ſin ad avaritiam eum inclinare ſenſeris; uti huic vitio addictus præ aliis fuiſſe traditur Baſilius Porphyrogenitus Imperator Conſtantinopolitanus; erat certè is prodigioſè avarus & tenax; fertur enim ducenta millia talentûm Auri in theſauris habuiſſe, nam alterius pecuniæ nullus iniri numerus potuit, adeò ut conclavibus

Suet. in ejus vit.

Nicet. in vit. T. IV. H. A. p. 525.

Zonar. in vit. T. IV. H. A. p. 777.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

bus repletis, cum terræ mandarit, an fractibus inſtar labyrinthorum effoſſis: ſi ejuſdem ingenii Princeps tuus eſt, ne ſordidus efficiatur, ſibi tenax quicquam detrahat, ſed ut lautè & prodigè vivat, ex proventurum amplitudinis pollicitatione perſuadeas inde hoc agas, ut exactionibus nimiis ſubditi exhauriantur, ſemper eò quæſito ſummæ neceſſitatis prætextu: exemplo Alexii Comneni & Nicephori Logothetæ Imperatorum Orientalium, quorum ille cùm bellis exhauſtus impenſarum egeret, pecuniæ colligendæ rationes ab æquitatis opibus abhorrentes excogitavit: hinc ſecutæ poſſeſſionum ubivis ſitarum deſcriptiones. Hinc vulgares illæ appellationes Hypertimorum & Hyperpleorum excogitatæ: quaſi ſupercenſa & redundantia dicas; aliàs alii denique vexationum modi ſubditorum exhauriendorum causâ reperiebantur: Hic non deſtitit alia ſuper alia excogitando in jacturam ſubditorum, quò ſuæ avaritiæ inſerviret. Pauperes militare coëgit, quibus ditiores arma ſubminiſtrabant & tributa: inſuper & quæſtores inſtituit, per quos vectigalia augerentur: hi etiam meliora rerum immobilium à propriis Dominis abripientes publicabant. Excogitavit præterea quomodo profuturum quisque tributum penderet, non ſine maxima animi lætitia: à qua quidem penſione non Eccleſiarum cultores, non ptochia & pauperum hoſpitalia, non gerocomia, ubi ſenes nutriebantur: non denique monaſteria erant ſalva: ſed & qui parvum haberent agellum, qui tenuem victum ſubminiſtrabat cultori, dare cogebantur avariſſimo Principi vectigal. Si quos autem reperit ab egeſtate ad divitias quâcunque vel fortunâ vel induſtria evectos, ab ijs veluti reperto theſauro emulgebat quantum potuit: ut non plane iniquum fortaſſis quis æſtimare poſſit factum ejuſdem Imperatoris: quando Cerulario aliquo, de centum libris, quas poſſidebat, nonaginta ſuſtulit, decem tantûm ei relictis: nam quid opus eſt ſudbito magnum pecuniæ cumulum poſſidere? ſi habet unde ſe commodè alere poteſt, ſat eſt: abſcindendæ Ruſticis opes irritamenta malorum. Horum omnium veſtigiis, ut Princeps inſiſtat, admoneas: ne ſi maximè primò redituum augmentum percipiat tempore neceſſitatis conferre &

Ex Glyca Beſold. H. Conſtant. p. 238.

P. Diacon. in vit. T. IV. H. A. p. 614. & Cuſpinian.

vid. Beſold. de Ærar. publ. c. 4. n. 17.

vid. P. Diacon. l. cit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

debita ſolvere poſſint ſubditi. Cum enim Princeps potentior non efficiatur unâ atque altera exactione ultra facultates ſubditorum extorſa, ut Fiſcus turgeſcat inſtar lienis (quod Trajanus ſimile dixit) ex quo reliqua membra tabeſcunt & tandem tota Respubl. intereat: ſed ſi divites ſint, ut quando aut neceſſitas flagitaverit, aut per intervalla temporum theſaurum ope ſubditorum augeri libuerit, ſemper habeant quod dent: unde promptitudinem ſuorum ſubditorum Princeps ſemper retinet; (aliter ac egit Romanus Argyropilus Imperator in Oriente, qui obſoleta patrum debita à liberis exegit: inde multi paternis ædibus, & fundis pellebantur, & priſtinis opibus ſpoliati ad inſignem egeſtatem adigebantur) qui verus eſt modus augendæ potentiæ; quem Alexandrum Severum Imperatorem non ignoraſſe legimus: qui cum exhauſtum & ad maximam inopiam largitionibus redactum ærarium ab Heliogabalo anteceſſore accepiſſet, minuendo vectigalia, ſola frugalitate opes recuperavit, ut Potentiſſimum imperium ſucceſſori reliquerit. Neque fortunis ſubditorum ita faveas, quin potius eos quoquo modo apud Principem, ſpe commodorum promiſſâ exactionibus novorum onerum, cenſuum impoſitione exhaurias: præeunte tibi Joh. Puzeno, Imperatoris in Oriente Manuelis Comneni quæſtore primario: qui erat ad Remp. gerendam callidiſſimus, vectigalium veterum exactor acerrimus, novorumque inventor ſolertiſſimus; accuratus Quæſtor, parcus diſpenſator, fœnerator atque exactor acerbus. Aut, uti Licinium Julii Cæſaris libertum, quem Auguſtus dein Galliæ præfecerat, feciſſe ab Hiſtoricis accepimus; cum enim ſolerent ſingulis menſibus à Gallis tributa conferri, ipſe quatuordecim menſes fecit, ut cumulatius diteſceret. At cum graviter apud Auguſtum à Gallis eo nomine accuſaretur, ac vitæ periculum ſibi imminere non dubitaret: ea quæ diu cumulaverat, Auguſto dedit, quo mortem deprecaretur: ingenioſum mehercle inventum!

Zonar. in ejus vit. T. IV. H. A. p. 788.

vid. Lamprid. in Alex. Sev.

Nicet. in vit. Man. Com. T. V. H. A. p. 538.

Dion.

§. 51.

Hinc etiam ô Politice! hoc commodum ſperandum, ut non ſolum Princeps ſemper tuâ ope, tuâ pecuniâ, vel tuis egeat conſi-

conſiliis, nec facile tibi quicquam ab eo periculi metuendum ſiet: ſed & tu ipſe magnam inde authoritatem tibi paries: in viâ tranſeunti nemo non loco cedet: tibi optimates & alii obvii venerationem capite manibus pedibusque exhibebunt; & honorifica officiorum oblatione ſuam promptitudinem atq; inſerviendi ſtudium verboſè pollicebuntur. Sique inveniantur homines ſimplices, peſsimè de te propter hoc judicantes, tu Franciſcum I. Regem Galliæ imitare; is enim quum ob grave tributum ſubditis impoſitum multorum voculis palàm proſcindi ſe audiviſſet, quibusdam ad læſæ hoc Majeſtatis crimen pertinere & acerrimè vindicandum dicentibus, ſinite illos, inquit ſubridens, pro argento ſuo quod volunt loqui. Dic potius cum Poëta neſcio quo,

Beſold. de Ærar. Publ. c. 7. n. 3.

Caſpar. Ens. Epidorp. l. 1. p. 32.

——Populus me ſibilat: at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in Arca.

§. 52.

Si verò incideris in ejusmodi Principem, qui in ſuorum ſalutem pronus & damno ſubditorum commodum ſibi comparare nolit, cui Tiberii Cæſaris Apophthegma in ore: Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere: hunc artificiosè à curâ regendæ Reipubl. & juſtitiæ adminiſtratione, dein Oeconomica avoces, ijs actionibus ad quas naturâ proclivem animadvertis: vel conjugem ambias (cum mulierculæ avaræ potiſsimum ſint, & ſpe utilitatis maximè, ut dixi, moveantur) illique ut Principem blanditiis perſuadeat, auctor ſis. Hæc vero omnia effectui dare facile poteris, ſi nactus fueris Principem bonum & probum nimis, qui ex ſuo ingenio alios judicans, omnia tibi & in perniciem Reipubl. pro lubitu ſuadenti credet. Verum ſi ingenio Franciſci I. Gallorum Regis acerbior fuerit, qui ſuo conſilio potius, quàm ejusmodi Politicorum ſalutem ſuorum procurare velit, ut facile opibus potens efficitur, ita difficile erit Politico, ſub eo Principe perpetuam ſperare fortunam, ut non ab inclementia & odio ejusdem evertatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

§. 53.

Alia ergo viâ, ut perpetuum ſuis conſulat, rem aggrediatur, &, quod paulò ante dixi, Principes potentiores vivâ operâ pecuniæ devinciat: ut ſi Princeps tibi infenſus periculum minitetur, alio defenſionem & patrocinium quæras: apud Reges ſcil. ut vel interceſſione tibi patrocinentur, vel datâ occaſione defenſionem tui ſuſcipiant. Si verò tam faventem habeas fortunam, ut tu non tantùm divitiis maximis potens evadas (id quod ſub probo & incauto Principe fieri poteſt) ſed etiam familiæ tuæ præcipuos ac ſimiles fortunas promovere poſſis; (cave tamen te potentiores ſint, ne, quod tu aliis, ipſi tibi faciant) ut ita periculum tibi minitantibus, te vi opponere, &, ſi uſus poſtulat, in ſeditionibus (quarum aliquando auctor prudens Politicus exiſtit) alios opprimere poſſis, ut etiam Principes te metuant; quod probè obſervavit Dux Gallus Espernonius, qui Henrico III. Regi inter intimos, Henrico IV etſi ſuſpectus, inter Regni præcipuos habitus, fortunam ita faventem & quaſi in vinculis habuit, ut non auſus fuerit (præfatus Henricus IV.) ſubvertere ingenti mole Coloſſum, cujus ab immani caſu timebatur ſtrages. Tutior itaque hæc videtur via contra Principis iram & perſecutiones defendendi, quâ & aditus ad aliam vitæ monſtratur conditionem, quod Medicæam familiam inter Italos feciſſe non ſine ſucceſſu legimus & in hiſtoriis exempla teſtantur, quàm periculoſum ſit potentes, perſequi, & in exilium agere. Pro multis ſufficit apud Romanos exemplum Catilinæ; qui pulſus Româ civitatem evertiſſet, niſi inopiæ vires ejus & libidinem fregiſſent, cum maximo tamen urbis & multorum civium damno.

Gramond. H. G. l. 3. p. 227.

vid. Saluſt. Bell. Catil.

§. 54.

Dixi paulò ante, in elocandâ pecuniâ nec uſurarios nec fœneratores Politicum imitari debere; id enim præterquam quod vulgatum & odioſum ſit, animumque & ingenium ſordidum indicet, parum adfert commodi. Itaque hoc agas, ut loco uſurarum hypothecam fundi fertiliſsimi & variorum com-

commodorum aptiſſimi cum uſufructu tradat Princeps, donec ſortem tibi reddere poſſit: præcave autem, ne aut citò poſſit reddere, aut tibi perannos certos excolendus fundus ſine impendio concedatur: vide ſis ut per miniſtros ejus loci, vel incuriâ, vel negligentiâ, vel aſtutiâ, reditus minuantur maturè, antequam de iſthoc fundo cogitaſſe videaris, ut factâ inquiſitione uſuris non adæquati reditus inveniantur; aut per miniſtros extenuentur ut tu plus beneficii in Principem tuliſſe, quam percepiſſe utilitatis videaris. Non autem verus modus eſt augendi reditus, & uſumfructum majorem percipiendi, ſi ſervitia ruſticis majora imponas, aut cenſum augeas, præterquam enim, quod tibi offenſi reddantur, & cauſam, apud Principem conquerendi, de te habeant, exhauriuntur ſubitò, ut planè deinceps deficiant: ſed hoc agendum ut amorem concilies humanitate & affabilitate, quod maxime ruſticos movet, & liberales promptosque efficit, ut, quod debitum denagarent coacti, ſpontaneo dein faciant motu: itaque multa prædia inſtruas, blandis verbis invites primò, quando ſervitia impones, donec aſſuefacti jure ad labores adigi poſſint. Deinde proventus ruſticorum tu ipſe emas, quos majori pretio divendere vel per te, vel per alium, & inde lucrum maximum percipere poſſis.

§. 55.

Vltimò non negligenda tibi vitæ domeſticæ cura, ne opes & divitias largiter profundas, nec tamen ſordidè vivas, quod maximè cum magnanimitate & heroica virtute (quæ homini Politico ſimulanda ſunt) pugnat. Itaque cum Officiariis & miniſtris adſtrictioribus per alios agas, ut neceſſaria eſculenta mittant tuo nomine viliori pretio empta, vel alio modo comparata; tu tamen pecuniam nunquam reſtituas, neque illi repetere audent, quin gratulantur ſibi, ſi hiſce exiguis gratiam tuam mereri poſſint; Idque cum plurimi ſint, modo ab hoc,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

modò ab alio obtineas: quod optimè obſervavit ſupra allegatus Johann Puzenus: qui in re familiari augendâ adeò providus erat, ut eſculenta, & piſces maximos ac pinguiſsimos ſibi miſſos, ter aliquando in foro venditos toties reciperet ab aliis redemptos, qui operâ ejus egebant: ita pro piſcatoribus erant ei piſces ſorte commutatâ, quibus magnitudo pro hamo, pinguedo pro eſca erat: itaque prætereuntes ad emendos attrahebant. Ac Conſiliarius Primarius (nomen non exprimitur) Iſaaci Angeli Orientalis Imperatoris, qui adeò mercatorio ingenio erat, tam inexplebili accipiendi fame flagrabat, ut non aurum duntaxat & veſtes acciperet, ſed & alia minuta quoque, uſque ad pepones & cætera eſculenta, & omnis generis poma. Non negligenda etiam culina, cereviſiaria, cella vinaria Principis, quæ non magni æſtimantur; unde ſine impendio tuo lautè vivere tuisque reditibus optimè conſulere poteris.

Nicet. in vit Man. Comn. T. V. H. A. p. 533.

Id. in vit. Iſaac. Ang. T V. H. A. p. 524.

§. 56

Ad modum prædictum meo judicio rectè Homo Politicus (quoad fortunam propriam) ſibi conſulit. Hoc unum tamen monendum, ſi tibi ſint filii aut filiæ, illos maturius ijs artibus formandos tradas, has vel divitiis potentioribus vel præcipuis familiis eloces, qui utrâque fortunâ præſtò tibi eſſe, vel tuos promovere poſsint.

§. 57.

Sicque hoc meum Politicum Compendium finio: Teque ô Politice future! rogo, oro, obteſtor, ſi tibi rectè conſulere, & te à periculo præſentiſsimo immunem reddere volueris, ne tu ulli credas, ulli fidas, ulli quidquam operæ præſtes, niſi utilitatem inde percipias: omnia ſimules diſsimulesque, ſtudioſè animum aliorum explores, tuum recondas abſtruſiſsimo etiam loco, aliis ex inſidiis potius ſis, quàm te ipſum perdas: Fidus enim hodiè cum nullus ſit, cur tu fidem præſtes aliis? Cur aliis cum tuo damno gratificeris opellam? Cur tu animum alicui credes, qui ab aliis tibi metuas potius, quàm fidos opineris? ſi in hiſce paucis erratum quidquam videatur, ut facile fieri poteſt, corrigas quæſo. Multis certè hæc Politica præcepta maximum ad ſummum honoris dignitatisque faſtigium conſequendum, & maxi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

maximas divitias adipiſcendas profuere : & idem tibi tuisque contingat, opto. Promiſi hæc præcepta Politica illi, qui ad altiora adſpirare cupit, ut Dominatum mutatâ Republ. adquirere potius, quam aliis ſervire velit, verum cum hæc ſcriberem, animum mutavi, ut animum tuum explorarem : idque feci tui causâ, ut videres certiſsima hæc fuiſſe aliorum exemplo, quæ tuo experieris periculo. Hiſce vale, iterumque vale, & mihi fave, tuis fortunis ſtudioſiſsime!

Hæc quicunque legis, ne decipiaris Amice:
Sunt mala mixta bonis, & bona mixta malis.
Florilegas cautè quæſo ſequaris Apes

FINIS.

APPENDIX.

AMiciſſime Lector, ut omnium quæ in Politico meo dicta ſunt, perfectiſsimam ideam & abſolutiſsimum Exemplar habere poſsis, Appendicis loco Lucium Septimium Plautianum in ſcenam producere propoſui : Hic Genere Afer & Imperat. Sept. Severi municeps, ex humili fortuna in tantam potentiam evectus eſt, ut ipſi etiam Imperatori videretur imperare; quacunque incedebat, adeò trux & horribilis erat, ut non modo non adiretur à quoquam, ſed etiam qui fortuito occurrebant, ab eo averterent oculos, quia ante ambulones aliquot denunciabant, ne quis in proximo conſiſteret, neve illum contueri auderet, ſed averterent univerſi oculos, terramque deſpectarent : ex damnatorum bonis tam immenſas ſibi divitias acquiſiverat, ut ſua ætate omnium hominum potentiſſimus atque ditiſſimus haberetur, opibus enim Imperatores antecedebat, dotemque filiæ ſuæ (Uxori Imperat. Antonini, Severi filii) dederat, quæ vel quinquaginta Reginis ſatis fuiſſet, omnes eum magis quam ipſum Principem metuebant, ſpe enim multo majore elatus erat, imò de eo dicebatur : cœlum ruere citius poſſe, quàm Plautiano ab Imp. damnum inferri. Sed cum Severo & Antonino A A:

Ex Herodian. Spondan. Annal. Eccleſ. A. C. 206.

cædem

cædem machinaretur, ab eodem Genero ſuo Antonino Romæ occidebatur in Palatio, corpusque projiciebatur in viam, quod tamen Severus efferri ac ſepeliri juſſit, & ejus nomen ex omnibus tabulis atque inſcriptionibus abradebatur atque expungebatur. Ita vixit, ita finiit Plautianus; tibi verò, mi Politice, ſimilem quidem cum eo fortunam, pares divitias, eandem potentiam, ſed meliorem lætiti oremque finem iterum iterumque opto.

Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

MONITA PRIVATA SOCIETATIS IESV,

Edita operâ ac ſtudio

PACIFICI A LAPIDE.

Unà cum Procœmio, Notis ac Epilogo ejuſdem.

COSMOPOLI. Anno MDCLXVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

MONITA PRIVATA SOCIETATIS JESU.

PROOEMIUM.

Benevole Lector. Miraberis forſan, ac quæres, cur Præſens Scriptum, ſeu Monita Privata Patrum Societatis, publici juris faciam, & per hanc evulgationem ordinem illum Sanctum non tantum Hæreticorum dentibus erodendum, verùm & apud noſtræ Religionis h. e. Catholicos homines deridendum proponam? ſed audi! Politicus meus, quem paulo ante diſſerentem vidiſti, in illius Scholis prima ſuæ artis fundamenta edidicit, (primum venenum pænè dixiſſem imbibit) nonne ergò æquum, ut, an illi, quod alios docent, ipſimet obſervent, ſcias? Plurima quidem jam adverſus præfatum ordinem ſcripta, quorum tamen vix pauciſſima non exinnato erga illum odio, vel ab Hæreticis conficta, vel à Catholicis malevolis aſſerta, typis evulgata fuere; ſed ut omnia iſtiuſmodi farinæ tanquam ex nimia partialitate (ut ſic loquar) profecta rejicienda, ita econtra, quæ vera eſſe totus orbis Catholicus mecum affirmat, diutius tacenda religionem duxi: Unusquisq; maximoperè ſcire avet, quibus Principis tàm deſiderata in Eccleſiaſticis & Politicis adſtruenda Monarchia Jeſuitarum innitatur, quæ Regulæ ab iis obſerventur, ſæpiſſimeq; in privatis hinc inde habitis diſcurſibus ipſemet à viris magni nominis audivi, nec ullum imperium, Regnum ac Rempubl. ſub Sole eſſe, cujus forma ac Modus Regiminis non aliquo modo inveſtigari poſſit, ſed Jeſuiticæ adminiſtrationis fundamenta Arcana, neminem unquam revelaſſe, imò nec eos, qui per plures annos in illa Societate vixerint, & vel illam deinde reliquerint, vel illi inſimulq; Religioni Catholicæ valedixerint, ne verbulum quidem ad informationem qualem qualem aptum aut libris, aut ſermonibus protuliſſe aut evulgaſſe. Verum hoc quidem eſt, optandumq; foret, ut omnia usq; ad mundi finem in extremis Collegiorum, quæ in India, Chinâ, Jappo-

Japponiâ ſe habere Patres Societatis gloriantur, angulis tecta obruta-que manſiſſent, ſed nimius eorum in reditibus per fas nefasq; augendis ardor, inſatiata nummorum ac bonorum temporalium acquirendorum libido, & flagrantiſſimum Secretorum omnium Conſiliorum Politicorum noſcendorum deſiderium aliquo modo viam quaſi monſtrarunt, quâ ad baſium, quæ hanc ingentem machinam hactenus (ſed quam feliciter & ad ſalutem Regnorum?) ſuſtentant, notitiam perveniri poteſt; ex fructu cognoſcitur arbor, docent id Monita Privata Societatis, quæ hactenus nunquam quod ſciam lucem viderunt, ſed intra privatos Collegiorum Parietes lātitarunt, tandem verò ſingulari DEI beneficio in manus aliquot Eccleſiaſticæ dignitatis virorum, qui prima apud Patres fundamenta, in eorum hinc inde erecti ſcholis publicis, eruditionis jecerunt, pervenerunt, è quorum liberali communicatione illa deſcripſi (& quod ſanctè teſtor fideliter, nec ullâ literâ additâ vel detractâ) jamq; publico bono cum notis, hinc inde brevibus adjectis (ſi enim pro dignitate materiæ monita hæcce Privata annotationibus illuſtrare voluiſſem, juſtam volumen ſcribere opus fuiſſe) in lucem dare deſtinavi, ut quilibet Reverendos illos Patres in arte Politica cæteros ferè omnes tam Eccleſiaſticos quàm ſæculares ſi non ſuperare tamen maximè æquare ſatis ſuperq; perſpiciat. Qui in locis ubi ſibi non tantum in Spiritualibus ſed & pro more in Politicis Jeſuitæ directionem arrogant, moratur, talia videt, quæ vix alibi centeſimus credat omnes Principes, quibus illi à Confeſſionibus ſunt; ſimili fermè ut pueri in ſcholis, modo, ab illis tractantur, omnia Conſilia negotiaq; pro lubitu apud eos diſponunt, amò quam maximè laborant, ut nec ullus ad ullius Principis ſervitium perveniendi ſpem habeat, niſi Jeſuiticum ſit mancipium dico quod res eſt, ſicq; illi Patres re verâ, Principes verò titulotenus tantùm regnant; obſervant hoc quidem multi, gemunt, ſuſpirant, nec tamen mutare queunt, imò ſtatim ac illi animaavertunt, eſſe qui eorum actiones Conſiliaq; perverſa culpare velit, hinc omnibus modis ſeu licitis ſeu illicitis everſum cupiunt, hinc nec ullus præ timore hiſcere audet: Novi ipſemet Miniſtrum quondam alicujus in Germania Electoris Potentiſſimi, qui Tractatum illum Germanum ſub nomine Friderici Treuman anno 1646. excuſum penes ſe nec æ incluſum habebat, cumq; in quodam diſcur-

Tr. Abtritt des Jeſuiter Ordens von dem Geiſtlichen in das Weltliche.

diſcurſu mentionem ejus habuiſſet, egoq; ut mihi ad legendum communicaretur, rogaſſem, abnuebat primo, ſe enim pro certo ſcire ajebat, ſi noſſent Jeſuitæ eum non tantùm penes ſe habere, verùm & alteri communicare velle iſtum libellum, excommunicationis fulmen haud dubie incurſurus eſſet, neq; poteram aliter ab eo impetrare, niſi ſub hac cautione, me nec ulli unquam aut libellum oſtenſurum, aut quod in ipſius ædibus reperiretur indicaturum. Quid mirum ergo, ſi quilibet, ne ſub tale ſervile & Tyrannicum Jeſuitarum jugum redigatur, ſibi præcavet? optimè perpendit hoc Reverendiſſimum Capitulum Ratiſponenſe, quod bis ſede Epiſcopali vacante nunquam in Electionem Reverendiſſimi ac Sereniſſimi Alberti Sigiſmundi Epiſcopi Friſingenſis D. Bavariæ ad Epiſcopatum Ratiſpon. (licet Princeps eò quam maximè adſpirabat) conſentire volebat, quia ejus à directione unica ſui Confeſſarii P. Marquardi (è familia ab Ebing[illegible]) Ieſuitæ dependentiam non ignorabat. Utinam tandem Principibus ipſis aperiantur oculi, & ſuis Confeſſariis extra Confeſſionis limites Politicis ſe immiſcere negotiis non permittant, tutius herclè & longè ſecurius Regimen ſe habituros eſſe re ipsâ experientur, vel ſi Patres Societatis in ordinem ſe cogi non ſinant, id agant, quod Sereniſſimum Maximilianum Philippum Ducem Bavariæ ante annum heroicè (ut in omnibus) non minus quam prudenter feciſſe teſtabitur Monachium, imò tota Bavaria & jam orbis univerſus, valedicant nimirum non tantùm Confeſſariis, ſed & toti Societati, qui ſimul addebat, ſe in poſterum nec ullum unquam è Ieſuitis Confeſſarium admiſſurum; vos cæteri Imperatores, Reges, & Principes Catholici, inſiſtite his Generoſi Ducis veſtigiis, & ſalvi eritis quoad Perſonas, ſalva erunt veſtra Imperia, Regna & Principatus. Doleo equidem, dum iſta ſcribo, ſed quia Patres Societatis à Primi fundatoris S. Ignatii laudatiſſimo & optimo inſtituto recedere nõ erubeſcunt, cur non dicã ea, quæ rei veritas exprimit, magnã licet optimè noverim hac ſcriptione gratiam aut munuſcula aut promotionem ad dignitates mediantibus illis non aſſequuturum; at non curo, nihil boni ab illis accepi, nihil mali mihi facere poſſunt calumniantia illarũ labia non horreo, edoctus à P. Radero vol. 2. Bavar. S. improborũ calumnias laudes eſſe proborũ, nam privatam vitam ago, illorum ope, favore, aut patrocinio non egens, Nam

Stet quicunque volet pote ns
Aulæ culmine lubrico;
Me dulcis ſaturet quies,
Obſcuro poſitus loco
Leni perfruar otio:
Nullis nota Quiritibus
Aetas per Tacitum fluat.

& ſi ad Aulicum aliquod ſervitium vocationem obtinerem, mihi arrideret, civiliter & Politicè (uti antehac ſemper conſuevi) cum illis vivere propoſui. Interim ex edictis hiſce monitis privatis maximam Ieſuitarum cum Politico meo conformitatem in vita & moribus percipies, ea ſi tibi non arrident, & fortaſſis falſa pro veris me tradidiſſe autumas, ſcias me has merces ſic ab aliis emptas tibi ſyncerè iterum vendidiſſe, ſique ego iſtique decepti ſumus, memento, totius Politices ac ordinis Societatis praxin hodiernam in hoc puncto conſiſtere, ut mundus decipiatur; Si tamen certiora & meliora edoctus fuero ea publica re in uſum tuum non præteribo. Cur verò ſub ficto nomine hæc monita publici juris fecerim, ſi quæris, in eo Ioco ſi Severi Medii (quem vel Religioſum è ſocietate, vel unum ex ejusdem clientibus fuiſſe, vel juſſu Societatis ſcripſiſſe volunt) contra P. Valerianum M. Capuccinum Anno 1653. ſcribentis veſtigia ſequutus ſum, quia ſic placuit, aliàs malis bonisq; æquè notus vivo. Hiſce vale, iterumq; vale, ac ſanctam Societatem amare, Socios verò tanquam membra putrida abhorrere perge.

MON.

MONITA PRIVATA SOCIETATIS.

MONITUM I.

Qualem ſe Societas præſtare debet, cum de novo incipit loci alicujus fundationem?

VT ſe gratam & acceptã præbeat incolis loci, quem non ita pridem ſuſcepit, multum ad hoc conducet explicatio finis Societatis, præſcriptus in Regula II. Summarii, incumbere in ſalutem proximi æquè ac ſuam. Quare humilia obſequia obeunda in Xenodochiis, & jacentes inviſendi, ad confeſſiones excipiendas quorumcunque, & ad loca diſtantia eundum, (*a.*) Eleemoſynæ conquirendæ, dandæque pauperibus aliis videntibus, (*b.*) ut ædificati facto noſtrorum, ſint in nos liberaliores. Modeſtiam exteriorem ita omnes ediſcant, ut illa alios ædificet, delinquentes è noſtris ll. ob id dimittantur.

(*a*) *Hoc jam mutatum eſt, nam Rhedis & Equis vehi commodius viſum Societati.* (*b*) *Secundum illud Salvatoris Matth. 5. Luceat lux veſtra coram hominibus ſ. Charitatem vero Ieſuitarum erga pauperes ſatis ſuperq́; teſtantur Hoſpitalia cum appertinentibus reditibus à Societate hinc inde occupata.*

MON. II.

Quid facto opus eſt, ut Principum & Magnatum intima familiaritate potiamur?

Conatus ad id maximi ſunt adhibendi. Experientia docuit, Principes tunc affici Spiritualibus & Eccleſiaſticis Perſonis, quando odioſa facta eorum non apertè reprehenduntur; (*a*) Cernitur id in Matrimoniis contrahendis Principum cum ſibi affinibus. Quæ Matrimonia magnam habent difficultatem ob vulgi opinionem, qui tales execratur thoros. Itaque cum hæc & talia affectant Principes, animandi ſunt, aſſecuturos eos, quos volunt: Explicentur rationes, quæ illorum deſiderium augeant, videlicet Matrimonium hoc fore cauſam majoris vinculi & gloriæ

(*a*) *Si hoc feciſſet S. Iohannes Baptiſta, vitam non perdidiſſet.*

gloriæ DEI (*b*) Sic dum Princeps aggreditur aliquid faciendum, non æquè omnibus Dynaſtis gratum, videlicet ſi bellum movere vult, tunc ejus voluntas juvanda, & conſtantiæ monenda, permovendusque animus (*c*) Primoribus Regni inſinuent, perſuadeantque, Principis voluntati parendum eſſe, non tamen ad particularia deſcendant, ne nobis imputetur; (*d*) ſi tamen objiciatur, citentur generalia monita, id nobis prohibentia (*e*) juvabit ad contrahendam familiaritatem Principum, obire legationes in matrimoniis ipſis gratis. Per munuſcula vincendi intimi Principum, (*f*) ut fideliter inſtruant noſtros de moribus & humoribus Principis, quibus rebus delectetur, quis ſit ſibi modus placendi (ſalvo tamen jure virtutis & conſcientiæ) & occaſione habitâ inſinuent ſe in animos Magnatum & Principum. Si careant uxoribus, proponantur illis virgines in matrimonium, quæ cum ſuis Parentibus noſtris ſint addictæ, iisque virgines depingantur laudum coloribus, quibus eas depingi vellent ipſimet Principes. Sic enim fiet, ut per uxores, aliàs alienos nobis amicos reddamus. (*g*) Docuit hoc experientia per Domum Auſtriacam in Regnis Poloniæ, Galliæ, cæterisque Ducatibus & Ditionibus. Fœminæ ne mutent animos, aut de ſuo favore in nos remittant, seriò inculcetur illis amor in noſtram Societatem, tum per noſtros, tum per eas famulas, quæ nobis ſint addictæ, quæ variis officiis & munuſculis in amicitia conſerventur, ſic enim Secretiora ſuæ Dominæ, & ea quæ noſtros ſcire oportebit, evulgabunt. (*h*) Sequantur in conſcientiis Magnatum regendis eorum

(*b*) *Ex hoc Principio haud dubiè Carolus Archidux Auſtriæ, hujusq; filius Ferdinandus II. Imper. & Abnepos Leopoldus I. Imp. Philipp. IV. R. Hiſpan. ac Ioh. Caſimirus Rex Poloniæ viduam fratris Regis Vladisl. ac Maximilianus Elector Bavariæ filias ſororum ſuarum Germanarum.* (*c*) *Prout in Germania, Gallia, Polonia ab ipſis factum.* (*d*) *Id eſt, ne pro incendiariis habeantur.* (*e*) *Quia Reipublicæ Ieſuiticæ Arcana ſpecialia tanquam Margaritæ Porcis non objicienda & aperienda ſunt.* (*f*) *Per munuſcula intimi Principum ſunt devinciendi, non per munera, nam Ieſuitæ non in uſu habent munera mittere niſi diminutivi generis.* (*g*) *Præeunte Diabolo, qui ad ſeducendum Adamum Evâ tanquam optimo ac aptiſsimo inſtrumento uſus eſt.*

(*h*) *Ingenioſum meherclè inventum!*

Aucto-

Auctorum ſententias, qui liberiorem faciant conſcientiam *(i)* contra Monachorum opiniones, *(k)* ut illis rejectis, noſtras ſequantur, & à noſtra directione & Conſiliis dependeant. Quare tàm ad Principes & Magnates quàm Prælatos conciliandos, juvabit eos facere participes meritorum noſtri ordinis, habere amplas facultates abſolvendi à peccatis reſervatis & cenſuris, diſpenſando in jejuniis, debito reddendo, matrimonii impedimentis & aliis votis. Invitentur ad Scholas noſtras, ſalutentur Carminibus, *(l)* inſcribantur illis theſes. Si expedit, in triclinio tractentur, *(m)* & ſi qualitas Perſonæ expoſcat, variis linguis ſalutentur *(n)* tempore menſæ à noſtris fratribus, inimicitias inter Magnates componant. *(o)* Quod ſi Monarchæ nobis addicto ſubſerviat vir aliquis Primarius à nobis alienus, promittatur ei favor & honores conferendi ad noſtrorum inſtantiam. *(p)* Denique ita Societati curent affectos eſſe Principes & Magnos Dominos, tum Prælatos, ut pro eâ contra affines & ſibi charos agant, nec dimiſſos à Societate ullo modo promoveant. Deferendos honores Primatibus ominentur, delatos gratulentur libellis Carminum per Studioſos in primo ingreſſu loci, ubi exercenda erit juriſdictio.

(i) *h.e. qui approbant ejusmodi nequitias* (Bubenſtücklein.)

(k) *Monachi enim non capiunt verbum hoc, nec intelligunt rationem Status.* (l) *Adulatoriis, addendum fuiſſet.* (m) *Sed nullo cibo potuque, Philtro, aut veneno mixtis.* (n) *Aſt non ſalutatione Ioabicâ aut Iſchariotica.*

(o) *Hujus artis peritiſſimi Artifices ſunt Ieſuitæ, eamque tam familiarem ſibi reddiderunt, ut ſatis explicari non poſſit, ſcil.* (p) *Imò niſi Ieſuiticum fiat mancipium de fortuna ejus actum erit.*

MON. III.

Quid curabunt Domini pro nobis, dum pecuniâ deſtituuntur, multa tamen ſunt auctoritatis in Republ. & aliis modis nobis prodeſſe poſſunt?

Tales Domini ſi Sæculares ſint, curanda apud ipſos gratia & auxilium contra adverſarios noſtros, favor ad lites forenſes, auctoritas & prudentia coemptionis pag. dom. hortorum area-

rumque pro extruendis Societati noſtræ domiciliis, in illis præſertim civitatibus, quæ noſtros nolunt habere. (*a*) Fideles Domini conciliandi, ut mitigent, imò compeſcant furorem hominum notæ inferioris, nobis nihil cooperantibus. (*aa*) A Spiritualibus verò, ut Epiſcopis, Archiepiſcopis, pro diverſitate Nationum id exigendum, quod rei opportunitas oſtendet (*b*). In quibuſdam partibus curandum eſt, ut Prælati & Parochi ipſius ſubditi noſtros revereantur, nec impediant monaſteria noſtra, in aliis partibus plus. Nam in Germania & Polonia magna eſt auctoritas Epiſcoporum, qui parvo labore, collatâ re cum Principe, Monaſteria, Parochias, Præpoſituras, aliasque fundationes &c. nobis poſſunt attribuere, contentione quacunque factâ, Sacerdotibus ſæcularibus, (*c*) quod in iis locis aſſequi poſſumus, ubi Catholicis & Hæretici & Schiſmatici ſunt permixti, oſtendaturque Epiſcopis magnum fructum ex hac ratione facturos, quem à Sæcularibus Sacerdotibus & Monachis præter tantum expectare non poſſunt. Laudetur Zelus eorum, inculcetur facti memoria perpetua. Tales autem fundationes, ut ſuccedat Societas in beneficia ſæcularium Sacerdotum, per eos Epiſcopos aſſequentur facilè, qui & confitentur noſtris & à directione noſtrâ dependent, & ſunt in expectatione ad altiores gradus Epiſcopatus opulentioris mediantibus noſtris. Tam autem apud Epiſcopos quam Principes curent noſtri, ut dum fundant noſtra Collegia ad Parochiales Eccleſias, noſtri quoque ſoli ſint, qui habeant jus conferendi perpetuum cum curâ animarum; Ipſe ſuperior loci pro tempore exiſtens erit Parochus, totumque Regimen Eccleſiæ noſtrorum ſit per eosdem. (*d*) Curabunt extructiones Collegiorum in locis ubi ſunt Academici, noſtris repugnantes, vel Catholici aut Hæretici Cives, fundationes nobis in ſuis Civitatibus prohibentes. Illi iidem curabunt pro

(*a*) *Haud mirum videri debet, quasdam inveniri Civitates, quæ nolint habere Ieſuitas, ubi enim ſemel pedem figunt, vix eſt, ut deinde eradicari poſsint.*

(*aa*) *Archiepiſcopos tamen Salisburgenſes nunquam Societas perſuadere potuit, ut vel Domicilium vel Collegium in Archiepiſcopatu concederent.*

(*b*) *Palàm, ſed clàm.* (*c*) *Hoc infinitis in locis practicarunt.*

(*d*) *Et hoc quàm feliciſsimè aſſequuti ſunt.*

nobis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

nobis Cathedras Concionatorias in civitatum nobilium Eccleſiis præcipuis (*e*). Siquidem agitur de Beatificando aut Canonizando noſtro, Magnatum operis promovendum erit negotium apud ſedem Apoſtolicam. Si ex iisdem Dominis contingat legationem obire, ne cognitis aliis religioſis, qui nobiſcum ſymbolizant, ad eos affectum transferant, & in Provincias inducant, in quibus emanemus. Quare ſi tranſeant Viri Illuſtres per Provincias, ubi ſunt noſtri, excipiantur ad Collegia, & pro modeſtia religioſa tractentur. (*f*)

(*e*) *Etiam in hoc puncto Ieſuitis ubique ferè locorum ſatisfactum.*

(*f*) *Delicatuſsimis nempe cibis bellariis* (Schleckerbißlein) *& vinis ſelectiſsimis.*

MON. IV.

Quæ commendata eſſe debent Concionatoribus & Confeſſariis Principum & Magnatum?

Vt directiones Regum & Principum Virorumque Illuſtrium rectè per nos inſtituantur, omnimodè ita eos dirigant, ut ſua directio tendere videatur (*a*) ad Conſcientiam, quam ipſi Principes concredunt. Non ſtatim autem, ſed ſenſim ſpectare debet directio ad gubernationem Politicam externam. (*aa*) Quare ſæpè inculcent Principibus diſtributionem honorum & dignitatum in Republica ſpectare ad juſtitiam, graviterque DEUM offendi, ſi contra eam à Principibus peccetur; ſe tamen nolle ingerere ad ullam adminiſtrationem Reipublicæ, & hæc ſe invitos dicere ratione ſui officii. Quod ubi apprehenderint Principes, explicetur ipſis, quibus virtutibus præditi eſſe debeant aſſumendi ad dignitates Reipubl. commendationis capita ſumantur ex amicis Societatis noſtræ, & ex iis viris, quos expedit pro bono Societatis promovere, quos per ſe non nominent Principi, ſed per intimos Amicos Societatis noſtræ & Principis (*b*). Quare Concionatores informentur à noſtris, qui in quavis parte illius Dominii ſint viri, qua virtute, potentiâ, divitiis, liberalitate in nos, hominum notitiam apud ſe habeant, notitiamque eorum faciant Principi, dextrè eos commendando, ut facilius oblatâ oc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

caſione promoveantur à Principibus, illi, quos olim ſibi laudari à ſuis Confeſſariis & Concionatoribus audierant. Meminerint Confeſſarii & Concionatores Principum, ſuaviter eos tractare, nulla ratione perſtringere in Concionibus aut privatis Colloquiis. (*c*) Confectiones, Aquas diſtillatas modicè acceptent (*d*) quod uſu privato parvo pecuniâ ſint contenti. Dum ſunt in Palatiis, ad abjectiora ſe cubicula conferant, (*e*) prudenter inculcent Principibus, ne vel toto ungue diſcedant à Concilio Spiritualium Principum. Curent ſibi ſignificari quam primum Officialium Reip. mortem, & de ſubſtituendis maturè cogitent, agantque, ut ſe ſuſpicione eximant evertendi Regiminis, (*f*) nec amicorum cauſas apud Principes promoveant per ſe, ſed aliis potius comittant. (*g*)

(*a*) *Licet in veritate Rei toto differat cœlo.* (*aa*) *Secundum illud, ſucceſsivè fit motus, nam aves non captantur fuſtibus; Hinc vides à gubernatione Politica non abhorrere ſanctiſsimos Patres, imò unicum verè ſcopum eis eſſe, Politicis ſe immiſcere negotijs, ſi enim hoc intermittere potuiſſent, nunquam a Gallis Venetiſque ejecti fuiſſent, utriſq; quidem in locis iterum ſunt recepti, ſed durioribus, quam antea ſub conditionibus, inprimis à Veneta Republ. Lubet in gratiam Lectoris hoc loco apponere, quæ tempore receptionis Anno 1657. linguâ Italicâ & Latina in ſchola Paſquini Romæ exarata, ab Illuſtri manu mihi communicatæ fuere.*

Paſquinata per la liberatione del bando de Geſuiti.

Il Pape dice al Senato Veneto:
Ignoſce illis.
Il Senato Veneto riſpondi al Papa:
Pœnitet me peccaſſe, cupio emendare quod feci, fiat voluntas tua.
Li Geſuiti dicono al Papa.
Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.
Il Nuntio da Secreto al ſenato Veneto.
Clamavi & eduxiſti me.
Venetia al Nuntio.
Hîc accipies benedictionem à Domino.
Venetia di Crociferi.
Cuncti ibant & flebant.
Venetia di Petri di San. Spirito
Theſaurizat & ignorat qui congregabit eos.
Li Geſuiti di Venetia.
Locati ſumus pro annis quibus humiliati, pro annis quibus vidimus mala.
Futti li fratri di loro.
A Domino factum eſt hoc, & eſt mirabile in o ulis noſtris.
L' inquiſitione & il Re di Spagna à Geſuiti.
Ite & interrogate diligenter & renunciate mihi.

Li Geſuiti reſpondono al loro.
Quodcunque volueritis, petetis & fiet vobis.
Li Teatini per la Venuta de Geſuiti.
Ipſi ſtridentes, ſic admirati ſunt, conturbati ſunt, commoti, tremor apprehendit eos.
Li Geſuiti à Theatini.
Ait latro ad latronem, nos quidem digna factis recipimus.
Li Geſuiti alli Crociferi & à quelli di San. Spirito.
Ipſi ceciderunt, nos autem ſurreximus & erecti ſumus.
Li Sammarchi à Geſuiti.
Vnam petij à Domino, hanc requiram, ſtat in Domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et vos omnes qui tranſitis per viam attendite & videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor noſter.
Li Dominicani.
Non eſt nobis colluctatio adverſus carnem, ſed adverſus Principes & Rectores Mundi.
Li Padri di San Salvatore.
Salva nos, perimus.
Li Padri della Carita.
Si charitatem non habeo, nihil ſum.
Li Padri della Madonna del Horto.
Veniet dies magna, amara valdè.
Li Padri di San Sebaſtiano.
Si poſſibile eſt tranſeat à me Calixiſte.
Li Padri di San. Spirito.
Ecce nos relinquimus omnia.
Li Maeſtri e Pedanti.
A ſubitaneâ & improviſâ morte libera nos Domine.
Li Geſuiti à Don Diego Commorante à Venetia echero Geſuita.
Vbi te invenero, ibi te judicabo.
D. Diego à Geſuiti.
Quo ibo à Spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam. ſi aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero in infernum, ades.

(b) *Vnico verbulo hæc omnia comprehendi potuiſſent, ſi dictum fuiſſet, ut promovendus Ieſuiticum fiet mancipium, cui nil loqui, nil cogitare, nil agere, nec edere nec bibere, nec dormire (præterquam naturam exonerare) conceſſum, niſi ex mandato ac ad beneplacitum illorum.* (c) *Si hoc attentaſſet Michæas Propheta, non audire coactus fuiſſet hanc vocem, vade in aliam terram.*

(d) *Præterquam in jejunio quadrageſimali, quo tempore ad confortationem ſtomachi (ob abſtinentiam carnis debilitati) iſtiusmodi maximè ſerviunt.*

(e) *Ad ea ſcil. ubi nec Principes manſionem habere dedignarentur.*

(f) *Puerorum inſtar in ſcholis, quibus à Præceptorum ſuorum juſſis ſecedere ſeveriſſimè prohibitum, aliàs virgis cæduntur.* (g) *At quod quis per alium facit ipſe feciſſe videtur, modò omnia fiant ne ſentiant ruſtici.*

Appendix ad Not. Monit. IV. (*aa*)

Abſolutis jamjam notis ad Monit. IV. incidi in fortuita evolutione chartarum mearum in Orationem Legati Regis Galliarum Ludovici XIII. habitam coram Senatu Veneto pro Jeſuitis, quam quia non omnibus notam eſſe novi, unà cum Reſponſio-

ne Procuratoris S. Marci, Appendicis loco addere placuit; ſic autem infit.

Oratio Legati Regis Galliarum ad Senatum Venetum pro Jeſuitis.

Sereniſſime Princeps, Patres Laudatiſſimi, Magnificentiſſimi, Chriſtianiſſimi Regis legatione mea expedita, unum à vobis peto, ut me pro Patrum Societatis Jeſu reſtitutione orantem, clementiſſimè audiatis. Honeſtati autem maximè illam inſervire, Catholici omnes uno ore loquuntur, ſtante enim illo ordine, ſtabit Pontificis Maximi autoritas, Conciliorum integritas, Reip. ſanitas, imò totius orbis Chriſtiani fundamentum. Quis enim ordo Majeſtatem Pontificis Romani contra Hæreticos Græcos & Germanos acrius defendit, animoſius tutatus eſt? Jeſuitarum. Quis autoritatem Conciliorum D. Petri Cathedræ ſubjecit? Jeſuitarum. Quis Sereniſſ. hanc Remp. in Cœlum extulit? Jeſuitarum. Quis Religionem avitam (taceo cæteras artes & ſcientias) qualis ab Apoſtolorum tempore extitit ad ſanguinis usq; profuſionem, reſtituit, reparavit, illuſtravit? Jeſuitarum. Quis hæreſes gliſcentes extinxit, rebelles ſedavit, & Eccleſiam Catholicam priſtino pene nitori reſtituit? uno verbo, Jeſuitarum. Quare pro antiqua veſtra prudentia & ſapientia Sereniſſime Princeps, Illuſtriſſimi Senatores, revertimini, ut hoc peculium divinum, quo pietas avita floret, artium & ſcientiarum pondera reviviſcunt, non exterminetis, ſed propagetis, non rejiciatis, non illi extremum valedicatis, ſed in ſinum, in cor veſtrum recondatis. Certè Henricus IV. Chriſtianiſſimus Rex Galliæ, beatæ memoriæ, majori ignominia quam vos, quam veſtra Reſpubl. videbatur notatus: deprehenſa tamen hujus ordinis innocentia, quicquid anteceſſerat opinionum perverſarum, remiſit, Rex, regio animo condonavit, ignovit; imò voluit, ut ignominiam gloria, mortem vita ſequeretur. Imitamini quæſo, Chriſtianiſſimi Regis Chriſtianum Exemplum: Vos ipſi venite, pauperem & mendicantem ordinem recipite, & gaudium erit Romæ apud ſummum Pontificem, apud Regem meum Chriſtianiſſimum, apud Regem Hiſpaniarum Catholicum, apud Magnum Ducem Hetruriæ, apud Reges & Principes cæteros Chriſtianæ Europæ, inprimis apud Sereniſſ. Domum Auſtriacam, cui ordo inprimis

gra-

gratioſus. Labente autem ordine hoc vel repudiato, ſummi Pontificis autoritas (quam tamen ſartam tectam, ceu capitis Eccleſiæ tueri & defendere tenemini) paulatim labefactabitur, fides Catholica (cujus fundamentum eſt ſalus) profectò inanis erit, & ut paucis omnia complectar, omnia ſurſum & deorſum vertentur, & janua Anti-Chriſto aperietur. Ne ergo mala hæc in Eccleſiam Catholicam redundent, recipite in fidem veſtram eam ſodalitatem, pro qua Chriſtus ſingulariter mortuus, quam Beata Virgo præ cæteris ordinibus diligit: hac enim ſalva, Imperii Veſtri Majeſtas, Reipubl. dignitas, pacis cum internæ, tum externæ utilitas, toti mundo cum nominis Veſtri immortalitate pateſcent. Dixi.

Procuratoris S. Marci Venet. Reſponſ.

Quanquam inter Nobiles noſtros Venetos de Jeſuitarum reſtitutione decernere ſignum rebellionis eſt veriſſimum, Ampliſſime Domine Legate, tamen qui pro iisdem nomine Chriſtianiſſimi Regis Galliarum intercedis, Sereniſſ. Dux, Ampliſſimi Senatores decretum repetunt. Ne illi in æternum recipiantur; Cauſas negationis ſi ſcires, non intercederes, ſed aliter ſentires: periculoſi ſunt homines, plurimorum etiam Catholicorum teſtimonio, Religionem præ ſe ferentes, ſed facto ipſo regionem petentes. Majores noſtri etiam extra hunc ordinem pietati & ſanctitati ſtuduerunt: Sunt Socii Jeſu, tantùm ſecundum dici, non verò ſecundum eſſe: Homines iſti novi nullo antiquo Concilio interfuerunt: & cujus Imperatoris, & Regis Catholici aulam non perreptarunt? Cujus Electoris Catholici Archiva non involarunt? Cujus Archiducis Conſiliarii non ſunt? Cum ergo S. Marci vita D. Ignatii mors, & D. Ignatii vita futura ſit S. Marci mors: Potius S. Marcum Pacificum, Beatum Ampliſſ. Reſpublica Veneta ſequi debet, quàm hoc relicto, Ieſuitis curioſis & miſeris vitam & fortunam ſuam committere. Quod Legatum Illuſtriſſimi Senatores ſcire voluerunt, cui in rebus ſtudia, nec non Chriſtianiſſimo Regi Francorum, honorem & amorem deferunt. Dixi.

MON.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

MON. V.

Quid agendum, cum Religioſi ſymbolizando nobiſcum in multis occupationibus multum nobis detrahunt?

Genus humanum animosè nobis ferendum. Proinde inculcandum hominibus, noſtrum ordinem omnium Religionum habere perfectionem (*a*) & in quo aliæ Religiones excellunt, in eo eminentiori modo Societatem lucere in Eccleſia DEI, (*b*) præter chorum (*c*) & victus aſperitatem (*d*) quibus diſcrepamus à Monachis, omnia in Societate melius haberi, ipſa etiam ſubjecta. (*e*) Notentur defectus, ex quibus oſtendatur, minus feliciter alios Religioſos ſatisfacere poſſe, illi occupationi, in qua concurrunt nobiſcum. Majori conatu eundum eſt contra illos Religioſos, qui ſcholas erudiendæ juventutis inſtituere vellent in locis, ubi id cum dignitate & fructu Societatis noſtræ obiit (*f*) oſtendatur Principibus, tales homines perturbationi fore Reipublicæ; (*g*) Proponatur Academicos externos illos Religioſos magis quam nos ipſos in ruinam, (add. tendere) ſuggerant Principibus ſufficere Societatem erudiendæ juventuti. (*h*) Quod ſi literas Pontificum pro ſe habeant aut Cardinalium commendationes, agant per Principes apud Pontificem, cui oſtendatur, Societatem benè fungi ſuo munere, procurabunt teſtimonia à Civitatibus, in quibus ſua Collegia habent, bonæ ſuæ converſationis. (*i*) His etiam diligenter perſuadendum erit, timendas perturbationes acceſſu diverſarum Scholarum & Præceptorum etſi Religioſi ſint, (*k*) interim noſtri pro viribus curent ſtudia exerceri, & ſpecimina edi cum applauſu aliorum.

(*a*) *Fides adhoc requiritur ſimpliciſsima, aliàs vix perſuaderi poterit, niſi dicere velis, defectum perfectionis ſuppleri per nequitiam & varia flagitia. quod Auctor Tractatus, cui titulus, Crudele Theatrum Nefandorum Criminum Ieſuitarum, Anno 1665. in lucem editi, demonſtrare conatus eſt.* (*b*) *Quoad exteriorem Palatiorum* [Collegiorum] *ſplendorem & vivendi genus verum eſt, ſed de alijs partibus non item, uti R. quondam P. Valerianus Magnus Capuccinus id Scripto aliquo deducere incepit, ſed morte præventus, tàm utili labori finem imponere*

ponere non potuit. (c) *Ad quem quidem celebrandum Pius V. P. M. haud dubiè ex optima & ſynceriſſima intentione Ieſuitas (cæterorum inſtar Monachorum) alligare conatus quidem eſt, ſed ſine fructu nam in faciem ei obſteterunt, fortaſsis ex hac inter alias ratione, ne dum chorum tenendo horas impenderent, interim hinc inde occaſio una aliave ad utilitatem privatam ordini ſerviens præterlaberetur.* (d) *Alias enim tam robuſta corpora Ieſuitæ non enutrire poſſent.*

(e) *Nimia & propria laus ſordet, quaſi nulla inter cæteros Monaſticos ordines ſubjecta cum Ieſuitis comparanda invenirentur; quæ præſumptio? ſed proverbium Germanus frequens eſt,* Was ſoll der Treck wann Er nicht ſtinckt?

(f) *Si hoc mirum non eſt tot Doctores inter Monachos, quod inter Ieſuitas, non inveniri, nam eo ipſo quia hi illis juventutem erudire prohibent, ſubjecta quaſi furantur Monachis.* (g) *Calumniam & invidiam Ieſuitæ in tantum ſibi aſſociarunt, ut ex vitijs virtutes fecerint.* (h) *In hoc puncto Ieſuitæ ſe viros præſtiterunt, nam ubicunque ſua habent Collegia, aliis Religioſis ordinibus juventutem erudire vel Gymnaſia publica habere non permittunt.*

(i) *Cum fœminis formoſioribus, quibus collegiorum fores nocte dieque patent.* (k) *Nam Ieſuitica Poteſtas impatiens conſortis erit.*

MON. VI.

De Conciliandis viduis opulentis Societati.

Deligantur ad hoc opus provectæ ætatis Patres colore vivido, viſitentur crebrò eædem à noſtris. Quæ affectum oſtenderit in Societatem, viciſſim Societatis noſtræ opera ei offerantur, ſi acceptat, cæpitque frequentare noſtras Eccleſias, detur ei talis Confeſſarius, qui eam benè dirigat, & conſtantem in viduitate ſervanda faciat, enumerando bona viduitatis quibus meritum ſit obtentura. Ut res tota melius illi cedat, comitatum famulorum diminuendum ſuadeat, ordinentur officiales Aulæ, & præfecti bonorum præſcribantur, quæ ſpectant ad gubernationem Domus, habitâ ratione loci & Perſonæ. Inprimis autem efficiat Confeſſarius, ut ejus Conſiliis acquieſcat vidua, & directionem ſequatur tanquam fundamentum futuri boni Spiritualis; Proponatur uſus Sacramentorum frequens, auditio Sacri, recitatio Litaniarum exhortationes ſint bis vel ter in hebdomade de bono viduitatis, de moleſtiis matrimonii iterati, periculis noviſque gravaminibus ejuſdem. Facetè propo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

nat Viros Nobiles, quorum illa vidua, cum qua agitur, ut abnuat Connubium, iidemque viri ita deſcribantur, declarando mores & vitia illorum, ut audiendo vidua nec cogitationem aſſumat de Matrimonio. Proinde cum ſint iſta affectæ erga viduitatis Statum, quamprimùm eis commendentur vota Religioſa, ut emiſſo voto caſtitatis omnem ſibi aditum præcludant ad ſecundas Nuptias; quo tempore maximè ſuadendum, ut ex Aula abigantur juvenes liberiores in jocis, pauci admittantur hoſpites, in iiſque tractandis mediocritas. Præfecti Pagorum Sacellani, aliique officiales tales ſint, qui aut ex noſtrorum commendatione habeantur, aut à noſtrorum nutu dependeant. Huc ubi progreſſum fuerit paulatim ad bona opera inducanda erit vidua, quæ tamen præſtabit ex directione Patris ſui Spiritualis.

Hoc Monitum adeò perſpicue & dextrè à Societate explicatum eſt, ut nihil annotare potuerim, niſi ad ſpecialia deſcendere & Exemplis hinc inde adductis dicta verificare volupe fuerit, quia vero illa Sanctiſſimo ordini ſatis nota ſunt, nolui crambem ei bis coctam apponere.

MON. VII.

Quis modus conſervandi in ſua viduitate & diſpoſitione redituum quos habent?

Si præter communem affectum teſtetur vidua clenodiis aut pecuniæ non modicâ ſumma [*a*] ſuam in Societatem liberalitatem, fiat Particeps meritorum Societatis noſtræ. Si emiſit votum caſtitatis, renovet illud more noſtro bis in anno, [*b*] exponatur ordo Societatis noſtræ Domeſticus, quod ſi placuerit, præſcribatur pro Aula, indicantur Confeſſiones Menſtruæ tàm pro Feſtis Chriſti Domini Beat. Virg. & Apoſtolorum, conſtituantur Syndici inter mares & fœminas, qui defectus notent inter Aulicos & famulos, referantque magnificè, interdicantur nutus, Suſurri, Clandeſtina, Colloquia, delinquentes ſeverè caſtigentur, ſint in Aula honeſtæ puellæ, quæ varia ornamenta conficiendo pro templis ſe in pietate exerceant, ſuper ſe babeant

man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

manuductricem, quæ laborantibus attendat, & mores edoceat. Viſitentur viduæ crebro, [*c*] & jucundis colloquiis Spiritualibus tamen, [*d*] conſerventur & foveantnr. Non agatur rigidè cum ipſis in Confeſſionibus, niſi tunc, cum minor eſt ſpes aliquid ab eis accipiendi, [*e*] Proderit quoque ad conſervandas viduas, ſi pleraque fiant in gratiam viduarum ut ingreſſus in ædes noſtras, Colloquia, quando & cum quibus placetè noſtris. [*f*] Non permittantur frigoribus domo exire, aut ubi ſe deterius habere ſentiunt. [*g*] Nuptiæ filiarum exornentur carminibus Studioſorum externorum : Si exequiæ peragendæ ſunt, ornatus etiam lugubris, ſplendidus tamen adhibeatur, Catafalci non vulgari ſtructurâ. Demum quicquid fieri poteſt ad viduarum ſenſualitatem [modo ſunt liberales & addictæ intimè] fiat, cautè tamen & ſecluſo Scandalo. [*h*] Agendo de diſpoſitione redituum, quos habent viduæ, proponatur illis illa perfectio laudata Sanctarum, quæ neglectis Amicis ſua bona in Chriſti pauperes erogant. Adducantur exempla viduarum, quæ hac ratione brevi in Sanctas evaſerunt. Quare dum ſe viduæ in noſtras manus reſignant, paratæ ſequi directionem Patris Spiritualis, ſeriò inculcetur, ut majoris meriti ſint illarum actiones coram DEO. Ne Religioſis quidem perſonis dent Eleemoſynas inſcio Confeſſario, [*i*] ſed adnotatis illis, quas ſe daturas alicui decreverunt, ſchedulam [*k*] exhibeant Confeſſario, qui detrahere aut addere poteſt, prout videbitur. Caveant Confeſſarii frequentem aditum aliorum Religioſorum ad viduas ne poſt ſe fœminas naturâ in conſtantes abducant. Dum multa eſt pecunia è bonis collecta, ne hinc moveantur viduæ ad ſecundas nuptias, proponant Confeſſarii imò perſuadeant, ordinarius penſiones, quibus ſublevent neceſſitates noſtras ſingulis annis noſtrorum Collegiorum, & domorum Profeſſarum, præcipuè verò Domus Profeſſæ Romæ. Eandem pecuniam impendere poſſunt in caſulas & paramenta Templi, quæ pro noſtris Sacris ædibus ſervire poſſunt. Poſt mortem viduæ exponantur defectus Eccleſiarum coram viduis, ſtructuræ imperfectæ Collegii, inducantur ad ſumptus faciendos pro rebus perpetuam ipſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

gloriam reconciliaturis, ut ſunt templa, cibaria, ædificia, quæ Conſultò citius perficiant, ut habeant in quibus liberalitatem poſſint exercere. Id ipſum faciendnm cum Benefactoribus & Principibus, qui nobis aliquid ſumptuosè extruunt. Si clenodia ſint, ſuadeatur æternitati ea conſervanda. Si dentur à viduis ad ſepulchra noſtrorum BB. Romanorum, [*l*] comprobetur id exemplis aliarum Matronarum, quæ id præſtiterunt. His de cauſis oſtendatur illas ſummam perfectionem aſſecutas, dum terrenarum rerum amore ſe exuendo earum Chriſtum Dominum in ſervis Societatis ſuæ poſſeſſorem inſtituerunt. Quod ſi filios & filias DEI obſequio dicare voluerint, non eſt liberalitas earum ſpernenda, accipiendoque offerent, parcius tamen ab iis viduis accipiendum, qui filios & filias ad ſeculum dirigunt.

Et hoc Monitum quoque tàm operoſiſſimè deductum eſt, ut annotamento ullo ferè non egeat, niſi quis Exemplis dicta illuſtrare velit, quod quidem ipſemet feciſſem, niſi juſtam ad id volumen requiri vidiſſem; Interim in gratiam Lectoris ſequentes annotatiunculas adjicere placuit.

(*a*) *Nam parva ſumma iſti avari Patres non contenti ſunt.*

(*b*) *Imò opus eſſet ut quotidie votum caſtitatis à Laſcivis illis Patribus renovaretur, quot imprægnationes honeſtarum aliàs ſed ab eis ſeductarum Matronarum filiarumq; impedirentur? Vovent quidem Ieſuitæ caſtitatem, ſed fortaſſis eo animo pro ejus conſervatione orant, quo Auguſtinus l.8. Confeſſ. c.8. n.2. à DEO ſe petiiſſe caſtitatem in Exordio Adoleſcentiæ ſuæ ipſemet ſcribit; peti eram à Te (DEUS) caſtitatem; & dixeram: Da mihi caſtitatem & continentiam, ſed noli modo. Timebam enim, ne me cito exaudires, & cito ſanares, à morbo concupiſcentiæ, quem malebam expleri quam extingui. Pudicos nempe mores oculis aliorum vendunt, alii animo ſunt.* (*c*) *Imò nimis crebrò viduæ à Ieſuitis viſitantur, inprimis juniores formoſioresq;, teſtante id quotidianâ experientiâ.*

(*d*) *Adeo ſunt jucunda Patrum Colloquia cum viduis, (inprimis junioribus nam ætate profectas non multum curant, niſi quotidiè aliquid ab eis accipiant) & ſpiritualia, ut ſtatim animadverti poſſit,*

poſſit, ex cujus Spiritus dictamine & inſpiratione illa profluant.

(e) Modo omnia à viduis ad beneplacitum Jeſuitarum inq; eorum commodum fiant, cætera & quæ ſiniſtrè alij interpretari poſſent, iſtis impune permittenda, proh DEUM immortalem.

(f) Ut ſæpius ejusmodi Spiritualibus ac jucundis colloquiis recreatæ viduæ anſam dein habeant domi majori ſatisfactione & jucunditate cogitationes ſuas paſcere. (g) H. e. Ubi per nimiam cum Robuſtis PP. conſuetudinem familiaritatemq; habitam hydropiſi trimeſtri ſe laborare ſentiunt, adhibitisque contra eam Meretricum conſuetis remediis lectulo detinentur. (Damit Sie das künfftige weinen eines jungen Jeſuiterleins verhüten.)

(h) Ne homines ſimplices ac pij ſciant & deinde ſiniſtrè de hiſce congreſſibus judicent. (i) Quilibet inter Jeſuitas libentiſſimè oculum unum amitteret, ut cæterorum ordinum religioſi omnes cæci fierent, & ille deinde horum proventus Eleemoſynasque ſibi appropriare poſſent; hujus rei teſtimonium habes illuſtre in occupatis Monaſterijs Eberſpergenſi in Bavaria; Milleſtettenſi in Styria & aliis. (k) RR. PP. Dominicani ſine dubio ſtatim è Catalogo ſeu Schedula expungerentur, nam hos extreme Patres Societatis odio habent, cujus cauſa inter plures hæc quoq; potiſſimum eſt, aut eſſe videtur, diſcrepantia illorum ab horum ſententia in conceptiono B. Virginis, quam dominicani in maculâ originali cum S. Thoma & sota venerandâ antiquitate, Jeſuitæ verò ſine labe originali rationibus non ſatis (ut quibusdam videtur) validis conceptam aſſerunt.

(l) Præter S. ignatium Lojolam ordinis fundatorem & S. Franciſcum Xaverium (quem tamen multi volunt non fuiſſe membrum Societatis, ſed tantum à Jeſuitis hoc aſſeri, ac in habitu eis aliàs conſueto ſic depingi, ut in majori veneratione eorum ordo ſiet, propter tot ab illo S. Xaverio patrata miracula, quam tamen litem meam non facio ac Stanislaum Koſtam, plures non habet Societas in Sanctorum Album relatos. Nec mirum eſt, nam quum RR. Patres ſolum quærunt terrena in vitâ ſuâ, eorum memoria cum corporibus terræ h. e. oblivioni conſecratur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

MON. VIII.

De Remediis, ut filii & filiæ Noſtrarum Devotarum religioſum amplectantur ſtatum.

Suaviter & fortiter id Matri viduæ perſuadendum, Filiabus moleſta ſit, Virgis, minis, abſtinentiis, aſperius tractando, denegando muliebre ornamentum exquiſitum pollicendo majorem dotem, ſi velit eſſe monialis, exaggeret futuri mariti furores, gravamina matrimonii, præ ſe ferat Mater ipſa dolorem, ſe non fuiſſe monialem. Demum ita agat contra filias ut tædio vitæ manendi apud matrem aſpirent ad monaſterium. Cum filiis noſtri verſentur familiariter accipiantur ad Collegia, in quibus illa oſtendantur, quæ moveant ad ingrediendam noſtram Societatem, ut ſunt horti vicini Collegiis, in quibus fiunt recreationes: in refectoriis oſtendatur mundities & exterior converſatio inter noſtros, munuſcula, faceta colloquia ad Spiritum tamen non omittantur. Sint penes tales viduarum filios inſtructores, nobis amiciſſimi, imò futuri de noſtris: ſubtrahat Mater filiis neceſſaria ad tempus modicum exponat intricata negotia ex parte bonorum. Si ad alias Provincias iverint ſtudiorum causâ, ita illos mater non delicatè tractet pecuniâ ut tædio victi in exteris nationibus religionem ingredi ſeriò meditentur.

Quia hoc Monitum eandem cum duobus antecedentibus materiam nervosè tractat, nihil annotare volui nec potui, teſtantur enim ea omnia Familiarum quarundam extinctiones & Ruinæ à Societate procuratæ in hunc finem, ut ſcil. bonorum & Divitiarum poſſeſſiones ab illis relictas Collegiis ſuis acquirerent.

MON. IX.

De Reditibus Collegiorum Augendis.

Seriò inculcetur confeſſariis Principum Magnatum, & Matronarum, ut dum Spiritualia illis conferant, temporalia pro bono Societatis ab iisdem accipiant. (*a*) Quocirca non omittant occaſiones acceptandi (*b*) cum aliquid affertur, & ſi diffe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

differatur, in memoriam revocent, nimium affectum minimè præ ſe ferendo. Qui ex Confeſſariis minus induſtrii in hac re erunr, tanquam bono communi minus affecti amoveantur à Principibus, domiq; exagitentur. Magno dolore audivimus juvenes viduas morte immatura præventas culpâ noſtrorum ſuppellectilem multam ac præcioſam templis noſtris non legaſſe, neq; acceptaſſe, dum ſuperſtites viduæ offerrent, cum ad talia acquirenda non tempus ſed voluntas offerentis ſpectari debeat. Adeant Civium Domos, Aulas Nobilium, nec non viduarum, ex quibus omnibus perquirant prudenter, num pro animæ ſuæ bono, vel ipſi, vel eorum amici aut affines Eccleſiis aliquid ſint legaturi. (*c*) Idem perquirendum in Parochis & Prælatis, qui inducantur ad officia ſpiritualia facienda, quo tempore multa poſſunt noſtri lucrari: apud homines omnes audeant captare benevolentiam, explicando gratitudinem Societatis & fidelem executionem ratione locorum, quæ accipiunt à benefactoribus, ſecus quam alii Sacerdotes ſæculares & Monachi. Habeant Notitiam Hortorum, Lapideorum, Prædiorum, Vinearum, Civitatum in quibus reſident, pagorum, à quibus poſseſſoribus, quibus contractibus, quibus cum gravaminibus teneantur, & num illa bona vel per contractus, vel per receptionē filiorū in Societatē, aut donationē haberi poſſint experiantur. Devotis & Devotabus Societatis noſtræ quæcunque ſua bona Collegia vendant cum hac ſpe, quod poſt breve tempus Societas gratis eadem ab ipſis ſit receptura (*d*). Si viduas addictas contingat habere tantum filias, eas dirigant ad Religionem monialium dote quacunque eis data; Cætera uti Pagos, Clenodia, totamque poſſeſſionem noſtri facilè lucrabuntur. Si autem tantum unum filium aut plures viduæ noſtræ Societati amica habuerit, nullaque ſit ſpes filios aut filium fore in Societæ, indicetur matri ſufficere ſi integras poſseſſiones filiis vel filio relinquat, ad collectæ pecuniæ ſummam & ſuam propriam dotem poſſe legari Societati. Si accidit viduas eſſe unius aut alterius pagi ad Societatem propenſas, Societatis ſtudioſas, hæ inducantur ad inſcribenda bona noſtris Collegiis,

Ipſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Ipſæ interim contentæ ſint annuam ſuſpicere ſuſtentationem; ut DEO commodius vacent, curâ rerum temporalium liberæ.

(a) Præeunte Simone Mago in Actis Apoſtolicis. Niſi dicere velis, qui ſervit Altari vivat de Altare. (b) Hoc obſervatur à Jeſuitis diligentiſſimè, alias tot ſplendidiſſima Collegia, quæ Regum & Principum Palatia ſi non ſuperant tamen maximè æquant, non viderentur, ſæpiſſimèque non expectant occaſiones, ſed præoccupant, noctè dieq; nil aliud ſomniant cogitantve, quam quomodo hujus vel illius bona ac pecunias ſibi acquirere poſſint, vulturum inde Rapaciſſimorum nomine à multis ideò cohoneſtati ac Leonibus famelicis comparat qui acutiſſimis oculis vicinum ſibi pabulum deſignant ut inſiliant & diſcerpant; Sic Jeſuitæ opulentorum hominum theſauros hiantibus oculis quaſi devorantes conſpiciunt, omnemque lapidem movent ut inſilire & ſibi acquirere poſſint. S. Ignatij primi Societatis Fundatoris ſymbolum fuiſſe fertur, ſordet mihi Terra cum Cœlum aſpicio; Hodierni verò Patres, ſi non verbis tamen factis ſymboli loco uſurpant; Sordet nobis Cœlum cum Terram aſpicimus.

(c) Quanta Auri fames eſt in Jeſuitis? Quos verbis S. Chryſoſtomi alloqui placet; Quousque ait, dic quæſſo, ita inſanimus in colligendis pecuniis? Quæ rabies cogit quotidiè à tam moleſtâ concupiſcentia infeſtari & nunquam ſatiari, ſed deterius habere quàm Ebrij? Non videmus quod ij, qui ante nos fuere, quamvis totius orbis victores eſſent, nudi & ſolitarij ex hac vitâ abrepti ſunt? hoc ſolum inde conſecuti, quòd rationes & pœnæ pro manibus illic ab eis exigernetur. Chryſt. T. 1. in c. 11. Geneſ.

MON. X.

De Diſciplinæ Rigore oſtendendo in Societate.

Teſtabitur diſciplinæ rigorem ejiciendo à nobis quicunque videntur Societati inutiles. Si cujuſcunq; conditionis & ſtatus juvenes conſumpſerint ætatem & vires, ſi morbo cadenti & alio quoque poſtquam ingreſſi ſunt Societatem affecti fuerint. Cauſæ præter caſus reſervatos, ob quos exceptâ licentiâ erit dimiſſio, hæ erunt. Si devotas noſtras, & amicos Societati utiles ad alias Religiones dirigunt, aut parentibus indicant,

ſive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

ſive illis à quibus impediuntur, ne ingrediantur Societatem. Si in reſignatione bonorum erga conſanguineos affectum oſtendant, non dando totũ Societati. (*a*) Prius tamen tales per aliquot annos in Societate mortificentur; Fratres in officiis vilibus ponantur, detineantur in ſcholis inferioribus, ut ibi doceant, altiora ſtudia præcipuè aſpirantibus Theologiæ Annus non concedatur. Capitula frequentia tempore menſæ dentur. Patres prohibeantur à Confeſſionibus excipiendis, arceantur à converſatione externorum, accipiantur res charæ ex cubiculis, frequentes pœnitentiæ publicæ aſſignentur. Hinc erit facile ad dimiſſionem progredi. Si tales in ſupradictis conquerantur coram Provincialibus, non credatur facile, excuſetur factum. Dicatur teneri eos obedire Superiori, ubicunque non eſt peccatum. Non ſint ſcrupuloſi in dimiſſione Superiores. Cum enim ordo noſter gaudeat nomine Societatis, & Sociorum, non mirum Societati annexam eſſe dimiſſionem. Nam Societatis & Sociorum vincula facilius ſolvuntur, neque ſunt perpetua. Dimiſſio cæpit cum inſtituto Societatis; id evidenter ex eo patet, quia Societas habet vota ſimplicia pro Scholaſticis, Coadjutoribusque formata, quæ vota non habent mutuum contractum, ac ſi Societas habeat obligationem, Perſonas cum talibus votis in Societate retinere ſemper, id enim nequaquam eſt. Tum enim obligatio cadit in voventem, non in Societatem, quæ poteſt cum talibus votis quoſcunque dimittere, quando, quacunque de Cauſa ſibi videtur. Licet enim in Societate alii faciant profeſſionem IV. votorum, alii III. votorum ſolennium more aliorum Monachorum, tamen & tales à Societate dimitti poſſunt.

(a) *Ecce vehementem amorem & curam bonorum adipiſcendorum & pecuniæ in Jeſuitis! huic fiſco alas ſuas ſic implicuerunt, ut nullo modo ſe expedire queant. Quæ autem pro animo curæ vigilant? Quæ animi eſt hæreditas? quantum pro Spiritu laboratur? quæ meditatio ſuſcipitur ad capitalis cauſæ defenſionem? Pleraque omnia charo corpori fiunt, huic ſeritur, huic occatur, huic metitur. Liceat dicere: Hæc eſt ſapientia carnis, ſed fatuitas Spiritus, hæc ho-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

minis providentia, ſed negligentia eſt Chriſtiani. *Sunt verba P. Drexelij in ſuo Tribunal. l.1.c.8.§.1.p.m.143.*

MON. XI.

Qualiter ſe unanimiter præſtabunt noſtri contra dimiſſos.

Quoniam tales multum obeſſe poſſunt Societati. (*a*) Proinde obvietur his modis antequam è Societate dimittantur, præmittatur ejus rei teſtimonium de dimiſſo, ad eos Spirituales & ſæculares Dominos, quorum ipſe occupare poſſet gratiam, ibique habere locum. Dicantur malæ ejus inclinationes, vitia, defectus, quos de ſe in manifeſtatione conſcientiæ aliquando Superioribus aperuerat, & juxta quam in Societate dirigebatur, cedendo in hoc jure ſuo. Quod ſi erunt Domini noſtris addicti, cum exaggeratione cauſæ dimiſſionis proponantur, de dimiſſo in exhortationibus dicatur, quod iterum ardenter petat ingredi Societatem, & æternæ inſinuentur cauſæ dimiſſionis, illæ, ob quas vulgus nos odio habet. (*b*) Sic enim plauſibilior erit dimiſſio quorumcunque. Si dimiſſus habeat creditum contra nos dicendo, obvietur huic rei per noſtros graves viros, qui edictis dimiſſi opponant, aut bonitatem Societatis, famam, fructum, quem facit in Eccleſia DEI, bonam exiſtimationem vitæ (*c*) & doctrinæ, (*d*) ob quam Regibus, Principibus & Magnatibus ſunt à Confeſſionibus, Concionibus, explicent zelum noſtrum in proximo, (*e*) multo magis in unumquemque hominem Societatis ſuæ. Invitentur ad Prandia illi, apud quos dimiſſus videtur habere partes, quibus perſuadendum eſt, ne faveant dimiſſo, & teneri eos præſumere de Religione, quo tempore cauſas dimiſſionis exponent, omnem eis probabilitatem oſtendendo, & defectus dimiſſi omnes enucleatè exponendo, nihil omittendo, etſi dubia aliqua ſint. (*f*) Caveant dimiſſos promovere ad ulla officia Eccleſiaſtica, niſi aut dederint non modicam pecuniam, aut ſua bona inſcripſerint, (*g*) aut ſingulari modo teſtati fuerint ſe eſſe amicos Societatis. Id etiam Principi & Regi perſuadeant Confeſſarii, aut collaturi alicui honores, Argumentum accipiant ejus bonitatis ex liberalitate, &

bono

bono affectu ejus in Societatem noſtram, fundando ei Collegium, aut ſimile beneficium ei præſtando. Si contingat, dimiſſos habere favores hominum, diligenter inquiratur in vitam eorum, & mores & defectus, qui per Amicos & Devotas noſtras ordinis inferioris divulgentur. Ipſæ ne dimiſſis faveant, & apud ſe conſervent dimiſſos, terreantur cenſuris, negetur abſolutio ſi ſint pertinaces. Laudes dimiſſi extenuentur argutis propoſitionibus, ambiguiſque, ita tamen ut poſſint avertere animos hominum à dimiſſo, & ejus fidem diminuere ſucceſſus mali, qui accidunt dimiſſis, evulgentur cum magna commiſeratione, ut reliqui terreantur, & vel inviti maneant in Societate.

Exquiſitiſſimum commentarium in hoc Monitum edere poſſent illi, qui Societatis ordini valedixerunt & ad alia ac alia officia tàm Eccleſiaſtica quam ſæcularia fuere promoti. E quibus aliquot mihi noti ea, narravere, quæ nunquam ferè credere potuiſſem niſi jam præſenti Monito in relatorum fide confirmarer. (a) *Viderunt enim fortaſſis, quæ non conſentanea cum inſtituto tàm Sanctæ Societatis eſſe judicarunt.* (b) *Quæ verò ſint illæ cauſæ ob quas vulgus ordini S. Ignatii non benè vult, licet non addantur, tamen facillimè poſſunt deprehendi, Benevolo Lectori eas è Monitis hiſce editis colligere nullus labor erit.* (c) *An verò in rei veritate vita Patrum Societatis congrua ſit exiſtimationi exteriori, haud facile aut juramento aliquo affirmarem, quis enim digito tot contradicentium labella compeſcere poſſet?* (d) *Etiam de doctrina, quam hodierni PP. Societatis tradunt, perfecta ſynceritate non pauci dubitant, ac quibusdam haud infimæ ſortis viris videtur illos planè nova antea nunquam audita & ex Hæreticorum principiis orta docere: notum eſt, quod acutiſſimus Capucinus R. P. Valerianus Magnus Jeſuitas non tantum in publicis ſcriptis hæreſeos inſimularit, ſed & in literis ad S. P. Alexandrum VII. p. m. de dato Brinnæ in Moravia* 28. *April.* 1656. *& Pragæ* 10. *Novemb.* 1660. *(quæ typo evulgata mihi ad manus ſunt) idem perſcripſerit. An ita ſeſe habeat, videant ipſi.* (e) *Quem zelum in proximum? ſi dixiſſent ſcelera noſtra in proximos, veritati magis congrua ſcripſiſſent, niſi quis zelum Jeſuitarum in proximos appellare velit, cum viduarum & orphano-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

rum bona pecuniasque ad ſe rapiunt, & per hunc zelum amittunt Cælum. (f) H. e. etſi pura putaque mendacia ſient; hoc enim vitium Ieſuitis valdè inhæret, licet id ſimulationis & Aequivocationis honeſtis nominibus palliare conantur. (g) Peritiſſimi artifices Ieſuitæ ſunt, quia ex vitiis virtutes facere poſſunt, ex falſis vera & ex veris falſa, hæcque omnia ſi pecuniæ ac bona illis tradantur, feliciſſimè perficiunt. (h) Vetulas ſecundum proverbium apud Germanos in uſu, Wo der Teuffel nicht hin kan/ſchickt er ein altes Weib.

MON. XII.

De Delectu juvenum pro Societate, modoq; eos retinendi.

Summâ arte & induſtriâ opus eſt, ut recipiantur juvenes ingenij boni, [*a*] forma non contemnendâ, [*b*] genere Nobiles & opulenti. [*c*] Ut tales pertrahantur, oſtendatur illis favor à præfectis, non permittantur vexari à Præceptoribus, laudentur crebrius, dentur ipſis munuſcula, accipiantur ad vineam, tractentur fructibus, in ſolennitatibus accipi poſſunt ad refectionem. Cum aliis deſcendendum ad virgas, objicienda crimina ex aliquibus conjecturis, iratus vultus oſtendendus, acrius compellandi & reprehendendi, juvenilis ætas ad omnia mala quàm ſit in illis proclivis, oſtendatur, niſi Religioſi fiant damnatione æterna terrendi: Dum in Societatem admitti petunt, non ſtatim admittantur, differantur ad tempus, in Colloquiis commendetur illis ſuave inſtitutum: ita enim magno deſiderio creſcente, alacrius inſtabunt admitti, & ſi voluerit aliquis exire ex talibus, revocetur illi ardens deſiderium, quo ingreſſum Societatis urgebat. Quoniam verò maxima eſt difficultas in alliciendis Senatorum filiis & hominum ditiorum in Patria. Si tales ſint, mittantur Romam ad Novitiatum, prius tamen de ipſis moneatur Generalis aut Provincialis Romanus. Quod ſi in Germaniam, Galliam, Italiam venerint, & Societatem affectaverint, ſine ſcrupulo ſuſcipiantur in illis dominiis, in quibus Monarcha eſt addictus. Sub tali enim Domino & hæc & ſimilia erunt peragenda, ſiquidem illius ſubditi, cum noſtro favore indigeant, non facilè contra nos inſurgent, & ſi inſurgant nihil lucrabun-

buntur. Non omittantur occaſiones filios eorum, qui ſtudiorum causâ ad noſtra Gymnaſia ex aliis Provinciis veniunt, maximè tunc cum incipiunt pecuniam amittere, & partim pudore amiſſæ pecuniæ, partim metu Parentum aut affinium, ob moleſtias, quas timent induci ſe ſinunt. Res habuit bonum ſucceſſum in Germanis & Polonis. Inſtantiæ occurrendum pro qualitate. Perſonæ exhortationibus de malo ſucceſſu dimiſſorum, bonoque vocationis. Ut verò Parentes & affines ingredientium ad nos ſint contenti, oſtendetur Excellentia inſtituti noſtri, [d] & tantus applauſus mundi [e] & honor, qui defertur à Principibus Societati, [f] inſinuent ſe in intimam familiaritatem ipſorum, reddantque eos contentos, ſi id Perſonæ dignitas & neceſſitas poſtulabit.

(a) Quorum ingenia Capacia ſient ad perdiſcendas varias Jeſuitarum technas & fraudes, ut deinde iisdem ad bonum Societatis quam commodiſſimè uti poſſint. (b) formâ juvenes ſient non contemnendâ ut cum tempore juniores viduæ aliæque fœminæ libentius illis pro confeſſariis uti, & tanquam patres ſuos Spirituales majori amore proſequi queant. (c) Quia priora tria recipiendorum juvenum requiſita non ſemper in omnia ac quævis ſubjecta cadunt, ingenium nempe bonum, forma Excellens Nobilitas generis; ideoque additur quartum ut iſti juvenes ſint opulenti, hiſce enim maxime inſidiantur vulpes Ignatiani teſtantibus hoc Praxi quotidiana & infinitis parentum familiarumque illuſtrium exinde obortis quærelis. (d) Inſtitutum Societatis nullo modo culpandum, ſed quia ab hoc inſtituto PP. longiſſimè abſcedunt, tota ideo Societas in magno odio habetur. (e) Cur attentitis applauſum mundi amantiſſimi Patres, cum non ſitis amplius de mundo? An neſcitis amicitiam mundi eſſe inimicitiam DEI ſecundum S. Jacobum?

(f) Principes pleroſque mancipiorum inſtar à Jeſuitis haberi univerſus ferè Catholicus orbis clamat admiratur, deplorat, & mutationem avidiſſimè exoptat; DEUS vota ſecundet!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

MON. XIII.

De Monialibus.

Caveant offendere Moniales noſtri Confeſſarii, cum tantæ ſint benefactrices ut aliquæ fundationem juverint Collegiorum, plurimæ mediam dotem dederint, annuente Monaſterio & Abbatiſſa. Quare ob clauſuras non moleſtent eas, relinquant Epiſcopis, conſervent utique favorem monialium, ne contra nos agant ob dimidiatas dotes, easque exprobrent noſtris datas.

Præſens Monitum ullis notis illuſtrare ſuper vacuum foret, ſiquidem Jeſuitarum favor erga Moniales ſatis ſuperque notus; Si tamen apud ſummum Pontificem Bullam illi impetrare poſſent, vigore cujus (ſicut quidam ordines Monachorum facere coacti ſunt) hæ Monaſteria ſua relinquere & ſocietati tradere tenerentur, certè non præterirent, initio jam dum facto cum Monaſteriis Falckenhagenſi in VVeſtphalia Anno 1626. Gnadenbergenſi in ſuperiori Palatinatu, Neoburgenſi ad Danubium, & Merkemenſi in Flandria.

MON. XIV.

De Caſibus reſervatis & cauſis dimittendi à Societate.

Præter caſus diſtrictos in inſtructione, à quibus ſolus Superior abſolvet, aut Ordinarius Confeſsarius ex ejus licentia, hos caſus, videlicet Sodomiam, [a] fornicationem, adulterium, ſtuprum, tactus impudicos maris aut fœminæ, & ſi quis quacunque ratione moliatur contra Societatem qualicunque zelo, ſciant eſse cauſas dimiſſionis à Societate, nec prius abſolventur, quàm prius extra Confeſſionem promiſerint, ſe id manifeſtaturos per ſe, ut ſi confeſsarius advertat peccatum cum complice, aut grave damnum Societatis non abſolvet, niſi Pœnitens promittat, aut ſe ipſum Scripturum de hac re Generali, aut dederit facultatem ſcribendi Confeſsario, aut Superiori de tali cauſa, aliàs nullo modo abſolvet pœnitentem. Generalis verò Caſu Pœnitentis cognito, re collatâ cum Secretario de Caſu Pænitentis id concludet, qui pro Societate pœnam aſſignabit, quam ſi acceptam noluerit, nunquam validè poterit abſolvi. Id faciendum concluſi-

clusimus cum Theologis noſtris in caſibus reſervatis, & approbatione ſedis Apoſtolicæ, fruſtra quibuſdam repugnantibus. Taceat tamen Confeſſarius ob id dimittendum pœnitentem. Si dixerit de ſe pœnitens extra Confeſſionem, dimittatur. Si dicere noluerit, ſervetur cum illo illa ordinatio ſcripta contra victos. Interim tam diu non abſolvatur, quamdiu noluerit extra Confeſſionem. Si aliqui ex noſtris Confeſſariis audierint, aliquam externam Perſonam cujuſcunque Sexus cum homine Societatis rem turpem habuiſſe, non eam prius abſolvent, quàm dicat extra Confeſſionem, & ſi dixerit dimittatur noſter, externa Perſona abſolvatur. Si duo è noſtris Sodomiam committent, qui non manifeſtabit dimittatur, qui verò manifeſtabit retineatur in Societate, ſed ita mortificetur, ut velit nolit poſt, parva interjectâ morâ alium ſequatur. Poterit etiam Societas cum ſit corpus quoddam his de cauſis ſe exonerare perſonis, ſi ſucceſſu temporis earum, deprehenderit eſſe craſſas in moribus & loquela: imò quaſcunque viderint ſuperiores cauſas Generali monito, quemlibet à Societate dimittent. Ut citius dimittantur, vexentur, fiant omnia contra inclinationes eorum, negentur quæ petunt, etſi res parvæ ſint, arceantur à ſtudiis majoribus, dentur ſub tales ſuperiores, de quibus non ſint contenti: Nec tales teneantur in Societate, qui vexati inſurgunt in ſuperiores, de eoque coram fratribus conqueruntur, aut diſplicere ſibi dicunt, quæ fiant in Societate, quoad viduas & directionem rerumpublicarum, laudantque Venetos [b] à quibus pulſa Societas. Immediatè ante dimiſſionem acriter exagitetur dimittendus, amoveatur à certo officio, & nunc ad hoc nunc ad illud officium ſibi commiſſum; pro levi exceſſu duriores aſſignentur pœnitentiæ. Ex cathedra tempore menſæ defectus recitentur, ita ut confundatur, & per idem tempus, dum notabilem patientiam oſtenderit, aliis audientibus & videntibus, tanquam is, qui eſt ſcandalo aliis, dimittatur prius tamen res ejus revideatur & aliquo jubeatur ire ad vineam, vel vicinum collegium, interim quo in loco minimè ſperat in eo dimittatur.

(a) *Bone JESU, quid de Sociis tuis audio? ergo ſunt inter*

eos,

eos, Sodomitæ, fornicatores, adulteri, ſtupratores, impudicis? Cur concedis tales nefarios homines ſocios ſe tuos appellare? An oblitus es verborum ex divino tuo ore pro latorum. Qui me non ſequitur, non poteſt eſſe meus diſcipulus? ſi non diſcipulus, cur ſocius? proh DEUM Immortalem, quis tam horrenda & abominanda flagitia à membriis ſanctiſſimæ Societatis committi unquam ſomniare potuerit? memini me legiſſe S. Auguſtini effatum; quid prodeſt nomen, ubi res non eſt? Quam multi vocantur Medici, qui curare non norunt? Quam multi vocantur vigiles, qui totâ nocte dormiunt? Sic multi vocantur Chriſtiani, & in rebus non inveniuntur, quia hoc quod vocantur non ſunt: id eſt, in vitâ, in moribus, in fide, in ſpe, in charitate. Quomodo ergo te gloriaris eſſe Chriſtianum? Nomen habes, & facta non habes. Qui Chriſtum non habet in ſe, Chriſtianus non poteſt dici. Si hujus ſanctiſſimi Doctoris ſententiâ Chriſtiano nomine indignus eſt, qui Chriſtum non imitatur, indignior certe erit titulo Socij JESU, nam ſocium Chriſti ſe nominare aliquid majus excelſiusve in ſe continet, quàm Chriſtianum tantùm eſſe, major ad id requiritur imò maxima perfectio tàm in doctrina, quàm in vitâ & moribus. Ideo RR. Patres citò citiùs veſtram vitam, ac ſi vera ſcripſit ſæpius allegatus P. Valerianus M. veſtram doctrinam, veſtros mores actionesve corrigite, Chriſtum veſtrum Magiſtrum, cujus ſocij vocari vultis, induite & imitamini, ut omnes Chriſtiani vos verè pro ejus ſocijs habere poſſint. [b] Ac Gallos quod ſocietatem quondam ejecerint, & tàm Hi quàm Veneti illam durioribus præſcriptis conditionibus deinde receperint. Addi h. l. etiam debuiſſent Archiepiſcopi Salisburgenſes, qui de Jeſuitis introducendis in Diœceſin ſuam nihil unquam audire voluerunt.

H. Drexel. Tribunal. Chriſt. l. 1. c. 7. §. 3. Ex Aug. T. 9. in epiſt. 1. Io. tr. 4 c. 3. & tr. 5. ac T. 10. Serm. 13. in Nat. Dom.

MON. XV.

Quis conſervari & foveri debet ex Perſonis ſocietatis?

Primum locum tenent ſtrenui operarii qui non modò ſpirituale ſocietatis bonum, ſed & temporale promovent [a] ut ſunt viduarum opulentarum Confeſſarii, qui dum ad decrepitam ætatem perveniunt, amoveantur à viduis, alii ipſis cum recentibus viribus & ætate ſufficiantur. (b) His concedantur, quæ.

quæcunque petunt, in cibo, veſtitu, aliiſque rebus, nec vexentur à Miniſtris Pœnitentiariis. [c] Contra tales non ſint creduli ſuperiores. Habeatur & eorum ratio, qui minimos defectus in aliis notatos ſuperiori deferunt, aut poſiti in officio Miniſtri Pedelli alios mortificare ſciunt, non ex affectu, ſed amore diſciplinæ religioſæ. Foveantur juvenes illi, qui ſunt affines noſtrorum benefactorum & fundatorum. Quare mittendi ad ſtudia Romam, ſi ſtudeant in propria Provincia concedantur illis ea, quibus foveri poſſent. Fiat gratia illis etiam juvenibus, qui nondum reſignationem fecerunt bonorum pro ſocietate, poſt factum pane non lacte paſcendi. [d] Nec ii poſtremum locum babeant, qui multos ſelectos juvenes ad Societatem inducunt, tanquam benè affecti inſtituto Societatis.

(a) *De temporalibus enim Jeſuitis major eſt cura quam de Spiritualibus, quod per præcedentia monita perſpicuè videre eſt, in quibus omnia quæ dicuntur ſapiunt carnem non Spiritum.*

(b) *Quia viduæ ut plurimum ſunt laſcivæ, præſertim juniores, ſapientiſſimè à PP. Societatis conſtitutum eſt, ut decrepitæ ætatis confeſſarij dimoveantur, ſuffectis aliis virium robuſtarum, qui tempore neceſſitatis tàm Spiritualibus, quàm corporalibus officiis viduis, illis præſtò eſſe poſſint; de viduis provectioris ætatis minor PP. eſt cura, niſi ſint opulentæ, his optant feliciſſimum ex hac vita tranſitum ad alteram beatiorem, ut citius earum bonis opibusve gaudere poſſint.*

(c) *Licet tales aliquid commiſerint ob quod duriores pœnitentiæ aliàs ijs aſſignandæ forent, tamen non attendatur, ne crebrioribus ejusmodi pœnitentiis injunctis corpore animoque debilitentur, ac dein viduas cum bono Societatis viſitare impedirentur.*

(d) *Secundum illud, fiſtula dulce canit, volucres dum decipit Auceps.*

MON. XVI.

Quid præterea tum declinandum tum obſervandum?

Ne nimium nobis affectum adſcribant divitiarum, (a) juvabit Mediocres non admittere Eleemoſynas pro ordinariis officiis, quæ fiunt à noſtris. Cum viduis acrius agant, quæ ſe ex-

hauſerunt dando noſtris. (*b*) Idem faciendum cum perſonis noſtris, qui pro Societate fecerunt reſignationem: imò quomodocunque tales dimittantur, aut nihil eis reddendo, aut ſaltem benè detrahendo ob ſumptus eorum cauſa à Societate præſtitos. (*c*) Hæc Privata Monita diligenter ſervent penes ſe ſuperiores, & paucis eisque gravibus ex Prioribus communicent, ex iisque inſtruant alios, quoniam ſerviunt cum fructu Societati; neque ut ſcripta ab altero, ſed ut ex peculiari prudentia deprompta aliis communicent, quod ſi (abſit?) in manus externorum hæc monita veniant, quoniam ſiniſtrè ea interpretantur, negentur hoc ſenſu eſſe Societatis, per iſtos confirmando è noſtris, de quibus certò ſcitur, eos talia ignorare.

Opponantur his Privatis Monitis generalia monita, & ordinationes impreſſæ aut ſcriptæ, his Privatis contrariæ: Demum inquiratur an non ab aliquo è noſtris prodita ſint (neque ſuperior ullus erit tam negligens in aſſervandis tantis ſecretis Societatis) & ſi in aliquem vel leves erunt conjecturæ, illi imputetur, & ex Societate dimittatur.

(*a*) *An vero non adſcribendi Jeſuitis ſient affectus divitiarum judicare poterit prudentiſſimus Lector ex omnibus hiſce privatis Monitis.* (*b*) *Niſi viduæ ſemper habeant quod dent Jeſuitis, ſtatim ceſſant eorum erga illas affectus, & crebriores viſitationes, ita ut nuper aliquis patres Societatis ſimiles eſſe non inſcitè dixerit hominibus illis,*

—— humeris, quos ſi quis geſtat in urbem
Auſoniam, Domiti quæ caput orbis erat:
Nec tamen ad Portam placidè deponat eosdem,
Gratia præteriti nulla laboris erit.

(*c*) *Ecce ſpecimen Jeſuiticæ ingratitudinis! Ethnicorum veterum dictorium fuit hominem ingratum ſi dixeris omnia vitia dixeris, hoc illi ex ſana ratione hauſerunt, & qui Chriſto nomen dederunt, Religioſi, Sociïque ejus nominari volunt, ingratitudinem colant? Stupenda res! Aliter ergo docent quam faciunt? ac aliter faciunt quam docent? Quis tales non odio haberet? Quis illis bona ſua opes ſuas tradat, reſignet, donetve, ſi nec nimia pro omnibus beneſi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

neficiis præſtitis gratitudinis guttula ſperanda? Ego certè ſi cræſi opes poſſiderem ne obulum quidem huic avaræ & ingratitudinis vitio laboranti Societati optarem, ſed omnia mea in egenos potius diſtribuere vellem, ſic à DEO eorum retributionem ſperare poſſem.

EPILOGVS.

SIcque Amiciſſime Lector bonam magnamque partem arcanorum Monarchiam Jeſuiticam firmiter ſuſtentantium & ſtabilientium hæc Monita te edocuerunt, ex quibus ſatis ſuperque perſpicere, eſt ſcopus & finis Societatis; quot peccata, quot ſcelera apud eos modò teguntur, palliantur, ſupprimantur, diſſimulantur, defenduntur? culpam à ſe in alios vertere jam quotidiani apud eos moris eſt; graviſſimas injurias honeſtiſſimis nominibus prætexere apud eos frequentiſſimum. Et quamvis abſurdè atque etiam impiè in Societate fiant plurima, ea tamen ſpecioſiſſimè, quaſi omnia ad Mojorem DEI gloriam fierent, purgare norunt, ut jures eſſe ſanctiſſimos. Indaga in eorum Errores, & huic Alterivè rem malè geſtam objice, mox cauſæ, argumenta, rationes, palliola, prætextus, mantela mille in promptu erunt, quibus errores honeſtiſſimè veſtiantur; nulla ab eis commiſſa injuria rationibus caret, injuſtitiæ nullum deeſt palliolum, errores formoſo nomine purgare artificioſiſſimè ſciunt; omnibus nimirum vaſculis ſuum invenerunt operculum. Veritas apud eos ludibrio eſt. Mero meridie tenebras ſæpe denſiſſimas inducunt, & diem artificioſa nocte involvunt, ut certam jures eſſe Eclipſin obi Collegia & inſpice; Pleniſſimi ſunt ſimulatione, dolis, hypocriſi, fraudibus, mendaciis. Et horum plurima in lucem non emergunt, tacentur, intra Privatos Collegiorum Parietes latent, ac quam ſtudioſiſſimè celantur. Verborum & cœremoniarum apud eos plurimum eſt, parum amoris & fidei. Verba ſpecioſa, ceremoniæ blandæ ſunt, ſed corda amara natant felle, Principes, Magnates, alioſque Viros opulentos, ac viduas decipiunt, opprimunt,

Hæc cum ſeqq. ad imitationem verborum P. Drexelii uſurpatorum in Tribunal. l. 1. c. 8. § 4. de univerſali orbis ſtatu ad particularem Jeſuitarum applicare libuit.

 munt,

munt, vexant, deprædantur. Varia excogitant nova, ac fere ex Hæreticis principiis pullulantia dogmata ac ſententias, & multum ſe promoviſſe credunt cùm diverſa docent ab aliis. Interim tamen florent præ omnibus cæteris Religioſis ordinibus tàm vitiis quàm divitiis felices, ut omni mundo pariant admirationem. Nihil niſi ſpe commodi faciunt, ideoque tàm honeſta quàm inhoneſta laudare iis mos eſt, modo inde ſentiant fructum aliquem. Non obliviſcar per omnem vitam meam verborum quæ unus è Societate, cum ultimum vale ei dixiſſem, erga me protulit petiitque ne ſcandalum caperem ob ea quæ fortè vidiſſem aut audiiſſem. Vindictæ ſunt cupidiſſimi, experire ſi placet, P. Valerianum Magnum Capuccinum teſtem producimus, hunc Religioſiſſimũ, Doctiſſimum & Catholicæ Eccleſiæ Utiliſſimum Virum, quia hæreſeos Societatem optimo fundamento & firmiſſimis rationibus nixus accuſarat, & in Converſione hæreticorum bonam operam navarat, tanta vindictæ cupiditate perſecuti ſunt, ut nec veneranda ejus canities (ſeptuagenario enim major erat) nec ulla alia cauſa dimovere illos potuerit, quin Viennæ è Monaſterio Capuccinorum, ex conceſſione Nuntij Apoſtolici, *Viennenſis* Dn. Caroli Caraffæ Epiſcopi Averſani juſſu Superioris auctoritatis (ut credebatur) licet inviti, & permiſſione Potentiſſimi ac Piiſſimi Cæſaris, (quos importuniſſimis ſuis efflagitationibus & mille conquiſitis mendaciis veritatis colore fucatis, in partes ſuas pertraxerant) per aliquot milites extractus in Hoſpitalem Domum prope Monaſterium S. Crucis 4. Februa. A. 1661. velut obſcurus homuncio aut tenebrio captivus deduceretur; multique putant Jeſuitas candidiſſimo illo Patri cauſam accelerati obitus extitiſſe, quod facilè credere eſt, licet enim tot ac tantæ perſecutiones animum illius in omnibus calamitatibus conſtantiſſimum frangere non potuerint, nec ille aliud ſcutum quàm Patientiæ objecerit & vera manſuetudinis loricâ indutus, invictum ſeſe, omnium incurſibus malorum, pugilem oppoſuerit, tamen corporis ſenio jam tabeſcentis vires magisque inde ita enervatæ fuere, ut tandem Salisburgi (quò poſtequam è cuſtodia *Viennenſi* honorificè liberatus fuerat, à præfato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

fato Nuntio Apoſtolico deſtinabatur) in Monaſterio Capucinorum 29. Jul. dicti Anni ætatis ſuæ 75. ann. de quibus in Religione 60. exegerat, placidisſimè ac piisſimè è terris in cœlum migravit, cujus memoria ſemper erit in benedictione: Dignus certè ut Sanctorum Albo ob Religioſæ pietatis præſtantiam, & alia benè merita, tandem adſcribatur. Quæ contra R. P. Andream de S. Thereſia Carmelitam diſcalceatum. Hi venerabiles JESU Socii ante paucos annos ex merâ invidia cum Magno Catholicorum ſcandalo, hæreticorum autem jubilo moliti ſint in Bavaria, jam non dicam, ne famoſum me ſcribere libellum clamitent, appello eorum conſcientias teſtes. Ita nimirum à JESU Chriſto, cujus ſe Socios (quàm verè autem?) nominant edocti, ſcil. Quas partes ſibi in gubernatione Politica ubique locorum arrogent, jam lippis & tonſoribus notum, neque eget multis demonſtrationibus ſufficit, Neminem hodie in Aulis, ubi Jeſuitæ Principibus à Confesſionibus ſunt, promotionis ullam ſpem habere poſſe, niſi Confeſſariorum favore ac Patrocinio uti, ac Mancipii inſtar iis ſervire velit, vidi ego & obſtupui, Admiratus Principum hac in parte ſimplicitatem; imò nullum negotium neque Conſilium etiam in minimis rebus tractatur ac concluditur, niſi prius conſenſerint Confesſionarij, ita ut ferè directio tam in Eccleſiaſticis quàm in ſæcularibus tota ab iisdem dependeat. Hæcque eſt cauſa Principalis, ob quam ab omnibus odio habetur tota Societas; refluit mihi hoc loco in memoriam quod olim legi, de quodam, qui dixiſſe fertur, omnes bonos Imperatores in unum Annulum inſcribi poſſe; Ego idem de Patribus Societatis ajo, omnes Jeſuitas bonos ac morbo Epidemico gubernationis Politicæ non laborantes uno Annulo inſeri poſſe; ſtatim enim ac quis Sanctam hanc Societatem ingreditur, niſi ſit plane ſtupidus, tam facili methodo ad cognitionem iſtius artis â PP. Practicis perducitur, ut licet vel ne articulum quidem antea in eadem cognoverit, Perfectisſimus Doctor brevi evadat. Si hunc Nævum corrigere ſcirent, in majori certè veneratione apud omnes eſſent; hoc enim certum, ipſum Societatis inſtitutum ſcopum, finem & Regulas, optimis Principiis atque fundamentis, ſique in iisdem uti prima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

S. Ignatii intentio erat, firmiter hactenus Socij perſtitiſſent haud dubiè in Eccleſiâ Catholicâ ſolis inſtar quotidiè illa ſplenderet, cujus radiis non tantùm juventus in bonis artibus erudiretur, Hæretici ad fidem veram converterentur, ſed & totus mundus perfectiſſimum & omnibus numeris abſolutum exemplar fidei, vitæ, morum ac actionum, quod imitaretur, haberet. Nam licet ſpecioſo hoc uſitato ſymbolo omnia ad Majorem DEI gloriam, nequitiam ſuam Jeſuitæ palliare conantur, tamen rationis expertes adeò non ſunt omnes Catholici, ut non agnoſcant ex unguibus Leones. Nullus è cæteris Monaſticis ſeu Religioſis ordo præter hunc eſt, qui omnium admiratione tàm brevi temporis ſpacio (centum enim & triginta Anni vix ab inſtitutâ primùm Societate præterlapſi) ad tantam potentiæ faſtigium pervenerit, tot divitiarum & bonorum theſauros ſibi acquiſiverit, tantam æſtimationem apud Imperatores, Reges, Principes, imò univerſos ſibi peperit: aſt quod citò fit citò perit. Attendite paulisper Religioſiſſimi Patres, curioſè & attentè, legite & relegite, incrementum & decrementum, ordinis Templariorum Equitum & habebitis in quo exerceatis veſtra ingenia & judicio; Placet in gratiam Lectoris Hiſtoriam ordinis præfati hoc loco referre ex Baronii Annalibus Eccleſiaſt. ejusq; Continuatore Abrah. Bzovio. Sic autem ille ad A. C. 1118. Eodem inquit anno inſtitutus eſt ordo Militiæ Templariorum, de quibus iſta Willelmus Tyrius: Eodem anno quidam Nobiles Viri de Equeſtri Ordine DEO Devoti, religioſi & timentes DEUM, in manu Domini Patriarchæ (Hieroſolymitani) Chriſti ſervitio ſe mancipantes, more Canonicorum Regularium, in Caſtitate & Obedientia, & ſine proprio velle perpetuò vivere profeſſi ſunt. Horumque Equitum Ordo in Concilio Trecenſi ſub Honorio II. P. A. C. 1127. habito confirmatus eſt. A. Bzovius ad A. C. 1309. hæc habet: In Hieroſolymitana urbe erat Religioſorum Militum ordo inſtitutus, qui cum juxta Templum Domini cohabitarent, Templarii dicti ſunt. Horum munus & officium fuit tueri fines ac vias Hieroſolymitaneæ Ditionis ab incurſionibus hoſtium, & latrociniis; ut advenæ & peregrini ad Sancta illa loca tutò poſſent accedere.

de Bello Sacro l. 12. c. 7.

Baron. ad A. C. II. 27.

cedere. Ex hiſce militibus multi olim Chriſti cauſa, & ſanguinem profuderunt, & frequenter vitæ diſcrimen adierunt. *V*erum deinde à Sancto hoc inſtituto recedentes, Patriarchæ Hieroſolymitano, à quo prima beneficia acceperant, obedire renuerunt, Eccleſiis decimas & primitias ſubtraxerunt, atque omnibus redditi ſunt infeſti. *A*byſſinorum etiam Legatum à Templariis contra jus gentium fuiſſe occiſum, ſcribit Willelmus Tyrenſis. Præterea quemadmodum in Bulla indictionis Concilii (*V*iennenſis) Clemens (PP. *V.*) memorabat, ad ſedem *A*poſtolicam multi Principes *V*iri detulerunt eos in hæreſin, *A*poſtaſiam, aliaque nefanda vitia incidiſſe. Pontifex Clemens *V.* itaque an hæc vera eſſent diligenter inveſtigavit, & quibuſdam Cardinalibus, ut ipſi quoque inveſtigarent, præcepit; ac tum Magiſtrum ordinis tum complures alios in ea nefanda vitia eſſe prolapſos reperit: Cumque Templariorum Religio eſſet toto jam ferè orbe Chriſtiano proſeminata atque diſperſa, Clemens ut remedium aliquod huic tanto malo poſſet adferre, Concilium convocandum ſibi exiſtimavit, atque indixit. Hæc Bzovius. Qui deinde ad A. C. 1311. refert ſententiam Guillelmi Epiſcopi Mimatenſis de illis latam; cujus hæc fuere verba. De primo ſc. articulo Templariorum variis varia ſentientibus; aliis dicentibus & aſſerentibus, quod dicto ordini danda erat defenſio; nec debere tam nobile membrum Eccleſiæ, à corpore ejuſdem abſque juris rigore, & magna diſcuſſione truncari, aliis vero opinantibus, dictum ordinem deſtruendum, ſine aliqua tarditate; tum propter grave ſcandalum, contra dictum ordinem in tota Chriſtianitate exortum: tum quia contra ipſum multi errores & hæreſes per dictos proceſſus & inquiſitiones, pluſquam per duo millia teſtium reperiebantur eſſe probati. Quid autem ſenſerim circa dictum *A*rticulum, ſequitur in hæc verba. Quamvis infirmitas proprii corporis, qualitaſque loci ac temporis me graviter affligentes, auferant opportunitatem deliberandi plenius & ſtudendi, circa ea pro quibus Dominus noſter ſummus Pontifex prout in ſua prima ſeſſione prædicta Senatui expoſuit decreverat · iſtud ſacrum Concilium celebrandum, tamen prout parvitati mei occurrere poteſt ingenii,

mihi

mihi videbitur, ſalva ſemper auctoritate majorum: quod quantum ad negotium Templariorum & ordinis Templi attinet, Ecclcſiæ DEI, & toti fidei Chriſtianæ mirabiliter expediret, quod idem Dominus noſter, ſive de rigore juris, ſive de plenitudine poteſtatis, iſtum ordinem diffamatiſſimum, qui, ut ita dicam, odorem nominis Chriſtiani, quantum in ſe fuit apud incredulos, & infideles fœtere jam fecit, & nonnullos fideles in ſtabilitate fidei titubare, ſine tarditate aliqua, rejectis frivolis & calumnioſis allegationibus ſuper defenſione tollenda ex officio ſuo omnino tolleret: bonis ejus ordinis, diſpoſitioni ſedis Apoſtolicæ reſervatis; & ſine tarditate dico: etiamſi à prima ſua inſtitutione fuerit ordo bonus. Cum dicat Scriptura di. C. verum: Quod ſi nonnulli ex Prædeceſſoribus noſtris fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt eſſe ſine culpa, & poſtea vertuntur in errorem, & ſuperſtitionem, ſicut de dicto ordine apparet, ſine tarditate aliqua, & ejus magna auctoritate à poſteris deſtruantur: ſicut tam ibi, quam 4. Reg. 18. c. de Ezechia legitur, quod confregit æneum ſerpentem, quem Moyſes Domino jubente conſtruxit. Et iterum benè dico, ſine tarditate; ne ex tarditate moroſa, ſcintilla hujus erroris prorumpat in flammam, quæ poſſet incendere totum orbem, & fidem Catholicam non modicum denigrare; & accidat quod dicit Hieronymus, quod Arius una ſcintilla fuit in Alexandria, ſed quia ſtatim oppreſſus non extitit, flamma ejus totum orbem populata, 24. 9. 3. ſecundæ. Nec multum movere debet Dominum noſtrum quod dicunt aliqui, prædictum ordinem qui Eccleſ. videtur eſſe membrum tam nobile, non debere ſine juris ordine & plena diſcuſſione truncari: cum, ſalva pace dicentium, & propter grave ſcandalum, quod in Eccleſia DEI ex hoc ordine jam eſt ortum, & ſemper ubique terrarum ex moroſa dilatione crebreſcit, non videtur tanta diſcuſſio requirenda, veritate dicente, Matt. 6. & 18. Si oculus tuus dexter, vel brachium dextrum ſcandalizant te, erue eos, & projice abs te. Expedit enim, ut unum membrorum tuorum pereat, quam totum corpus. Item etiam expedit dictum ordinem tolli alia ratione: Videlicet ne eo remanente, ſemper indigna facti memoria refricetur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

tur. Unde ſuper illud Levitici 20. Mulier quæ acceſſerit ad omne pecus, aſcendi ab eo, mulierem interficietis, & pecus morte moriatur: dicit Auguſt. inde credendum eſt pecora juſſa interfici, non quia peccaverunt, cum ſint irrationabilia, ſed quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam. Et eſt decretum 15. 9. 1. c. Mulier. Hæc Epiſcopus Mimatenſis de extirpandis Templariis. Pergit Bzovius ad A. C. 1310. n. 7. Et, ad XIII. ait, Calend. Nov. in primo conceſſu, Templariorum cauſa producta eſt, quorum nomen multis turpitudinum maculis, infame eſſe cœperat, invidioſumque cognoſcendi ſtatuendique Patrum collatis ſententiis negotium videbatur, quoniam ea res ad omnes pertinebat. Crimina inaudita non ſingulis modo, ſed univerſis totique ordini objecta. Accuſationis capita innumera erant: Hæc verò ut ad A.C. 1311. n. 7. refert, præcipua, averſæ nempe libidinis licentia, & patientia par; impuriſſimas inter ſe corporum partes deoſculari, in omne fas & nefas avidos, idque honeſtatis ſpecie tanquam jure conceſſum, probitati conſonum. Ejus ordinis amplificationem numero copiisque curaturos omni conatu jurare, honeſti inhoneſtique nullo diſcrimine. Addit deinde, Villaneus, Antoninus & alii à calumnia (Templarios) defendunt: fama frequentior & ſenſus propè omnium damnat: Divitias, quibus aucti immenſum erant, malo fuiſſe ajunt: ſive copiâ voluptatum virtutum indole, quibus res tantas terra marique perfecerant extincta, ſive ex ea re invidia apud populum conflata, apud Principes ſpe lucri. Pergit Bzòvius & ad *A. C.* 1310. n. 8. ex Joh. Bocatii l. 9. de Caſib. Viror. Illuſtr. hæc habet; Sane dum penes eos (Templarios) paupertas Noverca libidinum viguit, militia votum, & vivendi exhibita norma optimè obſervata, facti ſunt ſanctitate florentes. *A*ttamen dum pio labori undique Chriſtianorum opes affluenter opem afferrent, ſenſim militantium mentes ſub intrare delitiæ atque libidines cæpere. Et uti à Principio relictis perituris divitiis homines ſacrum ſubibant onus: ſic in proceſſu quaſi ad paratos Theſauros cæperunt impatientes inopiæ evolare. Inde caſtris, urbibus, & populis imperare, ſibi quietem ſervis bella committere, & Militiæ Magiſtratum oneris o-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

lim officium, ſn honorem potiſſimum ſublimare. Nec dubium, quantum augebatur potentia, tantum minuebatur & Sanctitas. Hactenus Bocatius. Et tandem in Concilio Viennenſi Decretum editum fuit à PP. ordinem Templariorum eſſe extirpandum (cujus exemplar ad A.C. 1312. n.2. Bzovius refert, dignum ut legatur) quo decreto ad omnes Provincias delato, Bona Templariorū ubique occupabantur, & de Sontibus Templariis ſupplicium ſumebatur, ut id. n.3. enarrat. P. Drexelius de iisdem ſcribit, aitque, fuiſſe eos cœtum Religioſum, & diu bonum atque utilem, P. Theodor. Rhaus de iisdem verba faciens, inquit, Hi (Templarii) acceptâ à Bernhardo Regula, cum diu in diſciplina ſtetiſſent, & jam per totam Europam opibus incliti eſſent, ſubito convicti impietatis, aliorumque ſcelerum (ut nonnulli ſcribunt) juſſu Clementis V. deleti ſunt, quanquam alii injuriam illis factam dicant, propter falſas accuſationes, à malevolis ortas, ac propter bona, quæ variis locis poſſidebant. Talis fuit Exitus Equitum Templariorum, qui ſupra 200. annos vix floruere, ſi nunc inſtituatur comparatio inter eos ac Jeſuitas, facillimum erit idem hiſce cum illis ominari exitium, nuperrimeque audivi Titium in hæc verba de ordine Societatis diſſerentem : Societas JESU, ajebat, ordo Clericorum eſt, quem ſub hoc ſuaviſſimo titulo & appellatione temerario auſu, Sanctus Ignatius de Lojola Nobilis cantaber quondam Miles (malum omen!) circa annum 1537. poſtquam in obſidione Urbis Pampelonæ globo læſus, mundana deſpicere, Cœloque (ſi Diis placet) ſimillimam vitam degere incœperat, auſpicatus eſt, Paulus III. Anno 1540. in Feſto Sanctorum Coſmæ ac Damiani Martyrum medicorum confirmavit, ac reliqui deinde qui ſecuti ſunt Pontifices comprobarunt. Hic ordo more aliorum ordinum in Caſtitate (ſed non ſemper) & obedientia (non in omnibus) & ſine proprio velle (nunquam) vivere profeſſus eſt ab initio, Sociorumque munus & officium erat, erudire juventutem, convertere infideles & Hæreticos, & promovere incrementum Eccleſiæ Catholicæ : Ex ijs multi Chriſti causâ in Indiis, Japponia, America, China, & aliis longiſſimè diſſitis Regionibus, & ſanguinem profuderunt, & frequen-

Tribunal. Chriſti l. 2. c. 3. §. 2. in altera Noe Arca p. 254.

quen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

quenter vitæ diſcrimen adierunt, qua propter non tantum facti ſunt ſanctitate florentes, ac toto jam ferè Chriſtiano orbe proſeminati atque diſperſi, ita ut ſupra 30000. hodiè numerentur, verum & quidam ex illis ſanctorum Albo adſcripti fuere: attamen dum piis illorum laboribus undique Chriſtianorum opes affluenter opem afferebant illiſque Collegia Palatiorum inſtar magnifica ſtruebantur, ſenſim à ſancto hoc inſtituto receſſere & Sociorum mentes ſubintrare delitiæ atque libidines cœpere, ac ita quantum augebatur illorum potentia, tantum minuebatur & ſanctitas; & uti à principio relictis perituris divitiis ſacrum ſubibant onus, ſic in proceſſu quaſi ad paratos Theſauros incœpere impatientes inopiæ evolare, loco Religionis Regiones, loco hominum humum quærere, ac loco DEI diem colere inde caſtris, oppidis, pagis, populiſque quaſi imperare velle, opulentorum pecuniis inhiare, viduarum, orphanorum, pupillorumque bona per fas nefaſve ſibi ac Collegiis ſuis acquirere; Nec pauperum Domibus (Hoſpitalia vulgo vocant) iiſque appertinentibus annuis reditibus exceptis ac ſalvis; Politicis ſe immiſcere Negotiis, Conſilia ſubminiſtrare ad interitum & ruinam Imperiorum, Regnorum, Principatuum, ac Rerumpublicarum tendentia unicum illorum opus erat, & adhuc eſt; Inimicitias inter Magnates ſerere ac ad bella ſibi invicem inferenda inſtigare, atque ſubditos contra Dominos ad Rebelliones incitare ſummum penes illos ſtudium & indefeſſus labor, Poteſtatem vitæ necisque ſuper Principes ſibi quaſi arrogare ſcopus illorum; quæ cauſæ extiterunt, ut ſemel è Gallia An. 1594. ejecti Pyramis in loco publico erecta ad perpetuam rei memoriam, (Jan de Serres inventaire Genera de France F. 3. p. 416.) & à Venetis expulſi (utinam nunquam recepti) fuerint, indeque ferè omnibus Catholicis odio eſſe & reddi incipiant infeſti: Cæteris Religioſis ordinibus non tantum jam ſubtraxere quædam Monaſteria utriuſque ſexus, decimas ac reditus, ſed indies ordines ipſos evertere laborant, & quidem ſub ſpecioſo titulo, quaſi omnia ad majorem DEI fierent gloriam, impunè hæc perpetrant, quodque peſſimum eſt à vero Doctrinæ Catholicæ tramite illos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

abiiſſe & in Hæreſin, Apoſtaſian, aliaque nefanda incidiſſe vitia à quibusdam haud infimæ ſortis viris affirmatum, Urbano VIII. Innocentio X. Alexandro VII. f. r. PPP. RRR. & ſacræ congregationi demonſtratum fuit. Norunt hæc omnia Reverendi Patres, correctionem omnes Catholici avidè expectarunt & jam, dum anxiè expectant, ſed illi loco correctionis multis turpitudinum Maculis magis magisq; nomina ſua infamant; reperiuntur inter illos, (ſi vera, ſæpius mendax, eſt fama) Sodomitæ, Fornicatores, adulteri, (horreſco, addebat Titius, referens) ſtupratores, impudiciſſimi, petulantiſſimi, bone DEUS! & tamen Socii JESU nuncupari volunt, in omne fas & nefas avidi, idque honeſtatis ſpecie tanquam jure & ad illuſtrandam DEI gloriam conceſſum, probitati conſonum; ordinis tantum amplificationem bonis pecuniisve omni conatu curant, honeſti inhoneſtique, nullo diſcrimine, & qui non pro viribus ſuis eò laborat, hunc è Societate ejiciunt tanquam inutile terræ pondus: Divitiis augentur in immenſum, imò nihil ſomniant quam opes. Ardor in reducendis Hæreticis ad gremium veræ & Catholicæ Eccleſiæ in illis ferè extinctus eſt, dum de iſtorum ſalute non multum ſolliciti ſunt; imò crebrius obſervatum eſt, ſi quando è caſtris Hæreticorum quidam relictis & abjuratis ſuis erroribus veram Catholicam fidem amplexari velint, ac non ſtatim ad PP. Societatis, ſed ad aliorum ordinum Religioſos & eruditos viros, accedant, & apud eos publicam ejusdem fidei profeſſionem faciant, tales vix pro verè Catholicis ſed potius pro occultis Hæreticis ab illis haberi, inde Jeſuitas varia conſueviſſe fingere mendacia eaque in vulgus ſpargere, quaſi de iſtiusmodi Profeſſorum conſtantia maximoperè dubitandum eſset, ut omnium animos infeſtos erga iſtos reddant atque hoc modo omnem, ab ullo habendi auxilii præterquam ab illis, ſpem, adimant; cum enim verum Catholicum Jeſuitæ, haud æſtimaret, qui non in omnibus eorum ſe clientem & Mancipium præſtat. Hinc quidam pergit Titius, non vulgaris exiſtimationis viri reperiuntur, qui hanc Societatem funditus extirpandam eſse volunt, ſine aliqua tarditate, tùm propter grave ſcandalum contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

vra eam in Catholica Eccleſia exortum; tùm quia contra ipſam multi errores & hæreſes per aliquot inſignes aliorum ordinum Religioſorum viros reperiuntur eſſe probati. Alii vero opinantur & aſserunt prædicto ordini dandam eſse defenſionem, nec debere tam nobile membrum Eccleſiæ à corpore ejusdem absque rigore juris & magna diſcuſſione truncari, ſed prius per Concilium aliquod (uti in cauſa Equitum templariorum obſervatum) an omnia quæ illi ordini imputantur tam doctrinam, quam vitam, mores & actiones concernentia, vera ſient inquirendum, aut quibusdam piis prudentibusque viris à Pontifice, ut omnia quam diligentiſſime & accuratiſſimè inveſtigent, demandandum eſse, exiſtimant, notum enim eſse ajunt, quam utilem in Eccleſia DEI Patres Societatis navarint operam, dum tam in veteri quam novo orbe multa infidelium Ethnicorum & Hæreticorũ millia ad veræ fidei lumẽ perduxerint, quã in defeſso labore honorem S. Matris Eccleſiæ ejusque capitis & Chriſti in terris vicarii poteſtatem defenderint, juventutem in omnibus bonis artibus, linguis, ſcientiis erudierint & jam dum erudiant, unde tantam nominis famam ſibi acquiſiverint, ut nec ullus fere è Monarchis Principibus aliisve Magnatibus (ne quidem ſummis Pontificibus exceptis) exiſtat, cujus non ſient confeſsarii, & intimam cum eo exerceant familiaritatem; illosque delere velle eſſe idem ac Catholicam Religionem ipſam eradicare, quæ hactenus illorum operâ firma & inconcuſſa ſteterit, atq; Hæretici anſam dare credendi, omnia non tantum ſingulis ſed univerſis totiq; Ordini Societatis objecta (ac ſæpius efficta) crimina veriſſima fuiſſe; imò apud multos haſce voces audiendas fore, quia Jeſuitæ divitiis in immenſum ab Impp. Regg. Principp. aliisque Chriſti & Societatis fidelibus, devotis ac mancipiis aucti fuerint, ideò invidiam ſibi apud malevolũ populum conflaſſe, ſpem lucri apud ipſoſmet benefactores Principes, ut nempe illorum bonis occupatis potentiores & ditiores evadant: Tentandam itaque prius eſſe viam mitiorem, nempe ut corrigant Patres Societatis doctrinam & vitam, ac impoſterum meliores ſe daturos fructus ſpondeant, ſique hoc fiat, tunc non eſſe rejiciendos, ſi verò tena-

cius ſuos errores vitiaque defendere velint, nullaque ſpes ad meliorem illos reducendi frugem ſuperſit, tunc tanquam membra putrida à ſano Eccleſiæ corpore abſcindenda eſſe; nam conſiderari debere, quod Malævolorum accuſationes non ſemper veritate nitantur, & mortalibus quaſi natura inſitum eſſe, recentem aliorum felicitatem ægris oculis aſpicere. Hinc neque cæterorum Ordinum quærimonias ac ſiniſtra de Jeſuitis judicia attendenda eſſe, ſiquidem ea ex mero invidiæ livore orta ſient. At his omnibus & quæ plura in hunc finem adduci poſſent, abſolutè rejectis, magnâ vehementiâ clamabat Titius, mihi videtur, ſalva tamen ſemper auctoritate Majorum & rectius meliusque ſentientium; quod mirabiliter Eccleſiæ Catholicæ imò toti fidei Chriſtianæ expediret, ſi Sanctiſſimus Dominus Noſter Pontifex Romanus ſive de rigore ejus ſive de plenitudine poteſtatis, iſtum ordinem Societatis diffamatiſſimum, qui ita dicam, odorem Nominis Catholici ac Chriſtiani quantum in ſe fuit apud incredulos in china (in quo Regno nuperrimè magnas contra Jeſuitas ſeditiones obortas fuiſſe retulit Titio Mercurius) Japponia, America, ac apud Hæreticos, fœtere, & multos fideles in ſtabilitate fidei Catholicæ titubare, ſeductosque contumacius ſuos errores fovere, jam fecit; ſine tarditate aliqua, rejectis contrariis frivolis & calumnioſis objectionibus rationibusque ſuper defenſione danda, ex officio ſuo pontificiali non expectato aliquo de ea re concilio omnino tolleret: Bonis ejus ordinis abſolutè ſedis Apoſtolicæ diſpoſitioni ad alios pios & congruos uſus reſervatis: Et ſine tarditate dico: etiamſi à prima ſua inſtitutione fuerit ordo Religioſiſſimus, optimus ac utiliſſimus, etiamſi nullum alium ſcopum ac finem ab initio habuerit quam Gloriam DEI ac ſalutem proximi: proque his ejus Socii uſque ad effuſionem ſanguinis decertarint, etiamſi multifaria & magna miracula patrarint, Dæmonia ejecerint, varias ægritudines depulerint, mortuos ſuſcitaverint juventutem in omnibus artibus ſcientiisque informarint, atque in vita & doctrina ſe verè Religioſos eſſe oſtenderint; etiamſi applauſum mundi & gratiam Imperatorum, Regg. & Principp. meruerint, cum dicat ſcriptura di. C. verum. Quod ſi nonnulli ex prædeceſſoribus noſtris fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt eſſe ſine culpa, & poſtea vertuntur in errorem & ſuperſtitionem, ſicut de dicto ordine apparet, ſine tarditate aliqua, & ejus magna auctoritate à poſteris deſtruantur; ſicut tam ibi quam 2. Reg. 18. c. de Ezechia legitur, quod confregit Æneum ſerpentem, quem Moyſes Domino jubente conſtruxit. Et iterum bene dico, ſine tarditate ne ex tarditate moroſa, ſcintilla hujus erroris prorumpat in flammam, quæ poſſet incendere totum orbem Chriſtianum & fidem Catholicam non modicum denigrare; & accidat quod dicit Hieron. quod Arius una ſcintilla fuit in Alexandria, ſed quia ſtatim oppreſſus non extitit, flamma ejus totum orbem populata 24. q. 3. ſecunda

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Nec multum movere debet Pontificem quod dicunt aliqui, prædictum Societatis ordinem qui Eccleſiæ videtur eſſe membrum tam nobile, dum omnium Religionum ſe habere perfectionem, & in quo aliæ excellunt in eo ſe eminentiori modo lucere in Eccleſia gloriatur, non debere ſine juris ordine & plena diſcuſſione truncari: Cum ſalva pace dicentium, & propter grave ſcandalum quod in Eccleſia DEI ex hoc ordine jam eſt ortum, & ſemper ubique fere terrarum ex moroſâ dilatione crebreſcit, non videtur tanta & tam accurata diſcuſſio requirenda veritate dicente Matt. 6. & 18. c. Si oculus tuus dexter, vel brachium dextrum ſcandalizant te, erue eos, & projice abs te. Expedit enim, ut unum membrorum tuorum pereat, quam totum corpus. Item etiam expedit alia ratione dictum ordinem tolli, videlicet ne eo remanente, ſemper indigna facti memoria refricetur. Unde ſuper illud Levitici 20. Mulier quæ acceſſerit ad omne pecus, aſcendi ab eo, mulierem interficietis, & pecus morte moriatur: dicit Aug. inde credendum eſt pecora juſſa interfici, non quia peccaverunt, cum ſint irrationabilia, ſed qui tali flagitio contaminata indignam refricant facti memoriam. Et eſt Decretum 15. q. 1. c. Mulier. Hæc graviter & prudenter Redivivus Epiſcopus Mimatenſis Ttius contra Societatem diſſerebat, & in ſimul addebat, ſe optare ut quamprimum in omnibus Regnis, Principatibus, Ditionibus, civitatibusque Patres Societatis ejiciantur, ac Mandatum illud (quod ſive verum ſive fictum fuerit; tamen ex piiſſimi Catholici hominis Zelo optimo profectum eſt, ac Titio inſerere hoc loco libuit) ſub nomine Philippi IV. Hiſpaniarum Regis Catholici gl: r. evulgatum quantocyus exequatur; Cujus hæc fuere verba.

Nos Philippus DEI gratia, Rex Caſtellæ & Legionis, poſtquam nobis verè relatum Patres Theadinos ſive Jeſuitas eſſe homines damnoſos & in omnibus Regnis & Rebuspublicis rebelles, viſum nobis ex prægnantibus cauſis zelo Divinæ gloriæ, emolumento & levamine ſubditorum noſtrorum, ſtudio conſervandæ pacis & tranquillitatis publicæ, prout ſubditis noſtris obſtricti ſumus, volumus & jubemus, ut dicti Theadini ſive Jeſuitæ omnes ſpatio duorum Menſium à die ſubſcripta Regnis noſtris excedant, illosq; nemo recipiat, ſuſtentet, foveat, neq; ipſis præbeat ſuppetias. Neq; etiam audeant in ditiones noſtri juris redire, & ſi exacto termino in hoc edicto præfixo quiſquam alicubi inventus fuerit, quilibet eum detegere & Magiſtratui ſiſtere teneatur, ut vinculis & pœna promerita caſtigetur, quisquis autem latentem non manifeſtaverit, pro ejusdem Rebellionis criminis correo & hoſte communi Patriæ habebitur. Ne autem quisquam hujus edicti noſtri

igno-

ignorantiam prætendere poſſit, volumus & jubemus, ut hæc omnes Magiſtratus & Superiores in omnibus Regionibus noſtris ſolenniter per Præcones in omnibus Plateis, foris, & aliis locis publicent. Signatum Madrit. 2. *Octobr.* 1655.

Et ejusmodi Mandatum, ajebat Titius, vel per decretum Solenne aliquod Pontificis Romani ſine Conſilio deſuper habito, ex plenitudine poteſtatis, vel in Concilio aliqno Generali aut Nationali; idque ſive ad modum inter necionis templariorum quondam Equitum, ſive veſperarum ſingularum, ſive nuptiarum Pariſienſium, feliciſſimè cum bono totius Chriſtiani orbis effectui dari poteſt, ſic Hæreticorum calumniantium ora obtunderentur, Catholicæ Eccleſiæ ſuus ſplendor, Magiſtratui ſeculari ſua ſecuritas, cæteris Religioſis ordinibus priſtinus vigor & auctoritas, omni denique Populo dulciſſima ac firmiſſima Pax ubique terrarum redderentur ac conſervarentur. An calculum meum huic Titii ſententiæ addam, dubius ſum, licet is variis adductis argumentis eò me pertrahere conatus ſit, ita ut nolens volens ex familiari, quæ inter nos jam per aliquot annos viguit, & intima amicitiâ, tandem accedere coactus fuerim; Si vero fortaſſis nimis rigida & duriſſimæ digeſtionis quæ in hunc finem dixi ac ſcripſi, Societatis patribus eſſe videntur, Synceritatem ac candorem Germanum animi accuſent mei, qui ſemper veritatem amavit, eamque, quando & ubi requirebatur, nunquam celavit. Murmura atque cenſuras eorum, qui ſunt ſublimiori ingenio & maturiori judicio præditi, quibusque

De meliori luto finxit præcordia Titan.

non attendo, ne tamen mihi ſoli ſapere videar, rogo & oro eos, firmiſſimis validiſſimisque aliis rationibus à mea ſententia dimovere ac in rectam æquamque viam me perducere quantocius velint; licet ipſamet Societatis membra non contradicere dictis poſſe perſuaſiſſimum mihi ſiet, ſi veritatem (ut aliàs præ ſe ferunt) nullo odio habent. Interim quæcunque à me & à Titio bona malave aut in amorem aut odium Societatis, jam prolata ſunt, veriſſima eſſe judicans conſignavi in tali loco, ubi ſcribere ac dicere vera permiſſum; Vos reverendi Patres, hujusque ordinis Benefactores Mancipia, Clientes, Devoti, Devotæque omnia æqui bonique Conſulite, & Pacificum tanquam Virtutum æquum æſtimatorem, ſed & vitiorum ſeveriſſimum Cenſorem, ut facitis, amare pergite.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
194 L 109